

MATYU

Yesus Kristus aqa moma nango ñam kalil

1 ¹Endi Yesus Kristus aqa moma nango ñam kalil. Yesus Kristus a Devit aqa lej. Devit a Abraham aqa lej.

²Abraham a Aisak aqa abu. Aisak a Jekop aqa abu. Jekop a Juda aqa was nangi ti nango abu. ³Juda a Peres wo Sera wo nango abu. Nango ai Tamar. Peres a Hesron aqa abu. Hesron a Ram aqa abu. ⁴Ram a Aminadap aqa abu. Aminadap a Nason aqa abu. Nason a Salmon aqa abu. ⁵Salmon a Boas aqa abu. Boas aqa ai Rahap. Boas a Obet aqa abu. Obet aqa ai Rut. Obet a Jesi aqa abu. ⁶Jesi a Mandor Koba Devit aqa abu.

Ariya Devit a Solomon aqa abu. Solomon aqa ai agi nami Uria aqa ñauqali soqnej. ⁷Solomon a Rehoboam aqa abu. Rehoboam a Abiya aqa abu. Abiya a Asa aqa abu. ⁸Asa a Jehosafat aqa abu. Jehosafat a Jehoram aqa abu. Jehoram a Usia aqa abu. ⁹Usia a Jotam aqa abu. Jotam a Ahas aqa abu. Ahas a Hesehia aqa abu. ¹⁰Hesehia a Manase aqa abu. Manase a Emon aqa abu. Emon a Josaia aqa abu. ¹¹Josaia a Jehoiakin aqa was nangi ti nango abu. Aqa bati qa Babilon nangi na bosib Israel nangi tontnjrsib joqsib gilsib Babilon nango mandamq di taqatnjresoqneb.

¹²Ariya Babilon nangi na Israel nangi tontnjrnab sonabqa Jehoiakin aqa angro Sealtiel ñambabej. Sealtiel a Serubabel aqa abu. ¹³Serubabel a Abiut aqa abu. Abiut a Eliakim aqa abu. Eliakim a Asor aqa abu. ¹⁴Asor a Sadok aqa abu. Sadok a Akim aqa abu. Akim a Eliut aqa abu. ¹⁵Eliut a Eleasar aqa abu. Eleasar a Matan aqa abu. Matan a Jekop aqa abu. ¹⁶Jekop a Josep aqa abu. Josep a Maria aqa gumbuluj.

Maria aqa miligiq na Yesus ñambabej. Agi nangi a qa mareqnub, a Kristus.

¹⁷Deqa Abraham aqaq dena bosib Devit ñambabej di moma 14-pela. Devit aqaq dena bosib Israel nangi Babilon nango mandamq di soqneb di dego moma 14-pela. Babilon di soqneb dena bosib Kristus ñambabej di dego moma 14-pela.

Yesus Kristus a ñambabej

¹⁸Yesus Kristus a endegsi ñambabej. Aqa aniqali Maria Josep na oqajqa saga qameb. Ariya Josep a Maria ombla ñerenjaisonabqa Qotei aqa

Mondor Maria aqaq ainaqa a gumanfej. ¹⁹Ariya Maria aqa gumbulun Josep a endegsi quej, “Maria a gumanqo.” A degsi qusiq deqa a Maria uratqa marej. Ariya Josep aqa kumbra tulan boledamu deqa a endegsi are qalej, “E lumu na Maria uratqai. E boleq na uratqasai. Maria a jemaiyo uge.” ²⁰Degsi are qaleqnaqa bati bei Tamo Koba Qotei aqa lan angro bei aqaq ainaqa nejobilqei na unej. Unnaqa lan angro na minjej, “O Josep, Devit aqa moma, ni Maria ame. Ni ulaaim. Ni que. Qotei aqa Mondor aqaq aiqoqa a gumanqo. ²¹Deqa aqa angro mel nambabqas. A na aqa segi tamo ungasari nango une kalil kobotetnrsim nangi elenqas. Deqa ni aqa ñam Yesus waiyqam.”

²²Kumbra kalil di brantej deqa anjam bei Tamo Koba Qotei aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu dego brantej. A endegsi marej, ²³“Ningi quie. Bunuqna dungenge bei a tamo ombla ngerenosaisosimqa a gumanosim angro mel oqas. Amqa nangi aqa ñam Emanuel waiyqab.” Nam di aqa damu, “Qotei a iga koba na unum.”

²⁴Onaqa Josep a qutuosiq anjam Tamo Koba Qotei aqa lan angro na minjej qaji di dauryosiq Maria ej. ²⁵Ariya a Maria ombla ngerenosaiqneq. Gilsil gilsiq Maria a angro mel nambabtej. Onaqa Josep na angro di aqa ñam Yesus waiyej.

Bongar sisiyo qaji tamo nangi Yesus unqajqa beb

2 ¹Maria na Yesus Betlehem qureq di nambabtej. Qure di Judia sawaq di unu. Bati di Mandor Koba Herot na Judia sawa taqatesoqnej. Ariya Maria na Yesus nambabtonaqa bongar sisiyo qaji tamo qudei nangi sej oqo sawaq dena walwelosib gilsib Jerusalem qureq di brantosib tamo qudei nangi endegsib nenemnjroqneq, ²“Juda nango mandor koba nambabqo qaji a qabi unu? Iga sej oqo sawaq dia aqa bongar unsimqa dauryosim bonum. Iga a qa louqajqa deqa bonum.” ³Onaqa Mandor Koba Herot a nango anjam di qusiq a are koba qaloqnej. Tamo ungasari kalil Jerusalem qureq di soqneq qaji nangi dego nango anjam di qusib are koba qaloqneq. ⁴Deqa Herot na Israel nango atra tamo kokba ti nango dal anjam qalie tamo nangi ti kalil metnjrnaqa nangi bosib koroonaqqa a na nangi endegsi nenemnjrej, “Kristus a qabia nambabqas?” ⁵Onaqa nangi na kamba minjeb, “Kristus a Betlehem qureq di nambabqas. Qure di agi Judia sawaq di unu. Degsi Qotei aqa medabu o qaji tamo bei nami nengrenyej. A endegsi nengrenyej, ⁶“O Betlehem tamo ungasari, nungo qure Judia sawaq di unu. Qure kokba kalil Judia sawaq di unub qaji nangi na nungo qure bunyqasai. Nungo qure dego ñam ti. Di kiyaga? Nungo qureq dena mandor koba bei tigelosimqa a na ijo segi Israel tamo ungasari kalil nangi taqatnjresqas. Deqa nungo qure dego ñam ti.”

⁷Onaqa Herot a anjam di qusiq bongar sisiyo qaji tamo nangi lumu na metnjrnaqa nangi aqa areq bonabqa nenemnjrej, “Bati gembu bongar

di brantej?” ⁸Onaqa nanġi na bongar brantej qaji aqa bati di ubtsib minjnabqa a na kamba minjrej, “Niġi Betlehem aisib anġro deqa geregere ġamoiye. Ġamosib a tal qabi unu di unsib bosib e merbiye. Yim e kamba aisiy a qa louqai.”

⁹Onaqa nanġi Mandor Koba Herot aqa anjam di qusibqa nanġi Betlehem aieb. Aisib ġam ateb bongar nami sej oqo sawaq di uneb qaji di namo aisiq anġro soqnej qaji tal di tiġsi sonaq uneb. ¹⁰Unsib nanġi tulan koba areboleboleinjrej.

¹¹Onaqa nanġi tal miligiq ġilsib anġro aqa aniqali Maria wo sonab unjrsibqa anġro aqa areq di singa pulutosib a qa loueb. Osib nanġo qasan ġi ġi qudei ti gol ti gorej ti qa ti walaqajqa quleq bole bole di elenjosib anġro atraiyeb. Ġi ġi di nanġi nami silali kokba na awaiyeleneb qaji. ¹²Osib nanġi tal uratosib olo puluqa laqnabqa Qotei a ġeibilqei na minjrej, “Niġi olo Herot aqag di brantaib.” Degsi minjrnaqa nanġi gam bei dauryosib nanġo segi qure utruq ġileb.

Josep na Yesus aqa aniqali wo joqsiq Isip ġileb

¹³Nanġi ġilnabqa bati di Tamo Koba Qotei aqa lan anġro bei a Josep aqag aisiq ġeibilqei na minjej, “Herot a na anġro Yesus qalsim moiqtajqa bosim ġamqas. Deqa ni tiġelosim anġro aqa aniqali wo joqsim Isip sawaq ġiliye. Ġilsib di soqnibqa bunuqna e ni mermitqa sawa endeq olo bqab.” ¹⁴Onaqa Josep a qolo tiġelosiqa anġro aqa aniqali wo joqsiq Isip sawaq ġileb. ¹⁵Ġilsib di sonabqa bunuqna Herot a moiej. Josep a kumbra di yej deqa anjam bei Tamo Koba Qotei aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Ijo anġro mel a Isip sawaq di soqnimqa e dena metit a Isip sawa uratosim ijoq olo bqas.”

Herot na aqa qaja tamo nanġi minjrnaqa ġilsib anġro mel nanġi ġumeleneb

¹⁶Ariya Herot a bongar sisiyo qaji tamo nanġi qa tariġonaq ugeiyej. Nanġi a qa bosai. Deqa a qalieej, bongar sisiyo qaji tamo nanġi a ġisanjeb. A degsi qalieosiqa minjġ ani oqetonaqa aqa qaja tamo qudei nanġi qarinnjrnaqa nanġi aisib Betlehem qureq dia anġro mel kiġilala wausau aiel osaisoqneb qaji di unjrsib kalil ġumelenjosib moiitnjreb. Qure kiġilala Betlehem jojomq di soqneb qaji dia dego anġro mel kiġilala wausau aiel osaisoqneb qaji nanġi kalil moiitnjreb. Nami Herot a bongar brantej qaji aqa bati di qalieqa osiqa bongar sisiyo qaji tamo nanġi nenemnjrej. Di kiyaga? A are qalej, a na anġro mel nanġi bati deqa ġambabeb qaji di moiitnjrqajqa deqa. ¹⁷Herot a kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Jeremaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, ¹⁸“Rama qureq dia Resel a akamkobaoqnsiq pailoqnej. Aqa anġro kalil nanġi ġumnab morejeb deqa

akameqnaqa tamo ungasari nangi aqa are latetqa yeqnab a nango anjam quqwa uratetnjroqnej. Di kiyafa? Aqa angro kalil nangi morejekriteb deqa.”

Josep na Yesus aqa aniqali Maria wo joqsiq olo Israel aieb

¹⁹Ariya Herot a moinaqa Tamo Koba Qotei aqa lan angro bei a Isip sawaq dia Josep aqaq di brantosiqa nejobilqei na minjej, ²⁰“Ni tigelosim angro Yesus aqa aniqali Maria wo joqsim olo Israel sawaq aie. Tamo nangi angro Yesus qalsib moiotqa maroqneb qaji nangi morejekritonub deqa ni olo aie.” ²¹Onaqa Josep a tigelosiq angro Yesus aqa aniqali Maria wo joqsiq olo Israel sawaq aiej. ²²Bati deqa Arkelaus a na aqa siqali Herot aqa sawa osiq Judia sawa taqatesoqnej. Deqa Josep a anjam di qusiqa Judia sawaq gilqa ulaej. Onaqa Qotei a Josep nejobilqei na minjej, “Ni Judia sawaq gilaim. Ni Galili sawaq gile.” ²³Onaqa Josep a Qotei aqa anjam di dauryosiqa Galili sawaq gilej. Gilsiq qure bei aqa nam Nasaret di soqnej. A di soqnej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo qudei nangi nami maroqneb qaji di aqa damu brantej. Nangi endegsib maroqneb, “Nangi a qa maroqnqab, ‘A Nasaret tamo.’”

Jon yansnjro qaji a wadau sawaq dia tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej

3 ¹Ariya bunuqna Jon yansnjro qaji tamo a Judia nango wadau sawaq di brantej. Brantosiq di sosisqa tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. ²A nangi endegsi minjroqnej, “Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo. Deqa ningi are buliyiye.” ³Jon a qa nami Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a endegsi marej, “Tamo bei a wadau sawaq di tigelosimqa a tulan koba lelenosim tamo ungasari nangi endegsi minjroqnqas, “Tamo Koba a bqajqa gam gereiyetiye. Gam tingitetiye.”

⁴Jon a wadau sawaq di sosisqa a gara jugo kamel aqa jungum na gereiyo qaji di jugoqnsiq alalag na singilatsiq laqnej. A ingi uyqa saiqoji deqa a sis ti bisim qaq ti uyoqnej. ⁵Bati deqa tamo ungasari Jerusalem qureq di soqneb qaji nangi ti Judia sawaq di soqneb qaji nangi ti qure kalil Jordan ya qalaq di soqneb qaji nangi ti tigelosib Jon aqa areq boqneb. ⁶Boqnsibqa nango une kalil palontekriteqnaq Jon na Jordan yaq di yansnjroqnej.

⁷Bati deqa Farisi tamo ti Sadyusi tamo ti tulan gargekoba nangi Jon na yansnjroqa marsibqa aqa areq beqnaqqa unjrsiqqa nangi endegsi minjroqnej, “Ningi amal uge bul. Qotei a ningi qa minjin ani oqetqo deqa a na ningi nlawotngwas. Yai na ningi merngwoqa Qotei aqa minjin nungoq aiain deqa ulaosib ijoq bonub? ⁸Ningi are bulyqa marsibqa kumbra bole bole babtoqniye. Yim tamo nangi unsib marqab,

‘Bole, ningi are bulyonub.’ ⁹Ningi endegsib are qalaib, ‘Abraham a gago moma utru. Deqa iga Qotei aqa ɲamdamuq di tamo bole.’ Ningi degsib are qalaib. Ningi quie. Qotei na marimqa meniɲ kalil endi dego tamo bulyosib tigelosib marqab, ‘Abraham a gago moma utru.’ ¹⁰Tapor qalat agi Qotei na ɲam utruq di qomqajqa ojsiqa tigelejunu. Deqa ɲam kalil gei boletosaieqnuq qaji di Qotei na qomelenosim ɲamyuoq di breinjrɲas.

¹¹“Ningi are bulyqajqa deqa e ya na ningi laɲa yansɲgeqnum. Ariya Tamo Koba a bunuqna ijo qoreq na bqas. A tamo siɲgila koba. Ijo siɲgila aqa siɲgila ti keresai. Deqa e a kaɲgalyqajqa e tamo bolesai. A bosimqa Qotei aqa Mondor aqa siɲgila na ti ɲamyuo na ti ningi yansɲgwas.

¹²Aqa baɲq di a savol ojejunu. A bosim savol dena wit ɲoqoryosim damu elenosim aqa talq di atqas. Ariya a suwi olo elenosim ɲamyuo gaigai yuejunu qaji dia breinjrɲimqa yuekritqab.”

Jon na Yesus yansej

¹³Bati deqa Yesus a Galili sawaq dena tigelosiqa walwelosiq Jordan yaq gilej. A Jon na yansqa marsiqa aqa areq gilej. ¹⁴Gilnaqa Jon na saidyosiq minjej, “Ni na e yansbqam di kere. Kiyaa e na ni yansmqa marsim ijoq bonum?” ¹⁵Onaqa Yesus na kamba minjej, “Uɲgum. Ni ijo anjam dauryosim yansbe. Yimqa kumbra dena iga Qotei aqa areqalo kalil keretosim dauryqom.” Onaqa Jon a Yesus aqa anjam di dauryosiqa a yansej.

¹⁶Yesus yansonaa a yaq na gogetosiqa bati di a tarosi laɲ goge koqyonaqa laɲ waqej. Laɲ waqonaqa Qotei aqa Mondor binon bulosiɲ laɲ goge dena aisiq Yesus aqa jejamuq di awoonaq unej. ¹⁷Unnaqa laɲ goge dena Qotei a anjam marnaqa tamo ungasari naɲgi aqa kakoro queb. A endegsi marnaq queb, “Di ijo aɲgro qujai. E na a tulaɲ qalaqalaiyeqnum. E a qa tulaɲ areboleboleibqo.”

Satan na wadau sawaq dia Yesus walawalaiyoqnej

4 ¹Onaqa bati deqa Qotei aqa Mondor na Yesus wadau sawaq osi gilsiq di uratonaqa Satan bosiqa Yesus a une bei atqajqa deqa marsiqa walawalaiyoqnej. ²Qanam 40 qolo dego 40 Yesus a wadau sawaq di soqnej. Sosisqa iɲgi uratsiqa qurien ti soqnej. Bati 40 di koboonaqa a mamyej. ³Onaqa walawalaiyo tamo Satan a Yesus aqa areq bosiqa minjej, “Ni Qotei aqa ɲiriamqa meniɲ kalil endi minjrim bem bulyibqa ni uye.” ⁴Degsi minjnaqa Yesus na kamba minjej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Tamo naɲgi iɲgi na segi ɲambile sqasai. Anjam kalil Qotei aqa medabuq na branteqnu qaji dena naɲgi ɲambile sqab.”

⁵Onaqa Satan na Yesus olo osiqa Qotei aqa qure koba Jerusalem aisiq atra tal quraq oqsiq goge dia Yesus atsiqa minjej, ⁶“Ni Qotei aqa

Ŋiriamqa endena prugosim mandamq aie. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Qotei na aqa lanŋ angro nangi minjrimqa bosib ni taqatmqab.’ Anjam bei dego nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Lanŋ angro nangi bosib ban na ni soqtmibqa ino singa meniŋ na qalqasai.’”

⁷Onaqa Yesus na kamba Satan minjej, “Qotei aqa anjam bei dego endegsib nengrenyeb unu, ‘Ni ino Tamo Koba Qotei aqa singila unqa osimqa ni na kumbra bei laŋa yaim. A ni aqaryaimqas kio sai kio di unqa osimqa kumbra bei laŋa yaim.’”

⁸Degsi minjnaqa Satan na Yesus olo osiqa mana goge kobaq oqsiqa goge dia Yesus tigeltosiqa sawa sawa kalil mandor kokba nangi na taqatejunub qaji nango singila ti ŋoro ti kalil di Yesus osoryosiqa minjej, ⁹“Ni ijo ulatamuq endia singa pulutosim e qa louimqa sawa sawa kalil di nango ŋoro ti ni emqai.” ¹⁰Onaqa Yesus na minjej, “Satan, ni ulanŋ. Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Ino Tamo Koba Qotei a segi qa louoqnsimqa aqa sorgomq di soqne.’”

¹¹Degsi minjnaqa Satan a Yesus uratosiq ulanej. Onaqa Qotei aqa lanŋ angro nangi bosib Yesus singilatsib soqneb.

Yesus a olo Galili sawaq aiej

¹²Bati bei Jon a tonto talq waiyonab sonaqa Yesus a di qusiqa olo tigelosiq Galili sawaq aiej. ¹³Aisiq Nasaret qureq di brantej. Dena walwelosiq Kaperneam qureq gilsiq di soqnej. Kaperneam qure agi Galili ya agu qalaqsi unu. Ya agu jojomq dia sawa aiyel unub. Sawa aiyel di nango ŋam Sebulun ti Naptali ti. Kaperneam qure a sawa aiyel di nango ambleqsi unu. ¹⁴Yesus a Kaperneam qureq gilej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, ¹⁵“Gam kobaquja Jordan ya qalaq dena aiejunu qaji di Galili sawa ambleq na aiejunu. Aisiqa yuwalq di dinejunu. Gam qalaq dia Sebulun sawa ti Naptali sawa ti unub. Tamo ungasari gargekoba nangi sawa bei beiq dena beļenosib Galili sawaq di unub. ¹⁶Deqa tamo ungasari ambruqsi unub qaji nangi pulonŋ kobaquja unqab. Tamo ungasari padalo gam dauryosib ambruqsi unub qaji nangi pulonŋ dena suwantnjqas.”

Yesus na tamo qolqe nangi metnjrnaq a dauryeb

¹⁷Bati deqa Yesus na aqa wau utru atej. Wau utru atsiqa Qotei aqa anjam palontoqnsiqa tamo ungasari nangi endegsi minjroqnej, “Qotei a nunŋo Mandor Koba sosim niŋgi taqatngwajqa bati jojomqo. Deqa niŋgi are bulyiye.”

¹⁸Yesus a nangi anjam degsi minjrsiq koboonaqa a nangi uratnjrsiqa Galili ya agu qalaq aisiq alile dia walweloqnsiqa ŋam atej Saimon aqa ŋam bei Pita nangi aqa was Andru wo sonab unjrej. Nangi aiyel qe o qaji tamo deqa kakanŋ waiyeq nab unjrsiqa minjrej, ¹⁹“Niŋgi aiyel e daurbiye.

Ningi qe o qaji tamo deqa ningi qe eqnub. Dego kere e wau engitqa ningi degsib olo tamo oqnqab.” ²⁰ Yesus a na nangi degsi minjrnaqa nangi na nango kakanj uratosib Yesus dauryeb.

²¹ Yesus a olo walwelosi gilsia Sebedi aqa njiri Jems wo aqa was Jon wo nangi aiyel qobun miligiq dia nango siqali koba na kakanj brano qandimeqnaqba unjrnsia metnjrej. ²² Metnjrnaqa nango abu Sebedi a qobun miligiq di sonaqa uratosib Yesus dauryeb.

Yesus a Galili sawaq dia walweloqnsia Qotei aqa anjam palontoqnsia ma tamo nangi boletnjroqnej

²³ Yesus a dena walwelosia Galili sawa keretoqnsia Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsia Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosiq nangi taqatnjreqnu. Anjam bole di Yesus na palontosiq minjroqnej. Osiqa tamo ma utru segi segi so qaji nangi boletnjroqnej. ²⁴ Onaqa tamo ungasari kalil Siria sawaq di soqneb qaji nangi anjam endegsib queb, “Yesus a manjwa tulan gargekoba yeleqeqnu.” Degsib qusib deqa nango ma tamo kalil joqsib Yesus aqa areq osi beleqeb. Tamo ma utru segi segi osi beleqeb. Tamo jejamu jaqatinjro qaji nangi ti tamo mondor uge uge na ojeleno qaji nangi ti tamo gate na nanarioqnsib mangaloqneb qaji nangi ti tamo jejamu lainjro qaji nangi ti kalil joqsib beqnaq Yesus na boletnjroqnej. ²⁵ Bati deqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus dauryosib laqneb. Galili sawa nangi ti Dekapolis sawa nangi ti Jerusalem qure nangi ti Judia sawa nangi ti qure kalil Jordan ya taqal beiq di soqneb qaji nangi ti kalil Yesus aqa manjwa yeqnaq unoqnsib deqa dauryosib laqneb.

Yesus a manaq oqsiaq dia anjam palontej

5 ¹ Onaqa Yesus a tamo ungasari kalil di unjrnsia a nangi uratnjrsia manaq oqsiaq di awesonaqa aqa segi angro nangi bosib aqa areq di koroesoqneb.

Yesus a tamo yai nangi tulan areboleboleinjrqas deqa anjam marej

² Onaqa Yesus a na nangi Qotei aqa anjam palontosiq endegsi minjrej, ³ “Tamo ungasari qudei nangi endegsi poinjrqa, nangi Qotei aqa namgalaq di tulan keresai. Nangi degsi poinjrqa deqa nangi tulan areboleboleinjreme. Di kiyaya? Qotei lanj qureq di unu qaji a nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas.

⁴ “Tamo ungasari akamoqnsib unub qaji nangi dego tulan areboleboleinjreme. Di kiyaya? Qotei na nango are olo boletetnjrqas.

⁵ “Tamo ungasari nango segi nam aguq ateqnub qaji nangi dego tulan areboleboleinjreme. Di kiyaya? Mondonj Qotei na mandam kalil osim nangi enjrqas.

6“Tamo nan̄gi mam̄njreqnaqa ingi uyqajqa tulaŋ arearetnjreqnu. Nan̄gi ya qarn̄jreqnaqa ya uyqajqa tulaŋ arearetnjreqnu. Dego kere tamo un̄gasari kumbra bole bole yqajqa tulaŋ arearetnjreqnu qaji nan̄gi tulaŋ areboleboleinjreme. Di kiyaaq? Qotei na aqa segi kumbra bole nan̄gi enjroqnm̄qa nan̄gi tulaŋ kere na sqab.

7“Tamo un̄gasari qudei nan̄gi tamo un̄gasari nan̄gi qa duleqnu. Tamo un̄gasari nan̄gi di tulaŋ areboleboleinjreme. Di kiyaaq? Qotei a kamba nan̄gi qa olo duloqn̄qas.

8“Tamo un̄gasari nan̄go are miligiq di jiga bei saiqoji unub qaji nan̄gi dego tulaŋ areboleboleinjreme. Di kiyaaq? Mondon̄ nan̄gi Qotei aqa ulatamu unqab.

9“Tamo un̄gasari jeu turyoqnsibqa lawo kumbra boleq ateqnu. qaji nan̄gi dego tulaŋ areboleboleinjreme. Di kiyaaq? Qotei a nan̄gi qa olo marqas, ‘Nan̄gi ijo segi angro bole.’

10“Tamo un̄gasari qudei nan̄gi kumbra bole bole yeqnu. deqa jeu tamo nan̄gi na olo nan̄gi gulube enjreqnu. Tamo un̄gasari nan̄gi di tulaŋ areboleboleinjreme. Di kiyaaq? Bunuqna Qotei na nan̄gi taqatn̄jsim nan̄go Mandor Koba sqas.

11“Nin̄gi na ijo ñam oqnsib e daurbeqnu. deqa bunuqna tamo qudei nan̄gi na nin̄gi misilingoqnsib nin̄gi ugeugein̄goqnsib nun̄go jejamu laŋa gisan̄yoqn̄qab. Di un̄gum. Nin̄gi tulaŋ arebolebolein̄gime. 12 Od, nun̄go are tulaŋ bolebolein̄gim soqniye. Di kiyaaq? Nun̄go awai bole laŋ goge di unu deqa. Nami jeu tamo nan̄gi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nan̄gi dego degsib ugeugein̄jroqneb.”

Nin̄gi bar ti pulon̄ ti di bul unub

13 Osiqa Yesus a olo anjam endegsi min̄jrej, “Nin̄gi mandamq endia bar bul unub. Ariya bar aqa qajarara koboqas di ingi kie na olo qajararatqas? Di keresai. Bar aqa qajarara koboqas di a ugeqas. Deqa bar di mandamq di waiyibqa tamo qudei nan̄gi bosib singa na sosqab.

14“Nin̄gi mandamq endia pulon̄ bul unub. Nin̄gi are qaliye. Qure kobaquja a mana gogeqs sqas di a boleq di sqas. A uliesqa keresai. 15 Tamo bei a lam qatrentosim guwe na kabutqasai. Boleq di gaintim sqas di warum suwan̄amqa tamo kalil tal miligiq di unub qaji nan̄gi sawa geregere unqab. 16 Dego kere nin̄gi pulon̄ bul sosibqa boleq di kumbra bole bole yoqnibqa tamo un̄gasari nan̄gi na nun̄go kumbra di unoqnsib nun̄go Abu laŋ qureq di unu qaji aqa ñam soqtoqn̄qab.”

Yesus a tamo un̄gasari nan̄gi dal anjam qa min̄jrej

17 Osiqa Yesus a olo anjam endegsi min̄jrej, “Nin̄gi e qa endegsib are qalaib, ‘Yesus a Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nan̄go anjam ti taqal waiyqajqa bej.’ Nin̄gi e qa degsib are qalaib. E deqa

bosai. E anjam di kalil daurysiy keretqa bem. ¹⁸Deqa ningi quie. E bole merngwai. Lan ti mandam ti koboosaisoqnimqa Qotei aqa dal anjam mutu kiñala bei koboqasai bolesai. Qotei aqa dal anjam aqa mutu kalil degsib soqnib ingi ingi kalil brantqab. ¹⁹Deqa ningi quie. Tamo bei a Qotei aqa dal anjam mutu kiñala bei uge qa marsimqa tamo ungasari nangi dego titnjroqnm nangi uge qa marqab tamo di aqa ñam tulan kiñala sqas. Deqa Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqasai. Ariya tamo bei a Qotei aqa dal anjam kalil dauryoqnsimqa tamo ungasari nangi dego dauryqa minjroqnas tamo di aqa ñam kobaquja sqas. Deqa Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqas. ²⁰E ningi endegsi merngwai. Ningi Qotei aqa areqalo dauryqa uratosib nungo kumbra bole a dal anjam qalie tamo nangi ti Farisi ti nango kumbra bole bunyqasai di Qotei a ningi taqatngosim nungo Mandor Koba sqasai. Deqa ningi lan qureq oqwa keresai.”

Yesus a anjam gereiyqajqa kumbra qa tamo ungasari nangi minjrej

²¹Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi queb, nami Moses na nungo moma nangi dal anjam endegsi minjroqnej, ‘Ningi tamo bei qalsib moiotaib. Ningi tamo bei qalsib moiotaib di ningi une ti sqab.’ Nami Moses na nungo moma nangi dal anjam degsi minjroqnej. ²²Ariya e na dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei na aqa was laja njirinqas di a une ti sqas. Tamo bei na aqa was laja misilinyqas di a une kobaquja yqas. Deqa a ojsib Juda gate kokba nango ulatamuq di tigeltosib aqa une ubtetqab di kere. Ariya tamo bei na aqa was laja minjqas, ‘Ni tulan nanari, areqalo saiqoji,’ degyqas aqa une deqa Qotei na a osim njamyuoq waiyqas.

²³⁻²⁴“Deqa ni Qotei atraiyqa marsimqa ino was bei a ni qa njirij ti soqnimqa ni deqa are qalsim atraiyo ingi ingi mati atra bijal qalaq di uratosim ino was aqaq gilsim ombla anjam gereiyekritosim ariya ni dena bosim Qotei atraiyqam.

²⁵“Deqa tamo bei a ni qa anjam bei soqnimqa ningi ombla walwelosib anjam pegiyo talq giloqnsibqa gamq dia ningi segi aiyel na anjam urur gereiyuqujatiye. Ysib anjam moiotsib a ni osim anjam pegiyo talq gilqasai. Ariya ningi gamq di anjam gereiyqasai di a na ni osi gilsimqa anjam pegiyo tamo aqa ulatamuq dia tigeltmimqa anjam pegiyo tamo a na ni osim qaja tamo nango banq di atqas. Yimqa nangi na ni osib tonto talq waimqab. ²⁶Deqa ni que. E bole mermqai. Ni tonto talq dena olo oqedqasai. Ni mati ino une aqa awai kalil keretimqa di ni uratmib oqedqam.”

**“Ni tamo bei aqa uña jejamu ojetaim.” Yesus
a dal anjam deqa palontosiq marej**

²⁷Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi queb, nami Moses na nungo moma nangi Qotei aqa dal anjam endegsi minjroqnej, ‘Ningi tamo

bei aqa uŋa jejamu ojetaib. Ningi uŋa bei aqa tamo dego jejamu ojetaib.’ Nami Moses na nuŋgo moma nangi dal anjam degsi minjroqnej. ²⁸Ariya e na dal anjam di buŋyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei a uŋa bei laŋa kokoqyosiq are prugyqo di aqa are miligiq na a uŋa di aqa jejamu ojetqo.

²⁹“Ino ŋamdamu wo na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa ŋamdamu di otorosim waiy. Ino jejamu taqal qujai loumimqa ni une atqasai di kere. Ariya Qotei na ino jejamu taqal kalil ŋamyuoq waiyetmqas di keresai.

³⁰Ino baŋ wo na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa baŋ di gentosim waiy. Ino jejamu taqal qujai loumimqa ni une atqasai di kere. Ariya Qotei na ino jejamu taqal kalil ŋamyuoq waiyetmqas di keresai.”

**Tamo bei aqa uŋa uratqajqa anjam deqa Yesus
na tamo uŋgasari nangi minjrej**

³¹Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Nami Moses na nuŋgo moma nangi dal anjam endegsi minjroqnej, ‘Tamo bei na aqa uŋa uratqa osimqa pepa bei nengrenyosim yosim di a uratqas.’ ³²Ariya e na dal anjam di buŋyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei aqa uŋa tamo bei ombla une atosai. A na aqa uŋa laŋa uratim gilsim olo tamo bei oqas. Deqa aqa gumbuluŋ na a kumbra uge yqo. Tamo bunuj a dego une atqo. Di kiyqa? Uŋa di a nami tamo bei ombla sonaqa a na uratqo deqa.”

Ningi anjam bei marqa osib ingi bei na anjam di singilataib

³³Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi queb, nami Moses na nuŋgo moma nangi dal anjam endegsi minjroqnej, ‘Ni anjam bei singilatsim Tamo Koba Qotei minjqam di ni na olo urataim. Ni anjam di dauryosim ye.’ ³⁴Ariya e na dal anjam di buŋyosiy ningi endegsi merngwai. Ningi anjam bei singilataib. Ningi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib. Laŋ qure a Qotei aqa awo jaram koba. Deqa ningi laŋ qure aqa ñam na anjam bei singilataib. ³⁵Mandam a Qotei aqa singa atqajqa sawa. Deqa ningi mandam aqa ñam na anjam bei singilataib. Jerusalem a Mandor Koba Qotei aqa segi qure koba. Deqa ningi Jerusalem aqa ñam na anjam bei singilataib. ³⁶Ni anjam bei marqa osimqa ino gate baŋga na anjam singilataim. Di kiyqa? Ni segi na marimqa ino gate baŋga sara qat bei oqwa keresai. Tulu bei dego oqwa keresai. ³⁷Ningi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib. Od qa segi marsib said qa dego segi mariye. Ningi anjam bei totorysib marqab di ningi Satan aqa areqalo dauryqab.”

Tamo bei na ni kumbra uge emimqa ni na kamba a kumbra uge yaim

³⁸Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi queb, nami Moses na nuŋgo moma nangi dal anjam endegsi minjroqnej, ‘Tamo bei na tamo

bei aqa ñamdamu ugetetqas di ningi na kamba aqa ñamdamu ugetetiye. Tamo bei na tamo bei aqa qalagei ugetetqas di ningi na kamba aqa qalagei ugetetiye.’ ³⁹Ariya e na dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei na ni kumbra uge emimqa ni kamba kumbra uge yaim. Tamo bei na ula ponmimqa belosim waliñe bei osoryimqa ponjem. ⁴⁰Tamo bei a ni qa anjam bei soqnimqa a na ino gara bei yaimqajqa mermqas di ni saidyaim. Gara di ysim olo ino gara bei dego ye. ⁴¹Qaja tamo bei na ni ojsim singila na mermqas, ‘Ni ijo ingi ingi qoboietbosim e daurbosim gam truquyala endeq gile.’ A degsi mermimqa ni na aqa anjam di bunyosim aqa ingi ingi qoboietosim dauryosim gam olekobaq osi gilete. ⁴²Tamo bei na ino ingi bei yaimqajqa mermimqa ye. Tamo bei na ino ingi bei yaimosim bunuqna a kamba olo ni emqajqa mermimqa a qoreiyaim. Laña ye.”

Ningi na jeu tamo nangi dego geregereinjroqniye

⁴³Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi queb, nami Moses na nungo moma nangi Qotei aqa dal anjam endegsi minjroqnej, ‘Ni ino was nangi qalaqalainjroqne. Osim ino jeu tamo nangi qa ugeoqne.’ ⁴⁴Ariya e na dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Ningi nungo jeu tamo nangi dego qalaqalainjroqniye. Tamo qudei nangi na ningi ugeugeingibqa ningi na olo nangi qa Qotei pailyoqniye. ⁴⁵Ningi kumbra degyqab di ningi nungo Abu lañ qureq di unu qaji aqa angro bole sqab. Ningi qalie, Qotei a dego tamo bole ti tamo uge ti nangi turtnjroqnsiq kumbra bole bole enjreqnu. Agi a na aqa señ qarinyeqnaqa tamo bole ti tamo uge ti nangiq aieqnu. Awa dego qarinyeqnaqa tamo bole ti tamo uge ti nangiq aieqnu. ⁴⁶Ariya tamo ungasari ningi qa boleeqnub qaji nangi qa segi ningi kamba boleoqnqab di kumbra tulañ bolesai. Nungo kumbra deqa Qotei a ningi awai bole engwasai. Takis o qaji tamo nangi dego kumbra degyeqnub. ⁴⁷Ningi nungo was nangi segi gereinjroqnqab di kumbra tulañ bolesai. Nungo kumbra dena ningi tamo qudei nangi bunjrqasai. Tamo nangi Qotei qaliesai qaji nangi dego nangi segi was nangi gereinjreqnub. ⁴⁸Nungo Abu lañ qureq di unu qaji a gaigai kumbra bole tiñtiñ keretsiq yeqnu dego kere ningi nungo Abu aqa kumbra di dauryosib kumbra bole tiñtiñ keretsib yoqniye.”

Tamo nangi na ino ñam soqtetmoqnqajqa deqa kumbra bole bole yoqnaim

6 ¹Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo bei a marqas, ‘E tamo ungasari nangi gisanjrsiy nangi ñamgalaq dia kumbra bole bole laña yoqnit nangi e nubsib ijo ñam soqtetboqnqab.’ Ariya ningi degyaib. Ningi degyqab di nungo Abu lañ qureq di unu qaji a ningi awai bole engwasai.

2“Tamo ungasari ingi ingi saiqoji unub qaji di ni na aqaryainjrqa osimqa gisanj tamo nangi kumbra yeqnub di ni degyaim. Gisanj tamo nangi dena tamo ungasari ingi ingi saiqoji unub qaji nangi aqaryainjrqa oqnsib tamo qudei nangi qarijnjreqnab gul anjamosib namoeqnab tamo kalil nangi na nangi unjroqnsib nango ñam soqteqnub. Tamo nangi di Qotei tal miligiq dia, gam kokbaq dia kumbra degyeqnub. Deqa ningi quiyee. E bole merngwai. Qotei a tamo nangi di awai bole enjrqasai. Nango awai agi tamo ungasari nangi na nango ñam soqtetnjreqnub di kere. 3Deqa ni degyaim. Ni tamo ungasari ingi ingi saiqoji unub qaji nangi aqaryainjrqa osimqa ban qonan na ulitsim aqaryainjrimqa ban wo a qalieqasai. 4Di yawo anjam. Aqa damu endegsi unu. Ni uli na tamo ungasari ingi ingi saiqoji unub qaji nangi aqaryainjrimqa tamo kalil nangi qalieqasai. Ni kumbra bole di uli na yeqnam ino Abu a segi na uneqnu. Deqa a segi na ni awai bole emqas.”

Yesus a pailyo kumbra qa tamo ungasari nangi minjrej

5Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi Qotei pailya osibqa gisanj tamo nangi pailyeqnub degsib pailyaib. Gisanj tamo nangi Qotei pailya oqnsib tamo ungasari nango ñamgalaq dia tigeleqnab unjroqnsib nango ñam soqteqnub. Tamo nangi di Qotei tal miligiq dia, qure ambleq dia, gam kokba qalaq dia kumbra degyeqnub. Deqa ningi quiyee. E bole merngwai. Qotei a nangi awai bole enjrqasai. Nango awai agi tamo ungasari nangi na nango ñam soqtetnjreqnub di kere. 6Deqa ni degsim pailya. Ni Qotei pailya osimqa ino segi warum miligiq gilsim siran qandimosim ino Abu uliejunu qaji a pailymqa tamo kalil nangi ni numqasai. Ni kumbra bole di uli na yeqnam ino Abu a segi na uneqnu. Deqa a segi na ni awai bole emqas.

7“Tamo nangi Qotei qaliesai qaji nangi laña laña pailyo olekoba yoqnsibqa endegsib are qaleqnub, ‘Iga pailyo olekoba yoqnimqa Qotei a gago pail quqwas.’ Di gisanj. Deqa ningi Qotei pailya osibqa degsib pailyaib. 8Ningi nango kumbra di dauryaib. Ningi qalie, ningi ingi bei qa truquosib nungo Abu pailyoaisoqnibqa a nami qalieqo.

9“Deqa ningi endegsib Qotei pailyoqniye,

‘O gago Abu, ni lañ goge di unum.

Ino ñam tulañ boledamu. Deqa iga na ino ñam getentoqnqom.

10 Ni bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgoqnime.

Lañ qureq dia nangi ino areqalo dauryeqnub.

Deqa mandamq endia dego iga ino areqalo dauryoqnqom.

11 O Abu, bini bati endeqa ni na gago ingi uyo keretgime.

12 Tamo nangi iga qa une ateqnub qaji nango une kalil iga na kobotetnjreqnum.

Deqa ni na gago une kalil dego olo kobotetgime.

¹³ Satan na iga walawalaigosim uneq waigwa laqnimqa ni na Satan getentime.

Yim kumbra uge bei na iga ugetetgwasai.’

¹⁴ “O ijo angro, ningi degsib Qotei pailyoqniye. Ningi quiye. Ningi tamo bei qa njirin ti soqnimqa aqa une di ningi na kobotibqa nungo Abu lan qureq di unu qaji a na kamba nungo une kalil kobotetngwas.

¹⁵ Ariya ningi aqa une kobotetqasai di nungo Abu a dego nungo une kobotetngwasai.”

Yesus a qurienq qa tamo ungasari nangi minjrej

¹⁶ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi ya uratosib qurienqqa marsibqa gisan tamo nangi qurienqcnub ningi degyaib. Gisan tamo nangi qurienqnsibqa ulatamu ugeinjreqnaqa tamo ungasari nango namdamuq di laqnabqa unjroqnsib nango nam soqteqcnub. Deqa ningi quiye. E bole merngwai. Tamo nangi kumbra degyeqcnub qaji Qotei na awai bole enjrqasai. Nango awai agi tamo ungasari nangi na nango nam soqtetnjreqcnub di kere. ¹⁷Ariya ni kumbra degyaim. Ni qurienqqa osimqa ino ulatamu geregere yansoqnsim ino gate banga pranyoqnsim ino jejamu gereiyoqnsim laqne. ¹⁸Yimqa tamo ungasari nangi ni numoqnsib ni qurienqcnub di nangi qalieqasai. Ni kumbra bole di uli na yeqnam ino Abu a segi na uneqnu. Deqa a segi na ino nam soqtetmosim awai bole emqas.”

Ningi mandam qa ingi ingi koroiaib

¹⁹ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi mandam qa ingi ingi koroiaib. Di sisimbin na ugetqab. Baisuwi ojqs. Bajiñ tamo nangi tal paratosib oqab. ²⁰Deqa ningi lan qure qa ingi ingi koroiiye. Di sisimbin na ugetqasai. Baisuwi ojqsai. Bajiñ tamo nangi tal paratosib oqasai dego. ²¹Sawa qabia ino ingi ingi kalil unu qaji dia ino areqalo kalil dego singilatim sqas.”

Ino namdamu di ino jejamu qa pulon bul

²² Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ino namdamu di ino jejamu qa pulon bul. Deqa ino namdamu boleqas ino jejamu kalil suwanesqas. ²³Ariya ino namdamu ugeqas di ino jejamu kalil ambruqas. Deqa pulon ino are miligiq di unu qaji di olo ambruqas di ino are miligi kalil ambruekritqas.”

Tamo bei a na tamo kokba aiyel nango wau ojqa keresai

²⁴ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo qujai a tamo kokba aiyel nango sorgomq di sqa keresai. A na tamo kobaquja bei qalaqalaiyosim olo tamo kobaquja bei jeutqas. Bei aqa anjam

dauryoqnsim olo bei qoreiyonqas. Dego kere ningi mandam qa ingi ingi ti Qotei ti turtnjrsib nango sorgomq di sqa keresai.”

Ningi mandamq endia bole sqajqa areqalo kobaiyaib

²⁵Osiaq Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi mandamq endia nungo segi jejamu bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib. Osib endegsib maraib, ‘Iga ingi ti ya ti qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jejamu kabutqom?’ Ningi ingi uyo na segi nambile sqasai. Ningi gara jugoqnqab dena segi nungo jejamu bole sqasai. ²⁶Ningi qebari nangi unjriye. Nangi ingi yagosaieqnub. Ingi otorosib talq di atosaeqnub. Ariya nungo Abu lan qureq di unu qaji a na qebari nangi ingi anainjreqnu. Ningi qalie, qebari nangi qunun saiqoji. Ariya ningi tamo qunun ti. Ningi na qebari nangi tulan bunjrejrunub. ²⁷Ningi mandamq endia sokobaiyqajqa are koba qaloqnaib. Ningi are koba qalqab areqalo dena ningi nungo segi soboleiyqajqa bati olo totoryqa keresai.

²⁸“Deqa ningi kiyaaq gara qabe na osib jejamu kabutqajqa are koba qaleqnub? Ningi nam so unjriye. Nango wala kiersib branteqnub di ningi qaliesai. Nangi segi wauosaieqnub. Nango segi wala gereiyosaieqnub. Qotei a segi na nango wala gereiyeqnu. ²⁹Ariya e ningi endegsi merngwai. Nami Solomon a gara wala ti boledamu jugoqnej. Ariya nam so aqa wala di tulan boledamu. Wala dena Solomon aqa wala tulan bunyejunu. ³⁰Man lanaj bini oqwas nebe tamo nangi na gingenyosib olo namyuoq waiyqab. Man lanaj di Qotei na wala enjreqnu. Deqa ningi kiyaaq Qotei qa nungo areqalo singilatqa yonub keresaiingwo? Ningi man lanaj sai. Ningi tamo qunun ti. Deqa ningi endegsi poingem. Qotei a ningi dego gara engoqnqas. ³¹Ningi areqalo kobaiyosib endegsib maraib, ‘Iga ingi ti ya ti qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jejamu kabutqom?’ Ningi degsib maraib. ³²Tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nangi ingi ingi deqa are koba qaleqnub. Ariya ningi deqa are koba qalaib. Nungo Abu lan qureq di unu qaji a qalie, ningi lanja sqa keresai. Ningi ingi ingi deqaji oqnsib sqab. ³³Ariya ningi kumbra endi qujai yoqniye. Ningi Qotei aqa sorgomq di geregere soqnibqa a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngonqas. Osib ningi aqa kumbra tintin dauryoqniye. Ningi degyqab di Qotei na kamba ingi bole bole dego ningi engoqnqas. ³⁴Deqa nebe kumbra kie nungoq di brantqas ningi deqa are koba qalaib. Nebe a bati bei. Nebe qa gulube di aqa segi gulube. Bati segi segi aqa gulube di nango segi segi. Deqa ningi are koba qalaib.”

Ningi na tamo qudei nango jejamuq di anjam lanja qametnjraib

7 ¹Osiaq Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi tamo qudei nango kumbra qa nangi peginjrsib nangi tamo uge qa minjraib.

Yimqa Qotei a kamba dego nungo kumbra qa ningi pegingwasai.

²Ningi tamo nangi kumbra enjroqnaqab dego kere Qotei a kamba ningi kumbra engoqnaqas. Ningi tamo nango kumbra qa nangi peginjraqab dego kere Qotei a kamba nungo kumbra di keretosim ningi pegingwas.

³Kiyaqa ni ino was aqa namgalaq dia nam ñengi kiñala unu di unsimqa ino segi namgalaq dia nampañ kobaquja unu di ni unosai? ⁴Kiyaqa ino segi namgalaq dia nampañ kobaquja soqnimqa tentosim ino was minjqam, ‘Was, e ino namgalaq dia nam ñengi kiñala unonum di osiy taqal waiyetmqai’? ⁵Ni gisañ tamo. Ni mati nampañ kobaquja ino segi namgalaq di unu qaji di taqal waiysim namdamu suwanmimqa ariya degam nam ñengi kiñala ino was aqa namgalaq di unu qaji di geregere unsim taqal waiyete.

⁶“Ningi ingi boledamu osib baun nangi enjraib. Enjraqab di nangi ingi di uratsib bosib ningi uñingwab. Ningi kolilei bole bole osib bel nangi enjraib. Enjraqab di nangi kolilei di mandamq di waiysib nango singa na soselenqab.”

Ningi Qotei pailyqab di a na ningi aqaryaingwas

⁷Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi ingi bei qa osib Qotei pailyqab di a na ingi di engwas. Ningi ingi bei oqa marsibqa namqab di itqab. Ningi siranme kindokindonaqabqa Qotei na siran waqtetngwas.

⁸Tamo kalil Qotei pailyeqnub qaji nangi ingi eqnub. Tamo nangi ingi qa nameqnub qaji nangi olo iteqnub. Tamo nangi siranme kindokindonaqab di Qotei na nangi siran waqtetnjraqas.

⁹“Nungo ambleq di tamo bei aqa angro a mamym ingi qa minjimqa a menij yqasai. A ingi yqas. ¹⁰A na qe qa minjimqa a amal yqasai. A qe yqas. ¹¹Ningi kumbra uge gargekoba yeqnub. Ariya ningi na nungo angro nangi ingi bole bole yeqnub. Dena ningi qalieonub, nungo Abu lan qureq di unu qaji a na tamo nangi a pailyeqnub qaji nangi ingi bole bole enjreqnu.

¹²“Kumbra kalil tamo ungasari nangi na ningi engwajqa arearetngwo qaji kumbra di ningi na olo nangi enjroqniye. Ningi kumbra di dauryqab di ningi Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam ti kalil keretsib dauryqab.”

Ningi siranme kiñalaq dena miligiq giliye

¹³Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi siranme kiñalaq dena miligiq giliye. Ningi siranme kobaqujaq dena miligiq gilqab di ningi padalo sawaq aiqab. Gam di kobaquja. Tamo gargekoba nangi gam di dauryeqnub. ¹⁴Ningi siranme kiñalaq dena miligiq gilqab di ningi gam kiñala dauryosib nambile gaigai sqajqa sawaq di brantqab. Tamo quja quja segi gam di itosib dauryeqnub.”

Tamo bei a marqas, “E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.” Ningi tamo deqa geregere nam atsib soqniye

¹⁵ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi geregere nam atsib soqniye. Tamo qudei nangi na bosib gisanosib merngwab, ‘Iga Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Di gisan koba. Tamo nangi di kaja bul lawo na nungoq boqnsib walawalaingqnsib anjam merngqenub. Ariya nanggo are miligiq di nangi tamo uge baun juwan bul. Deqa nangi na ningi ugeugeingwajqa laqnub. Baun juwan nangi na kaja nangi numoqnsib uyeqnub dego kere. ¹⁶ Ningi nanggo kumbra di tenemtosib poingwas, nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo bole kio sai kio. Ningi are qaliye. Tamo nangi sil luwit marinq dena wain gei osib uyeqnub e? Sai. Man luwit marinq dena qura gei osib uyeqnub e? Sai. ¹⁷ Dego kere namtan bole kalil nangi gei bole ateqnub. Namtan uge nangi gei uge ateqnub. ¹⁸ Namtan bole nangi gei uge atosaeqnub. Namtan uge nangi gei bole atosaeqnub. ¹⁹ Nam kalil gei boletosaieqnub qaji di tamo nangi na qomelenqnsib namyuoq di breinjreqnub. ²⁰ Dego kere ningi gisan tamo nanggo kumbra tenemtosib poingwas, nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo bole sai.

²¹ “Ningi endegsib are qalaib, tamo kalil e Tamo Koba qa merbeqnub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nanggo Mandor Koba sqas. Di sai. Tamo qudei nangi ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa areqalo dauryeqnub. Tamo nangi di segi Qotei na taqatnjrsim nanggo Mandor Koba sqas. ²² Mondonj Qotei na tamo nanggo une qa peginjrqajqa bati bamqa tamo ungasari gargekoba nangi ijo ulatamuq di tigelosib endegsib merbqab, ‘O Tamo Koba, iga ino nam na anjam mare mare laqnem. Iga ino nam na mondor uge uge winjroqnsimqa manwa gargekoba yoqnem.’ Nangi ijo ulatamuq di tigelosib deqsib merbqab. ²³ Yimqa bati deqa e boleq na minjrqi, ‘Ningi tal qabe? E ningi qaliesai. Deqa ningi jaraiye. Ningi kumbra uge yo qaji tamo.’ E nangi degsi minjrqi.”

Yesus a tal gereiyo kumbra qa yawo anjam marej

²⁴ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo a ijo anjam endi qusim dauryqas di a tal gereiyo qaji tamo bul sqas. Tal gereiyo qaji tamo a areqalo powo ti deqa a na tal utru atqa osimqa tal ai sub bogelenosim guma koba aieleposim menin qura itelenqas. ²⁵ Bunuqna awa ti jagwa ti bosimqa ya meli dosim tal di qamsim putqasai. Singila na tigelesqas. Di kiyaaq? A menin quraq di tal atqo deqa. ²⁶ Ariya tamo a ijo anjam endi qusim dauryqa uratqas di a nanari tamo bei lanja sub gogeq di tal atej a bul sqas. ²⁷ Tal atnaq sonaqa awa ti jagwa ti bosiqa ya meli dosiqa tal di qamsiq rengintosiqa putonaq aisiq tulan niñaqej. Od, a torei padalej.”

²⁸ Yesus a anjam di kalil marsiq koboonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi di aqa anjam qusib nangi tulan prugeleneb. ²⁹ Di kiyaaq?

Yesus aqa anjam maroqnej di singila ti. Dal anjam qalie tamo nango anjam maroqneb de ti keresai. Yesus a segi anjam aqa abu.

Yesus a na tamo bei yu na aqa jejamu ugeelenej qaji di boletej

8 ¹Ariya Yesus a manaq dena aieqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi a dauryosib aieb. ²Onaqa tamo bei yu na aqa jejamu ugeelenej qaji a Yesus aqa areq bosiqa aqa singaq dia singa pulutosiqa minjej, “O Tamo Koba, ni e boletbqa are soqnmqa e boletbe. E qalie, ni na e boletbqa kere.” ³Degsi minjnaqa Yesus a ban waiysiq tamo di ojsiqa minjej, “E ni boletmqa are unu. Deqa ino jejamu olo boleeme.” Degsi minjnaqa aqa yu kalil koboonaqa aqa jejamu olo boleej. ⁴Onaqa Yesus na olo minjej, “Ni une. Ino jejamu boleqo deqa ni tamo qudei nangi minjraim. Ni gilsim ino jejamu atra tamo osoryosim atraiyo qaji ingi ingi Moses a nami marej qaji di osim Qotei atraiyime. Yimqa tamo nangi ni numsis qalieqab, ino jejamu boleqo.”

Yesus a na qaja tamo gate aqa kangal tamo boletej

⁵Onaqa Yesus a walwelosiq Kaperneam qureq di brantej. Dia qaja tamo nango gate bei soqnej. A Rom qaji tamo. A Yesus aqa areq bosiqa pailyosiq minjej, ⁶“O Tamo Koba, ijo kangal tamo a makobaiyqo. Aqa tanu kalil laiysiq jejamu tulan jaqatinugetqoqa talq di nyejunu.” ⁷Onaqa Yesus na minjej, “E gilsiy boletqai.” ⁸Degsi minjnaqa qaja tamo nango gate na olo minjej, “O Tamo Koba, e tamo bolesai. Deqa ni ijo talq baim. Ni endia sosim anjam segi marimqa ijo kangal tamo a boleqas. ⁹E degsi ni mermonum. Di kiyaga? E dego tamo kokba qudei nango sorgomq di unum. Ijo qaja tamo nangi ijo sorgomq di unub. E bei minjqai, ‘Ni gile.’ Yimqa a gilqas. Bei minjqai, ‘Ni au.’ Yimqa a bqas. Ijo kangal tamo bei minjqai, ‘Wau di ye.’ Degsi minjitqa a ijo anjam dauryqas. Dego kere ni endia sosim anjam segi marimqa ijo kangal tamo a boleqas.” ¹⁰Onaqa Yesus a qaja tamo nango gate aqa anjam di qusiqa a tulan prugugetej. Osiqa bulosiq tamo ungasari gargekoba a dauryoqneb qaji nangi minjrej, “Ningi quiye. E bole merngwai. Qaja tamo nango gate endi a e qa aqa areqalo tulan singilatqo. Israel tamo bei nami e qa degsi aqa areqalo singilato qaji bei unosai. Qaja tamo nango gate endi a sawa bei qaji. A Israel tamo sai. Di ungum. A e qa aqa areqalo tulan singilatqo.

¹¹“Deqa e ningi endegsi merngwai. Sawa bei bei qaji tamo ungasari tulan gargekoba nangi sawa guta na guma na ti bosib koroelenosib Abraham, Aisak, Jekop nangi koba na awoosib ingi uyqab. Yimqa Qotei lan qureq di unu qaji a nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas.

¹²Ariya tamo qudei Qotei na nami taqatnjrqa osiq metnjrej qaji nangi aqaq bqa asginjrej deqa Qotei a nango Mandor Koba sosim taqatnjrqasai. A na nangi osim qalaq di breinjrimqa nangi sawa ambruuq di sqab. Sawa

dia nangi akamkobayoqnsib pailoqnsib nango jaqatinj qa qalagei anjam atoqnqas.”

¹³Osiqa Yesus a qaja tamo nango gate di minjej, “Ni gile. Ni endegsi are qalonum, ‘Yesus a na ijo kanjal tamo boletqa kere.’ Ni degsi are qalonum deqa ino kanjal tamo a boleqo unu. Ni gilsim une.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa aqa kanjal tamo aqa ma koboonaqa a bolelej.

Yesus na Pita aqa mimibe boletej

¹⁴Onaqa Yesus a Pita aqa tal gogetosiq Pita aqa mimibe makobaiyonaqa jejamu kanjanyonaq bijalq di neiesonaq unej. ¹⁵Unsiqa aqa ban ojsiq tigeltonaqa aqa jejamu kanjan di koboonaqa a tigelosiq ingi goietej.

Yesus na tamo ungasari gargekoba nangi boletnjroqnej

¹⁶Sen aiqa laqnaqa tamo ungasari mondor uge uge na ojeleno qaji nango was nangi na joqsib Yesus aqa areq osi belejoqneb. Osi belejeqnebqa Yesus a anjam segi minjreqlaqa mondor uge uge nangi aqa anjam qusib jaraioqneb. Tamo ma utru segi segi so qaji nangi dego osi belejeqneb Yesus na boletnjroqnej. ¹⁷A kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Kristus a na gago ma utru segi segi kalil yayetgoqnsiq taqal waiyeqnu.”

Tamo qudei nangi na Yesus dauryqajqa minjeb

¹⁸Bati deqa Yesus a nam atej tamo ungasari tulan gargekoba nangi aqa areq di koroesoqneb. Deqa a na aqa angro nangi minjrej, “Iga qobun gogetosim jaraioqsim ya agu taqal beiq gilqom.” ¹⁹Degsi minjrsiq nangi joqsik koba na gilqa laqnaqqa dal anjam qalie tamo bei a Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Tamo Koba, ni sawa sawaq giloqnmqa e ni daurmoqnqai.” ²⁰Onaqa Yesus na minjej, “Bauj juwan nangi tal ti. Agi sub miligiq di nereneqnub. Qebari nangi simi ti. Deqa nangi simiq di nereneqnub. Ariya e Tamo Angro neiqajqa tal saiqoji. Deqa ni e daurbqajqa gulube koba.” ²¹Onaqa Yesus aqa angro bei na minjej, “O Tamo Koba, ni na e odbimqa e mati aisiy ijo abu qa tarinoqnqai. A moiimqa subq atsiy di e ni daurmoqnqai.” ²²Onaqa Yesus na minjej, “Ungum. Tamo moio qaji nangi segi na tamo moio qaji nangi subq atelenoqnqab. Ariya ni bosim e daurbe.”

Yesus na jagwa ti ya korkor ti anjam minjrnaq laeb

²³Degsi minjsiq qobun gogetonaqa aqa angro nangi a dauryosib koba na qobun gogetosib gileb. ²⁴Nangi gileqnebqa Yesus a qobun miligiq di neisiq qambumtej. Onaqa jagwa tulan koba tigelosiq ya korkortosiq

qobun qaloqnsiqa morman miligiq ainaqa ya maqej. ²⁵Deqa Yesus aqa angro nangi tulan ulaugetosib aqa areq bosib dudumyosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga aqaryaige. Iga padalqa laqnum.” ²⁶Onaqa Yesus a tigelosiq minjrej, “Ningi e qa nungo areqalo singilatqa yonub tulan keresaiingwo. Ningi kiyaua ulaonub?” Degsi minjrasiqa jagwa ti ya ti niringtnjrnaqa jagwa ti ya ti laeb. ²⁷Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa singila di unsibqa nangi are koba qalsib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiero deqa jagwa ti ya ti minjrqiqa aqa anjam qusib laonub?”

Yesus na mondor uge nangi tamo aiyel nango jejamuq dena winjrej

²⁸Onaqa Yesus aqa angro nangi ti qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Gadara nango sawaq di tiryeb. Tiryonabqa tamo aiyel nangi tamo sub ato sawaq dena brantosib walwelosib Yesus aqa areq beb. Tamo nangi di mondor uge uge na ojeleno qaji. Nangi aiyel qaja ani. Deqa tamo kalil nangi gam dena walwelqa keresai. ²⁹Nangi aiyel Yesus aqa areq bosib lelenkobayosib minjeb, “O Qotei aqa Ijiri, ni iga kiergwajqa bonum? Iga padalqajqa bati bosaisonaqa ni laña ambleq di iga jaqatin egwa bonum e?” ³⁰Bati deqa isaq yala dia bel tulan gargekoba nangi suwaroqneb. ³¹Deqa mondor uge nangi na Yesus singila na wainyosib minjeb, “Ni iga qarimgimqa iga bel nango jejamuq gilelenqom.”

³²Onaqa Yesus na minjrej, “Di kere. Ningi jaraiosibqa bel nango jejamuq gilelenoiye.” Degsi minjrnaqa mondor uge nangi na tamo aiyel di uratnjrsib segi segi bel nango jejamuq gileleneb. Gilnabqa bel kalil nangi gurgurosib botau dena prugelenosib yaq aisib ya uysib moreneb.

³³Onaqa bel taqatoqneb qaji tamo nangi kumbra di unsibqa deqa jaraiosib qure miligiq aisib tamo ungasari nangi sainjreb. Osib nangi walwelosib tamo ungasari kalil nangi bel qa ti tamo aiyel mondor uge uge na ojeleno qaji nangi qa ti sainjroqnsib laqneb. ³⁴Onaqa nangi qusibqa nangi Yesus unqajqa aqa areq beb. Bosib Yesus unsib minjeb, “Ni gago sawa endi uratosim sawa beiq gile.”

Yesus na tamo jejamu laiyej qaji di boletej

9 ¹Onaqa Yesus aqa angro ti nangi olo qobun gogetosibqa ya agu taqal beiq olo aieb. Aisib Yesus aqa segi qureq di branteb. ²Brantosib sonabqa tamo qudei nangi na tamo bei jejamu laiyej qaji a saperaq di atsib Yesus aqa areq osi beb. Onaqa Yesus a tamo nangi di nango areqalo unej nango areqalo qujai Yesus na tamo di boletqa kere. Degsi unsiq deqa tamo jejamu laiyej qaji di minjej, “O ijo angro, ni areboleimeme. Ino une kalil e na kobotetmonum.”

³Onaqa dal anjam qalie tamo qudei warum dia awesoqneb qaji nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi segi segi maroqneb, “Yesus a Qotei misilinyqo.”

⁴Nangi degsib mareqnabqa Yesus a nanjo areqalo di qalieosiqqa minjrej, “Ningi kiyaaqqa areqalo uge di onub? ⁵Anjam kie e na tamo jejamu laiyqo qaji di minjqajqa wau koba sai? ‘Ino une kalil e na kobotetmonum,’ anjam de kio, ‘Ni tigelosim walwel,’ anjam de kio? ⁶Ariya e Tamo Angro e mandamq endia singila ti unum deqa e na tamo nanjo une kobotetnjqra kere. Ningi degsib qalieqajqa deqa e na tamo di boletqai.” Yesus a na nanjo degsi minjrsiqqa tamo jejamu laiyej qaji di koqyosiqqa minjej, “Ni tigelosim ino sapera osim ino talq gile.” ⁷Degsi minjnaqa aqa jejamu boleonaqa a tigelosiqqa aqa talq gilej. ⁸Onaqa tamo ungasari kalil nanjo Yesus aqa singila di unsibqa nanjo tulan ulaosib Qotei aqa ñam soqteb. Di kiyaaqqa? Qotei na singila kobaquja Yesus yej deqa.

Yesus na Matyu minjej, “Ni e daurbe.”

⁹Onaqa Yesus a dena walwelosiqqa takis o qaji tamo bei aqa ñam Matyu a takis o qaji talq di awesonaq gilsiq itej. Osiqa minjej, “Ni e daurbe.” Degsi minjnaqa a tigelosiqqa Yesus dauryej.

¹⁰Onaqa Yesus aqa angro nanjo ti Matyu aqa talq gilsib awoosib ingi uyoqneb. Nangi segi sai. Takis o qaji tamo ti une tamo ti tulan gargekoba nanjo dego bosib awoosib Yesus aqa angro nanjo ti ingi uyoqneb.

¹¹Onaqa Farisi tamo qudei nanjo bosib Yesus a takis o qaji tamo ti une tamo ti nanjo koba na ingi uyeq nab unjrsibqa Yesus aqa angro nanjo nenemnjreb, “Nunjo Tamo Koba a kiyaaqqa takis o qaji tamo ti une tamo ti nanjo koba na awoosib ingi uyeq nab?”

¹²Onaqa Yesus a Farisi nanjo anjam di qusiqa minjrej, “Tamo ma saiqoji nanjo ma gereiyo tamo aqaq gilosaeq nab. Tamo ma ti nanjo segi ma gereiyo tamo aqaq gileq nab. ¹³Qotei aqa anjam bei nami nengrenyeb qaji di ningi sisiyoie. Agi nami endegsib nengrenyeb, ‘Ningi e laña atraibeq nab. E nunjo kumbra deqa arearetbosai. Ariya ningi na tamo nanjo kumbra bole bole enjqroqniye. Yimqa e nunjo kumbra deqa tulan arearetbqas.’ Ningi anjam di sisiyosib geregere poingem.” Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo bei a marqas, ‘E tamo bole. E une saiqoji.’ E tamo deqaji nanjo metnjrit ijoq bqajqa e deqa bosai. Tamo a marqas, ‘E une ti.’ E tamo deqaji nanjo metnjrit ijoq bqajqa e deqa bem.”

Yesus aqa angro nanjo kiyaaqqa quriengosaieq nab?

¹⁴Bati bei Jon aqa angro nanjo Yesus aqa areq bosib minjeb, “Iga ti Farisi nanjo ti ingi uratoqnsim qurieneq num. Kiyaaqqa ino angro nanjo quriengosaieq nab?”

¹⁵Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo bei a unja ban ojqa bati qa a aqa was nanjo ti soqnimqa nanjo are gulubeinjqras e? Sai. Ariya bunuqna nanjo was yainjribqa bati deqa nanjo are gulubeinjqrimqa quriengosib sqab.

¹⁶“Tamo bei a gara jugo bunuj osim dena mutu gentosim gara jugo sari branjoq di qandimqa keresai. Degsi qandimqas di bunuqna a na gara jugo sari di yansimqa gara mutu bunuj a kiñalaosim gara jugo sari di uratim bran qelikobaqas. ¹⁷Tamo bei a wain bunuj osim ya nobu kaja aqa jegara na gereiyo qaji sariq di qamqa keresai. Ya nobu sari di nami kangranjosiq singilaej. Deqa a wain bunuj qamimqa wain a didiqosim ya nobu sari paratosimqa wain bilejosim mandamq aiqas. Ya nobu a dego ugeqas. A wain bunuj osim ya nobu bunujq di qamqas di nanji ombla bole sqab.”

**Yesus na angro moiej qaji olo tigeltej. A na uña
aqa gara mutu ojej qaji di dego boletej**

¹⁸Yesus a na Jon aqa angro nanji yawo anjam degsi minjrsiq koboonaqa a nam atej Qotei tal taqato tamo bei a walwelosiq Yesus aqa areq bosiqa singa pulutosiqa minjej, “O Tamo Koba, ijo angro sebin a endego moiqa. Deqa ni bosim ino ban aqa jejamuq di atimqa a olo tigelosim nambile sqas.” ¹⁹Onaqa Yesus na tamo di odyosiqa tigelosiq a dauryosiq gileqnaqa aqa angro nanji dego tigelosib nanji aiyel daurnjrsib gileb.

²⁰Nanji gileqnaqqa uña bei ma ti soqnej qaji a Yesus aqa qoreq na dadauryosiqa ban waiysiq Yesus aqa gara mutu ojej. Uña di a nami bai na ney lej aioqnsiq degsi soqnej wausau 12-pela uratej. ²¹A endegsi are qalej, “E Yesus aqa gara mutu segi ban na ojitqa ijo ma koboqas.” Degsi are qalsiqa ban waiysiq Yesus aqa gara mutu ojej. ²²Ojnaqa Yesus a bulosiqa uña di unsiqa minjej, “O ijo angro, ni are lawo soqnime. Ni ino areqalo e qa singilatosim ijoq bonum deqa ino ma agi koboqo.” Onaqa bati qujai deqa aqa lej aioqnej qaji di koboej.

²³A uña degsi minjsiq walwelosiq Qotei tal taqato tamo aqa talq di brantosiq nam atej tamo ungasari nanji yumba anjamoqnsib akam murqumyeqnaq unjrej. ²⁴Unjrsiq minjrej, “Ningi sasaloie. Angro sebin di a moiosai. A laña nejsiq qambumtejunu.” Degsi minjrnaqa nanji Yesus kikiyeb. ²⁵Ariya tamo ungasari nanji di sasalosib tal uratonabqa Yesus a angro moiej qaji aqa warum milligiq gilsiq angro aqa ban ojsiq soqtonaqa a olo nambile osiq tigelosiq awoej. ²⁶Onaqa nanji jaraosib sawa sawa kalilq dia Yesus aqa kumbra deqa saoqnsib laqneb.

**Yesus a na tamo aiyel namdamu getenjnro qaji nanji
ti tamo medabu getenyej qaji ti boletnjrej**

²⁷Onaqa Yesus a qure di uratosiq a olo walwelosiq gileqnaqa tamo aiyel namdamu getenjnro qaji nanji gam na Yesus dauryosib giloqneb. Nanji giloqnsib lelenoqnsib Yesus minjoqneb, “O Devit aqa Njiri, ni iga qa are ugeimeme.” ²⁸Degsib Yesus minjeqnaqqa a tal bei gogetej. Tal gogetosiq sonaqa nanji aiyel Yesus aqa areq bonabqa minjrej, “E na ninge

boletngwa kere ningi degsib are qalonub e?” Onaqa nangi na minjeb, “Od, Tamo Koba. Iga are qalonum, ni na aqo aiyel boletngwa kere.”

²⁹Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi e qa nungo areqalo singilatosib ijoq bonub deqa e ningi boletngwai.” Degsi minjrasiqa aqa ban waiysiq nanggo namdamu oje. ³⁰Ojnaqa nanggo namdamu poinjrnaqa nangi sawa uneb. Onaqa Yesus a singila na minjrej, “Nungo namdamu boleqo deqa ningi tamo qudei nangi minjraib.” ³¹Ariya nangi Yesus aqa anjam di dauryosai. Yesus a nangi aiyel boletnjrej deqa nangi gilsib mare mare laqnaq sawa deqaji tamo ungasari kalil nangi quekriteb.

³²Nangi aiyel gileqnaqqa tamo bei mondor uge na ojnaq medabu getenjeje qaji a tamo qudei nangi na osib Yesus aqa areq osi beb. ³³Osi bonabqa Yesus na mondor uge di wiyetonaqa aqa menj otyonaqa medabu waqtosiqa anjam maroqnej. Onaqa tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa manwa di unsibqa nangi are koba qaloqnsib maroqneb, “Israel sawaq endia tamo bei na kumbra deqaji bei yeqnaq iga nami unosaiqnem.”

³⁴Onaqa Farisi nangi Yesus aqa manwa di unsib maroqneb, “Mondor uge nanggo gate koba Satan a Yesus aqa jejamuq di unu. Deqa singila dena Yesus na mondor uge nangi winjreqnu.”

Yesus a tamo ungasari nangi qa are ugeiyej

³⁵Ariya Yesus a dena walwelosiqa qure kokba ti qure kiñilala ti dia brantosiqa Juda nanggo Qotei tal miligiq giloqnsiqa Qotei aqa anjam palontosiqa minjroqnej. Qotei a tamo ungasari nanggo Mandor Koba sosiqa nangi taqatnjreqnu. Anjam bole di Yesus na palontosiqa minjroqnej. Osiqa tamo ma utru segi segi nangi boletnjroqnej. ³⁶Tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus aqa areq beleqnaqqa a nangi unjrasiqa a nangi qa are ugeiyej. Di kiyaya? Nangi tulan so ugetesoqneb. Nangi kaja bul mandor saiqoji. ³⁷Deqa a na aqa angro nangi yawo anjam bei endegsi minjrej, “Wauq dia ingi gargekoba melionub. Ariya ingi meli bunuj otorqajqa wau tamo koba sai. ³⁸Deqa ningi wau lanja minjibqa a na wau tamo qudei nangi elenosim qarinnjrimqa nangi aqa wauq gilsib ingi meli bunuj otorelengqab.”

Yesus aqa angro 12-pela nanggo ñam

10 ¹Onaqa Yesus na aqa angro 12-pela nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa a na nangi singila enjrej. Nangi na tamo ungasari nanggo jejamuq dena mondor uge uge winjroqnqajqa deqa ti tamo ungasari nanggo ma kalil kobotetnjroqnqajqa deqa ti marsiq nangi singila enjrej.

²Aqa angro 12-pela singila enjrej qaji nanggo ñam agiende. Bei Saimon. Aqa ñam bei Yesus na Pita waiyej. Nangi aqa was Andru wo. Bei Sebedi aqa ñiri Jems wo aqa was Jon wo. ³Ariya Filip wo Bartolomyu wo. Bei Tomas nangi takis o qaji tamo Matyu wo. Bei Alfias aqa ñiri Jems nangi

Tadius wo. ⁴Bei Saimon agi Rom nangi winjrqajqa maroqnej qaji. Ariya bei Judas Iskariot agi Yesus osiqa jeu tamo nango banq di atej qaji a di. Yesus aqa angro 12-pela nango ñam agide.

Yesus na aqa angro 12-pela nangi qarinnjrnaqa Israel nangoq giloqneb

⁵Osiqa angro 12-pela nangi di qarinnjrnsiqa minjrej, “Ningi qure qureq giloqniye. Ariya ningi tamo sawa bei bei qaji nangoq giloqnaib. Samaria nango qureq dego giloqnaib. ⁶Ningi Israel tamo ungasari nango segiq giloqniye. Israel nangi tulan sougetejunub. Nangi kaja bul mandor saiqqoji. ⁷Deqa ningi Israel nango segiq giloqnsibqa anjam endegsib minjroqniye, ‘Qotei a bosim nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo.’ ⁸Ningi Israel nangi degsib minjroqnsibqa nango ma tamo nangi boletnjroqniye. Tamo moreñoqnbqa olo tigeltnjroqniye. Tamo nango jejamu yu na ugeeleno qaji nangi olo gereiyetnjroqniye. Mondor uge uge nangi dego tamo ungasari nango jejamuq dena winjroqniye. E na singila engonum qaji di ningi ijoq dena awaiyosai. E na laja engonum. Deqa ningi dego tamo nangi laja gereinjroqniye. Nangi awai bei yainjraib.

⁹“Ningi gol ti silva ti meniñ silali kapa ti osi gilaib. ¹⁰Ningi walwelosib nungo qaquñ aib. Gara jugo aiye aiye aib. Singa tatal aiye aiye aib. Walwelqajqa toqon ojaib. Ningi Qotei aqa wau tamo deqa ningi qure qureq giloqnbqa nangi na ingi ingi deqaji ningi engelenoqnqab.

¹¹“Ningi qure bei beiq di brantoqnsibqa tamo bole bei itoqnsib aqa talq di soqniye. Dia sosib dena tigelosib olo qure beiq giloqniye. ¹²Ningi tal bei gogetoqnsibqa tamo ungasari tal miligiq di unub qaji nangi endegsib minjroqniye, ‘Qotei na ningi kumbra bole engeme.’ ¹³Degsib minjroqnbqa nangi ningi joqsib gereingibqa nungo lawo anjam di nangoq di uratib soqnem. Ariya nangi ningi gereingosaiabqa nungo lawo anjam di olo puluosim nungoq bem. ¹⁴Tamo bei na ningi gereingwa uratimqa kio nungo anjam quqwa asgiyimqa kio ningi qure di uratqa oqnsib nungo singa tumburum butuyoqniye. Yimqa nangi nungo kumbra di unsib poinjrqas, ‘Bole, iga kumbra ugetonum.’ ¹⁵Ningi quie. E bole merngwai. Mondon Qotei na tamo ungasari nango une qa peginjrq batiamqa qure deqaji tamo ungasari nangi ijo anjam uratonub deqa Qotei na nangi tulan padaltnjrougetqas. Ariya Sodom qure ti Gomora qure ti nangi Qotei na mondon degsim padaltnjrqasai. A na nangi gulube kiñala enjrqas. Di kiyaga? Nangi ijo ñam qaliesai deqa.”

Tamo qudei nangi na Yesus aqa angro nangi gulube enjroqnqab

¹⁶Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi quie. Ningi kaja du du bul deqa e na ningi qaringitqa gilsib baun juwan nango ambleq dia walweloqnqab. Deqa ningi amal nango kumbra dauryoqniye. Amal nangi geregere ñam atoqnsib laqnub. Dego kere ningi geregere are qaloqnsib

walweloqniye. Ningi binon nango kumbra dego dauryoqniye. Binon nangi kumbra uge yosaieqnuib. Dego kere ningi kumbra uge yqajqa are qaloqnaib. ¹⁷Ningi tamo nangi qa geregere nam atsib soqniye. Tamo qudei nangi na bosib ningi ojelenosib tamo kokba nango ulatamuq dia ningi tigeltngoqnaib. Osib nungo jejamuq di anjam gargekoba laŋa laŋa qametngoqnsib nango Qotei tal miligiq dia ningi kumbaingoqnaib. ¹⁸Nangi ijo nam ugetqa maroqnsib deqa ningi joqoqnsib Rom nango gate kokba ti nango mandor kokba ti nango ulatamuq dia ningi tigeltngoqnaib. Bati deqa ningi ijo anjam bole nangi minjroqnaib. Osib sawa bei bei qaji tamo nangi dego ijo anjam bole minjroqnaib. ¹⁹Nangi na ningi ojsib gate kokba nango ulatamuq dia tigeltngoqnaibqa ningi ulaosib endegsib are qalaib, ‘Iga na kamba anjam kie minjrqom?’ Ningi degaib. Bati deqa Qotei na nungo medabu singilatetngimqa ningi kamba anjam minjrqab. ²⁰Di kiyaga? Ningi segi na anjam minjrqasai. Nungo Abu aqa Mondor na nungo medabu singilatetngim ningi anjam marqab.

²¹“Bati deqa kumbra uge endeqaji branteleŋqas. Tamo qudei nangi na nango segi was nangi ojelenoqnsib jeu tamo nango baŋq di atelenoqnaibqa nangi na nangi numoqnaib moreŋoqnaib. Tamo qudei nangi na nango segi angro nangi dego degsib ojelenoqnaib. Angro qudei nangi na nango segi ai wo abu wo nangi jeutnjroqnsib ojelenoqnsib jeu tamo nango baŋq di atelenoqnaibqa nangi na nangi numoqnaib moreŋoqnaib. ²²Ningi ijo nam ejunub deqa tamo ungasari kalil nangi ningi qa are tulaŋ ugeinjroqnaib. Ariya tamo ungasari nangi ijo nam singila na ojsib gilsib dino bati itqab di Qotei na nangi oqas. ²³Qure bei beiq dia tamo ungasari nangi na ningi ugeuŋgoqnaibqa ningi nango qure di uratoqnsib olo qure beiq giloqniye. Ningi quie. E bole merngwai. Ningi Israel nango qure qure kalil keretosaisoqnaibqa e Tamo Angro olo bqi.

²⁴“Angro kiŋala bei na aqa abu bunyqa keresai. Kangal tamo na aqa tamo koba bunyqa keresai. ²⁵Angro a kobaqujaosimqa di aqa abu ombla kerekereqab. Kangal tamo a powo koba osimqa di aqa tamo koba ombla kerekereqab. Jeu tamo nangi na tal aqa abu a nam Belsebul waiyeqnuib. Deqa iga qalieonum, nangi na aqa angro nangi nam tulaŋ ugedamu wainjrqab.”

Ningi jeu tamo nangi ulainjraib. Qotei segi ulaiyiye

²⁶Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi jeu tamo nangi di ulainjraib. Kumbra kalil uliejunu qaji di boleq dqas. Uli anjam kalil dego tamo nangi qusib poinjrqas. ²⁷Anjam e ambruq dia merngeqnum qaji di ningi olo suwaŋoq dia maroqniye. Anjam e lumu na merngeqnum qaji di ningi olo bijal goge dia tigeloqnsibqa tamo ungasari nangi minjroqniye. ²⁸Ningi jeu tamo nangi ulainjraib. Nangi nungo jejamu segi qalsib moiotqa kere. Nangi nungo qunun moiotqa keresai. Deqa ningi nangi

ulainjraib. Qotei a segi ulaiyiye. A na tamo nango qunun ti jejamu ti padaltjrsim nangi njamuq breinjra kere.

²⁹“Ningi qalie. Tamo nangi qebari sinjir silali kobaquja na awaiyosaleqnu. Silali kiñala na awaiyeqnu. 10 toea dego. Ariya nungo Abu a na qebari sinjir nangi geregere taqatnjreanu. Deqa a na qebari sinjir bei taqatim a ulonosis mandamq aiqa keresai. ³⁰Dego kere Qotei a nungo gate banga segi segi sisiyeqnu. A ningi segi segi qa qalie bole. ³¹Deqa ningi ulaaib. Ningi na qebari kalil nangi tulan bunjrejunub.”

Ningi Yesus aqa ñam marqajqa ulaaib

³²Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo nangi ijo ñam tamo ungasari nango ulatamuq dia mareqnu qaji mondon e kamba ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa ulatamuq dia nango ñam dego marqai. ³³Ariya tamo nangi ijo ñam tamo ungasari nango ulatamuq dia marqajqa jemainjreanu qaji mondon e kamba ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa ulatamuq dia nango ñam dego marqajqa jemaibqas.”

Tamo bei na Yesus tulan qalaqalaiyqasai di a aqa angro sqa keresai

³⁴Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ningi kiersib are qalonub? E na qaja kobotitqa tamo ungasari nangi geregere lawo na sqajqa deqa e mandamq aiem kio? Sai. E na qaja kobotqajqa bosai. E na tamo ungasari nangi pupoinjritqa nangi jeu jeu sqajqa deqa e bem. ³⁵Od, e jeu kumbra tigeltqa bem. Deqa angro mel nangi na nango segi abu nangi jeutnjroqnuqab. Angro sebin nangi na nango segi ai nangi jeutnjroqnuqab. Ain yala nangi na nango segi ain qeli nangi jeutnjroqnuqab. ³⁶Tamo ungasari tal qujaiq di unub qaji nangi segi jeu jeu sqab.

³⁷“Deqa tamo bei na aqa ai wo abu wo nangi tulan qalaqalainjrsimqa ariya di bunyosim e tulan qalaqalaibqasai di a ijo angro sqa keresai. Tamo bei na aqa angro mel nangi ti aqa angro sebin nangi ti tulan qalaqalainjrsimqa ariya di bunyosim e tulan qalaqalaibqasai di a ijo angro sqa keresai. ³⁸Tamo bei na aqa segi namburbas qoboiyosim e daurbqasai di a ijo angro sqa keresai. ³⁹Tamo bei a aqa segi nambile qa areqalo kobaiyqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.”

Tamo bei na Yesus aqa angro bei gereiyqas di Qotei na a awai bole yqas

⁴⁰Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo bei na ningi osim geregereingwas di a na e dego osim geregereibqas. Tamo a e oqas di a na ijo Abu e qarinqbej qaji di dego oqas. ⁴¹Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Qotei aqa medabu o qaji tamo bei. Deqa e na a aqaryaiyqai.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim aqa talq di gereiyqas di Qotei na kamba awai bole a yqas. Di kiyaqa? A Qotei aqa medabu o qaji tamo

gereiyqo deqa. Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Qotei aqa anjam dauryeqnu qaji tamo bole. Deqa e na a aqaryaiyqai.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim aqa talq di gereiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. Di kiyaya? A na Qotei aqa anjam dauryeqnu qaji tamo bole gereiyqo deqa. ⁴²Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Yesus aqa angro. Deqa e na a aqaryaiyqai.’ A degsi are qalsimqa ijo angro di osim ya ulili tigsim anaiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. Ningi quie. E bole merngwai. A na ijo segi angro gereiyqo deqa aqa awai bole Qotei na yqo qaji di tamo bei na olo yaiyqa keresai.”

**Jon yansnjro qaji a na aqa angro qudei nangi
qarinjnraq Yesus aqa areq gileb**

11 ¹Yesus a na aqa angro 12-pela nangi anjam degsi minjrasiq koboonaqa a sawa di uratosiqa qure qureq giloqnsiqa tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

²Bati deqa Jon yansnjro qaji a tonto talq di soqnej. Sonaqa wau kalil Kristus na yoqnej qaji di tamo qudei nangi na unsib deqa mare mare laqnab Jon a qusiqa aqa angro qudei nangi qarinjnraq Yesus aqa areq gilsib nenemyeb, ³“Kristus agi Qotei na nami qarinyim bqajqa marej qaji di ni kio? Ni saiamqa iga tamo bei qa tarinqom kio?”

⁴Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam nungo dabkala na queqnub qaji ti kumbra nungo namdamu na uneqnub qaji ti deqa aisib Jon geregere saiyosib minjiye. ⁵Endegsib minjiye, ‘Tamo nam qandimnjro qaji nangi olo nam poinjreqnaq sawa uneqnub. Tamo jejamu lainjro qaji nangi olo walweleqnub. Tamo nango jejamu yu na ugeelejo qaji nango yu kalil koboeqnu. Tamo dabkala getennjro qaji nangi olo poinjreqnaqa anjam queqnub. Tamo moreno qaji nangi olo tigeleqnub. Tamo ingi ingi saiqoji unub qaji nangi Qotei aqa anjam bole queqnub.’ Ningi aisib Jon degsib saiyosib minjiye. ⁶Ariya ningi quie. Tamo nangi e nubsib e qa nango areqalo singilatosib olo ijo nam ulontosaieqnub qaji nangi tulan areboleboleinjrim sqab.”

⁷Onaqa Jon aqa angro nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi olo puluosib Jon minjqajqa aieqnabqa Yesus a na tamo ungasari gargakoba nangi di Jon qa endegsi minjrej, “Ningi nami wadau sawaq gilsibqa ningi tamo kiero unqajqa gileb? Ningi tamo silai aqa banga bul jagwa na pileteqnaqa di unqajqa gileb kio? Sai. Jon a tamo deqaji sai. ⁸Deqa ningi tamo kiero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo gara bole walaosi laqnu qaji di unqajqa gileb kio? Di dego sai. Tamo gara bole walaeqnub qaji nangi mandor kokba nango talq di unub. ⁹Deqa ningi kiyaya wadau sawaq gileb? Ningi Qotei aqa medabu o qaji tamo bei unqajqa gileb kio? Od. Agide. Ningi deqa unqa gileb. Deqa e ningi endegsi merngwai. Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo kobaquja. A na Qotei aqa medabu

o qaji tamo kalil nangi tulan buɲɲrejunu. ¹⁰ Agi nami e mandamq aiosaisonamqa Qotei a Jon qa endegsi merbej, ‘Ni que. E na tamo bei ijo anjam marqajqa qarinyitqa a ni qa namoosim ino gam gereiyetmqas.’ Tamo di agi Jon. Anjam di agi Qotei aqa nengrenq di unu. ¹¹ Deqa nɲngi quie. E bole merngwai. Jon yansnro qaji a na tamo kalil mandamq endi unub qaji nangi tulan buɲɲrejunu. Ariya tamo qudei ñam saiqoji unub qaji nangi Qotei na taqatɲroqnsiqa a nango Mandor Koba unu. Deqa tamo nangi di Jon tulan buɲɲejunub.

¹² “Jon yansnro qaji a anjam marqajqa bati brantej dena bosiq agi bini tamo nangi waukobaoqnsib tulan singilaeqnu. Agi nangi Qotei na taqatɲrsim nango Mandor Koba sqa maroqnsib deqa nangi singila na qotoqnsib waukobaoqnsib singilaeqnu. ¹³ Agi nami Qotei aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam ti maroqneb dena bosiq bosiq Jon aqa bati brantej. ¹⁴ Ariya nɲngi ijo anjam endi quqwa are soqnmqa quie. Qotei a nami marej, ‘E na Elaija qarinyit bosim ijo medabu osim anjam maroqnqas.’ Anjam di agi Qotei aqa nengrenq di unu. Ariya nɲngi quie. Elaija agi bej. E Jon qa marqa osimqa Elaija aqa ñam na yawo anjam mareqnum. ¹⁵ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.

¹⁶ “Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nango kumbra qa e yawo anjam kiersiy marqai? Nangi tamo kiero? E nangi qa endegsi marqai. Nangi angro du du bul qure ambleq dia alaɲoqnsib angro qudei na qudei minjreqnu, ¹⁷ ‘Iga yumba anjamonumqa nɲngi lou tuosai. Iga are uge qa louonumqa nɲngi akamosai.’” ¹⁸ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Jon a bosiq ingi ti wain ti uratosiq sonaqa tamo nangi a qa maroqneb, ‘A mondor uge ti.’ ¹⁹ Ariya e Tamo Angro bosimqa ingi ti wain ti uyeqnamqa tamo nangi e nuboqnsib mareqnu, ‘Nɲngi uniye. Yesus a qunjaɲ ani. A wain uyo ani. A takis o qaji tamo ti une tamo ti nangi koba na walweleqnu.’ Tamo nangi e qa misilin anjam degsib mareqnu. Ariya nɲngi Qotei aqa wau unqab di nɲngi poingwas, Qotei a qalie bole.”

Yesus a na tamo ungasari are bulyosai qaji nangi ɲirinɲnrej

²⁰ Yesus a qure qudei di maɲwa gargekoba yeleɲoqnej. Ariya nangi are bulyosai. Deqa a qure deqaji tamo ungasari nangi qa ɲirinej. ²¹ Osiqa minjrej, “O tamo ungasari Korasin qure ti Betsaida qure ti di unub qaji, nɲngi tulan padalougetqab. Tamo bei a Tair qure ti Saidon qure ti deq gilsiq maɲwa e nungoq di yoqnem qaji di nangoq di yo qamu nangi nami are bulyosib nango une qa are ugeinjrnaq are uge qa gara jigsib ɲam sumq di awoeb qamu. ²² Deqa e nɲngi endegsi merngwai. Mondon Qotei na tamo ungasari nango une qa peginjrqa batiamqa a na nɲngi tulan padaltɲgougetqas. Ariya Qotei na Tair qure ti Saidon qure ti nangi degsim padaltɲjrqaasai. A na nangi gulube kiɲala enjrqa. Di kiyaga?

Nanġi ijo ñam qaliesai deqa. ²³O Kaperneam tamo unġasari, niġi lan qureq oqwa kere e? Keresai. Niġi moio qureq aiqab. Tamo bei a Sodom qureq gilsiq maŋwa e nunġoq di yoqnem qaji di Sodom qure nanġoq di yo qamu nanġi nami are bulyosib bini unub qamu. Nanġi padalosai qamu. ²⁴Deqa e niġi endegsi mernġwai. Mondon Qotei na tamo unġasari nanġo une qa peginjrq batiamqa a na niġi tulan padaltngougetqas. Ariya Qotei na Sodom qure nanġi degsim padaltnjrqasai. A na nanġi gulube kiñala enjrqas. Di kiyaaq? Nanġi ijo ñam qaliesai deqa.”

Niġi Yesus aqa areq babqa a na niġi aqaryaingimqa niġi aqaratqab

²⁵Bati deqa Yesus a endegsi Qotei pailiej, “O Abu, ni segi lan qa ti mandam qa ti Koba. Deqa e ni binimosim ino ñam soqtonum. Di kiyaaq? Ijo anjam e na tamo unġasari nanġi minjreqnum qaji di ni na tamo powo ti unub qaji nanġi qa ulitoqnsimqa tamo anġro du du bul nanġi segi qa babteqnam nanġi poinjreqnu. ²⁶Od, Abu, ni ino segi areqalo dauryosim agi degyeqnum.” ²⁷Yesus a degsi Qotei pailiej. Osiqa marej, “Ijo Abu na iġi iġi kalil ijo baŋq di atelenej unu. E Qotei aqa Ħiri. Tamo bei a e qa qaliesai. Ijo Abu a segi e qa qalie. Tamo bei a ijo Abu qa qaliesai dego. E segi ijo Abu qa qalie. Ariya e na tamo qudei nanġi ijo Abu osornjreqnum. Nanġi dego ijo Abu qa qalie.

²⁸“Niġi gulube qoboioqnsib waukobaeqnu qaji niġi kalil ijoq babqa e na aqaryaingitqa niġi aqaratqab. ²⁹Niġi e qa geregere qalieosib ijo anjam aqa sorgomq di soqniye. Di kiyaaq? E na tamo nanġi lawo kumbra enjroqnsim ijo segi ñam aguq ateqnum. Deqa niġi e qa qalieabqa iġi bei na niġi gulube enġwasai. Niġi aqaratqab. ³⁰E na niġi are otetnġeqnum deqa niġi are gulube saiqoji unub. Wau e na niġi enġeqnum qaji di gulube sai. Di oto.”

Yesus a segi yori bati aqa Tamo Koba

12 ¹Ariya bunuqna Juda nango yori bati bei qa Yesus aqa anġro nanġi ti wau ambleq na giloqnsibqa aqa anġro nanġi mamnjrnaq deqa wit gei elenqnsib uye uye giloqneb. ²Nanġi degsib gileqnaqba Farisi tamo qudei nanġi bosib nanġi unjrsib Yesus minjeb, “Ni une. Ino anġro nanġi gago dal anjam grotonub. Yori bati qa kumbra degyo di getento koba.” ³Onaqa Yesus na kamba Farisi nanġi minjrej, “Nami Devit aqa wau tamo ti nanġi mamnjrnaqa kumbra yeb qaji di niġi buk miligiq di sisiyosai kio? ⁴Devit a atra tal miligiq gilsiq Qotei atraiyqajqa bem nami atnab soqnej qaji di osiqa ġingenyosiq aqa wau tamo nanġi koba na uye. Bem di getento. Di atra tamo nango segi uyqajqa bem. Niġi quiye. Devit a degsi yej di a dal anjam grotej. Ariya a Qotei aqa ħamdamuq di une saiqoji. ⁵Dal anjam bei dego nami nenġrenyeb. Anjam agiende. Atra tamo nanġi yori bati gaigai atra tal miligiq di waueqnu.

Nango kumbra dena nangi dal anjam groteq nub. Ariya nangi Qotei aqa namdamuq di une saiqoji. Ningi anjam di nami buk miligiq di sisiyosai kio? ⁶Ariya e ningi endegsi merngwai. Bini tamo bei unu. Tamo dena atra tal tulan bunyejunu.” Yesus a a segi qa nangi anjam degsi minjrej. ⁷Osiqa olo minjrej, “Qotei aqa anjam bei dego nami nengrenyeb unu. Agi endegsib nengrenyeb, ‘Ningi e laja atraiboqnsib ijo nam soqteq nub. E nungo kumbra deqa arearetbosai. Ariya ningi tamo nangi qa duloqnsibqa nangi geregereinjroqniye. Yimqa e nungo kumbra deqa tulan arearetbqas.’ Ningi Qotei aqa anjam di sisiyosib poingwo qamu ningi tamo une saiqoji unub qaji nangi gulube enjrosai qamu. ⁸E Tamo Angro. Deqa e segi na yori bati taqatejunum. E segi yori bati aqa Tamo Koba.”

Yori bati qa Yesus na tamo bei ban qandamyej qaji di boletej

⁹Onaqa Yesus a dena walwelosiqa qure beiq di brantosiqqa Juda nango Qotei tal miligiq gilej. ¹⁰Qotei tal miligiq dia tamo bei ban qandamyej qaji a soqnej. Deqa tamo qudei nangi Yesus aqa jejamuq di anjam laja qametqa marsibqa endegsib nenemyeb, “Yori bati qa tamo boletqajqa di kere kio?” ¹¹Onaqa Yesus a na kamba minjrej, “Nungo ambleq di tamo bei aqa kaja du a yori bati qa ulonjosim subq aiimqa a uratqasai. A na aqaryaiyosim olo subq dena osim goge atqas. Di ningi qalie. ¹²Ariya tamo nangi kaja du sai. Nangi tamo qunun ti. Deqa iga yori bati qa tamo aqaryaiyim a bole sqas di kumbra bole.” ¹³Yesus a nangi degsi minjrsiqqa tamo ban qandamyej qaji di minjej, “Ni ino ban waiy.” Degsi minjnaqa aqa ban waiyonaq boleej. Aqa ban bei ombla na kerekereeb. ¹⁴Onaqa Farisi nangi Yesus aqa kumbra di unsibqa nangi Qotei tal uratosib oqedosib nangi gam kiersib Yesus qalib moiqaqqa deqa qairoqneb.

Yesus a segi qujai Qotei aqa wau tamo bole

¹⁵Onaqa Yesus a nango anjam di qalieosiqa qure di uratosiq walwelosiq gilej. A gileqnaqa tamo ungasari gargekoba nangi a dauryosib giloqneb. Deqa a na tamo ungasari kalil ma ti soqneb qaji nangi boletnjroqnej. ¹⁶Osiqa a na nangi saidnjroqnej, “Ningi ijo nam ubtsib maraib.” ¹⁷Yesus a kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, ¹⁸“Endi ijo wau tamo qujai e segi na gitem qaji. E a tulan qalaqalaiyeqnum. E a qa tulan areboleboleibqo. E na ijo Mondor aqaq di atitqa a na tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi kumbra tintin qa minjroqnqas. ¹⁹A njirin anjam maroqnqasai. A lelenkobaoqnqasai. Gamq dia tamo ungasari nangi aqa kakoro quoqnqasai. ²⁰Silai aqa banga a genqa laqnimqa a na torei gentqasai. Lam aqa pulon kiñalaamqa a na torei mosotqasai. A degsim wauosim gilsim gilsim a na kumbra tintin torei singilatqas. ²¹Yimqa tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nangi Kristus qa nango areqalo

singilatsibqa a na nangi aqaryainjrqajqa deqa tariñoqnsib sqab.” Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a nami anjam degsi nenngrenyonaq soqnej.

Tamo qudei nangi maroqneb, “Yesus a Belsebul aqa singila na waueqnu.”

²²Onaqa bati di tamo bei mondor uge na medabu getentsiq n̄amdamu qandimyej qaji a tamo qudei nangi na Yesus aqa areq osi bonabqa Yesus na mondor uge di wiyetonaqa aqa meŋ otyonaqa aqa n̄amdamu boleosiqa a sawa unsiq anjam bole maroqnej. ²³Deqa tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa singila di unsibqa nangi tulan prugeleŋosib maroqneb, “Tamo di Devit aqa Ŋiri kio?” ²⁴Nangi degsib mareqnabqa Farisi nangi qusibqa saidnjrsib minjreb, “Sai. Mondor uge nango gate koba Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu. Deqa singila dena Yesus na mondor uge nangi winjreqnu.”

²⁵Onaqa Yesus a nango areqalo di qalieosiqa yawo anjam endegsi minjrej, “Tamo nangi sawa qujaiq di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi koba na geregere sqa keresai. Nangi niñaqosib koboqab. Tamo nangi qure qujaiq di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi dego koba na geregere sqa keresai. Tamo nangi tal qujaiq di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi dego koba na geregere sqa keresai. ²⁶Dego kere Satan na aqa segi mondor uge nangi winjrqas di nangi poaiyelqab. Deqa a kiersim aqa mondor uge nangi olo taqatnjrqas? Di keresai. ²⁷E Belsebul aqa singila na mondor uge nangi winjreqnum qamu nungo angro nangi yai aqa singila na mondor uge nangi winjreqnub? Ningi tulan grotonub deqa nungo angro nangi na endegsib merngwab, ‘Ningi tamo uge.’ ²⁸Ariya e Qotei aqa Mondor aqa singila na mondor uge nangi winjrqai di ningi unsib poingwas, ‘Bole, Qotei na iga taqatgosiq gago Mandor Koba unu.’ Ningi degsi poingwas.

²⁹“Tamo bei a kiersim tamo singila koba bei aqa tal gogetosim aqa ingi ingi kalil bajinqas? A mati tamo singila di sil na tontim soqnimqa di aqa ingi ingi kalil bajinqas. Tontqasai di aqa ingi ingi bajinqa keresai.

³⁰“Tamo bei na e kadoibqasai di a na e jeutbqas. A na e tamo ungasari nangi koroinjrqajqa aqaryaibqasai di a na tamo ungasari nangi olo winjrim jaraiqab.

³¹“Deqa e ningi endegsi merngwai. Tamo ungasari nango une kalil Qotei na kobotetnjrqas. Tamo ungasari nango misilin anjam kalil dego Qotei na kobotetnjrqas. Ariya tamo a Qotei aqa Mondor misilinyqas une di Qotei na kobotqasai. ³²Tamo bei na e Tamo Angro misilinyqas une di Qotei na kobotqa kere. Ariya tamo bei na Qotei aqa Mondor Bole misilinyqas une di Qotei na kobotqa keresai. Bini bati endeqa Qotei na kobotqasai. Mondoŋ dego Qotei na kobotqasai.”

Ŋamtaŋ a bole kio sai kio di iga aqa gei unsim poigwas

³³Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ŋamtaŋ bole nangi gei bole ateqnub. Ŋamtaŋ uge nangi gei uge ateqnub. Deqa tamo nangi

nam aqa gei unsibqa dena nan̄gi poin̄jqas, namtan̄ di bole kio uge kio. ³⁴Ningi tamo uge. Ningi amal uge bul. Ningi kiersib anjam bole maroqnqab? Tamo nan̄go areqalo nan̄go are miligiq di unu qaji di nan̄go medabuq na branteqnu. ³⁵Tamo bole nan̄go are miligiq di areqalo bole bole gargekoba unu. Deqa nan̄gi kumbra bole bole yeqnub. Ariya tamo uge nan̄go are miligiq di areqalo uge uge gargekoba unu. Deqa nan̄gi kumbra uge uge yeqnub.

³⁶“Ariya e ningi endegsi mern̄gwai. Mondon̄ Qotei na tamo nan̄go une qa peginj̄rqa batiamqa tamo ungasari nan̄go anjam kalil nan̄gi lan̄a lan̄a mareqnub qaji di Qotei na nan̄go jejamuq di atsim nan̄gi peginj̄rqas. ³⁷Ino anjam boleamqa Qotei na mermqas, ‘Ni tamo bole.’ Ino anjam ugeamqa Qotei na mermqas, ‘Ni tamo uge.’”

Tamo qudei nan̄gi bosib Yesus a man̄wa bei babt̄im unqajqa minjeb

³⁸Onaqa dal anjam qalie tamo qudei ti Farisi qudei ti nan̄gi na kamba Yesus minjeb, “O Qalie Tamo Koba, ni endego Qotei aqa man̄wa bei babt̄imqa iga unsim dena poigwas, bole, ni Qotei aqa wau ojeqnum.”

³⁹Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nan̄go kumbra tulan̄ ugedamu. Nan̄gi Qotei areiyosaieqnub. Nan̄gi gaigai ijo man̄wa lan̄a unqajqa metbeqnub. Deqa e na ijo man̄wa bei nan̄gi osorn̄jqasai. Qotei aqa medabu o tamo Jona nami soqnej qaji aqa man̄wa segi osorn̄jritqa nan̄gi di unqab. ⁴⁰Agi Jona a bati qalub qe ani aqa miligiq di soqnej. Dego kere e Tamo Angro bati qalub sub miligiq di sqai. ⁴¹Mondon̄ Qotei na tamo ungasari nan̄go une qa peginj̄rqa batiamqa Ninive tamo nan̄gi tigelosibqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nan̄go kumbra uge boleq atetn̄jqab. Di kiyaya? Ninive tamo nan̄gi nami Jona aqa anjam qusib are bulyeb deqa. Ariya bini tamo bei Jona tulan̄ bun̄yejunu qaji a nun̄go ambleqsi unu. Agi e segi qujai. ⁴²Mondon̄ Qotei na tamo ungasari nan̄go une qa peginj̄rqa batiamqa un̄a kobaquja nami guta di sawa taqatoqnej qaji a tigelosimqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nan̄go kumbra uge boleq atetn̄jqas. Di kiyaya? Un̄a di a nami Solomon aqa powo kobaquja unqa marsiqa sawa isaq na walwelosi bej deqa. Ariya bini tamo bei Solomon tulan̄ bun̄yejunu qaji a nun̄go ambleqsi unu.” Yesus a a segi qa nan̄gi anjam degsi minjrej.

Mondor uge a tamo uratosim olo bqas

⁴³Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Mondor uge a tamo bei aqa jejamuq di sosimqa a na tamo di uratosim ulan̄osim sawa kan̄granoq gilqas. Gilsim dia laqnsimqa aqaratqajqa sawa namam ugeiyim marqas, ⁴⁴⁻⁴⁵‘E olo puluosiya ijo tal uratem qaji deq olo gilqai.’ A degsi marsimqa gilsim tal dia tamo bei sosai degsim unqas. Tal di nami man̄ solsib ingi ingi kalil gereiyeb milalejunu di unsimqa olo puluosim aisim mondor uge

7-pela tulan ugedamu nangi joqsim bosim koba na tal dia sqab. Soqribqa tamo di aqa so tulan ugeqas. Aqa so uge namij dego sai. Aqa so tulan ugedamuqas. Dego kere tamo ungasari bini bati endeqa kumbra uge uge yoqnsib laqnub qaji nangi degsib sougetesqab.”

Yesus aqa ai aqa was nangi tal qabe?

⁴⁶Yesus a na tamo ungasari nangi anjam degsi minjreqnaqa aqa was nangi aqa aniqali ombla na Yesus qa bosib talq di iteb. Yesus a warum miligiq di sonaqa nangi anjam bei minjqajqa deqa oqeq di tigelesoqneb. ⁴⁷Onaqa tamo bei na Yesus minjej, “Ni que. Ino was nangi ino ai ombla na ni anjam bei mermqa bonub agi oqeq di tigelejunub.” ⁴⁸Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ijo ai ijo was nangi tal qabe?” ⁴⁹Degsi minjsiq aqa bar na aqa segi angro nangi osoryosiq minjej, “Ni une. Ijo ai ijo was nangi agide. ⁵⁰Tamo a ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa areqalo dauryosim sqas di ijo was bole. Di ijo jaja. Di ijo ai.”

Yesus a na saga yago breiyqa yawo anjam tamo ungasari nangi minjrej

13 ¹Bati deqa Yesus a tal uratosiq alile aisiq ya agu qalaq di awoej. ²Onaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi bosib aqa areq di koroonaqqa a sasalosiq qobun goge di awoej. Awesonaqa tamo ungasari kalil nangi alile di tigelesoqneb. ³Tigelesonabqa a na yawo anjam gargekoba minjroqnej. Ariya yawo anjam bei endegsi minjrej, “Ningi quiye. Tamo bei a gilsiq aqa ingi wauq di saga yago breiyelenej. ⁴Breiyanaqa saga yago qudei gam qalaq aieleqeb. Onaqa qebari nangi bosib uyekriteb. ⁵Ariya saga yago qudei mandam lanjaq di aieleqeb. Mandam di guma meni ti. Goge di mandam kiñala. Deqa saga yago aieleqosib urur oqoqujateb. ⁶Nango jirim tulan guma aiosai deqa sen oqsq kanqanonaqa nangi laosib moreqeb. ⁷Ariya saga yago qudei sil luwit ambleq di aieleqeb. Dena oqeb qaji sil luwit na dego dauryosiq oqsq kabutnjrnaq geitosai. ⁸Ariya saga yago qudei mol mandam boledamuq di aieb. Di aisib oqoboledamuysib gei tulan gargekoba ateleqeb. Qudei 100. Qudei 60. Qudei 30. ⁹Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Yesus a kiyafa tamo ungasari nangi yawo anjam segi minjroqnej?

¹⁰Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa yawo anjam di qusibqa nangi aqa areq bosib nenemyeb, “Ni kiyafa tamo ungasari nangi yawo anjam segi minjreqnum? Ni utru babtosaieqnum.” ¹¹Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosisq nangi taqatnjreqnu. Anjam di aqa utru uliejunu. Di e na babbittqa ijo angro ningi segi utru qalieqab. Ariya Qotei na tamo ungasari nangi di yawo anjam aqa utru osornjrqsai. ¹²Tamo a powo ti sqas di Qotei na powo olo yimqa a powo

koba oqas. Ariya tamo a powo ti sqasai di powo kiñala aqaq di unu qaji di Qotei na olo yayimqa a laja sqas. ¹³Utru deqa e na tamo ungasari nangi yawo anjam segi minjroqnqai. Yimqa nangi nam atoqnsib ijo kumbra laja unoqnsib utru poinjrqsai. Nango dabkala na ijo anjam laja quoqnsib di dego utru poinjrqsai. ¹⁴Nangi degsib sqab deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantqas. A endegsi marej, ‘Ningi bati gargekoba ijo anjam quoqnsib utru poingwasai. Nungo namdamu na bati gargekoba ijo kumbra unoqnsib di dego utru poingwasai. ¹⁵Tamo ungasari di nango areqalo getenjnrejunu. Nango dabkala na ijo anjam quqwajqa asginjreanu. Nangi nam brunejunub. Deqa nango namdamu na ijo kumbra unqasai. Nango dabkala na ijo anjam qusib aqa utru poinjrqsai. Nangi are bulyosib ijoq babqa e na nangi boletnrqsai dego.’ Qotei a nami degsi marej.

¹⁶“Ariya ningi ijo segi angro unub deqa ningi tulan areboleboleingem. Di kiyaqa? Nungo namdamu na ijo kumbra uneqnub. Nungo dabkala na ijo anjam queqnub. ¹⁷Ningi quie. E bole merngwai. Nami Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi ti tamo nangi kumbra bole bole yoqneb qaji nangi ti tulan gargekoba kumbra ningi bini uneqnub qaji di unqajqa are koba soqnej. Ariya nangi unosaiqneb. Anjam ningi bini queqnub qaji di dego nangi quqwajqa are koba soqnej. Ariya nangi quosaiqneb.”

Yesus a na sago yago qa yawo anjam aqa utru babtej

¹⁸Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Saga yago qa yawo anjam maronum di aqa utru e na babbatqa ningi quie. ¹⁹Saga yago qudei gam qalaq ainabqa qebari nangi bosib uyekriteb qaji di aqa utru endegsi unu. Qotei lan qureq di unu qaji a tamo ungasari nango Mandor Koba sosiq nangi taqatnjreanu. Anjam di tamo qudei nangi qusib nango are miligiq di esoqnbqa ariya nangi anjam di aqa utru poinjrosaiamqa Satan a bosim anjam Qotei na nango are miligiq di atej qaji di olo yainjrqs. ²⁰Saga yago qudei mandam lanjaq di aieb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nangi Qotei aqa anjam qusib tulan areboleboleinjrimqa anjam di oqujatosib nango areq atqab. ²¹Ariya anjam di nango are miligiq tulan guma aiosai. Deqa nangi sokiñalayibqa bunuqna Qotei aqa anjam gotranjo qaji tamo qudei nangi bosib nangi gulube enjrsib ugeugeinjraqb. Yimqa nango areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di nangi olo ulontqab. ²²Saga yago qudei sil luwit ambleq aieb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nangi Qotei aqa anjam qusibqa nango areqalo miligiq di esoqnbqa ariya bunuqna nangi olo mandam qa ingi ingi qa are koba qaloqnsibqa silali koba oqnqajqa are prugnjoqnqas. Yimqa nango areqalo dena nangi wala walainjrsim Qotei aqa anjam nango are miligiq di tentimqa di loumqas. Deqa a gei boletosai. ²³Ariya saga yago qudei mol mandam boledamuq di aieb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei

nangi Qotei aqa anjam qusib geregere poinjrimqa nango are miligiq di singilatesqab. Deqa Qotei aqa anjam di nango are miligiq di saga bul utru segi segi boleosim tulan kobaqas. Qudei 100. Qudei 60. Qudei 30.”

Pilagin yago breiyqajqa yawo anjam

²⁴Yesus a na nangi yawo anjam degsi minjrjsiq olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a tamo ungasari nango Mandor Koba sosiq nangi taqatnjreqnu. Kumbra di tamo bei a gilsiq aqa ingi wauq di wit yago yagelenej dego kere. ²⁵Wit yago yagelenonaqa qolo tamo kalil neresonabqa jeu tamo bei na bosiq wit yago ambleq dia pilagin yago dego breiej. Breijsiq ulanej. ²⁶Ariya bunuqna wit oqsib geiteleonabqa pilagin na dego dauryosiq oqej. ²⁷Deqa wau tamo nangi na bosib unsibqa wau lanja minjeb, ‘O Tamo Koba, ni wit yago pilagin ti turtsti yagem e? Ni une. Wit oqsib geitonubqa pilagin dego daursi oqonub.’

²⁸“Onaqa wau lanja na kamba minjrej, ‘Jeu tamo bei na bosiq pilagin yago breiej.’ Degsi minjrnaqa wau tamo nangi na minjeb, ‘O Tamo Koba, ni na marimqa iga pilagin di otorelenqom.’ ²⁹Onaqa minjrej, ‘Ningi pilagin otoraib. Ningi otorqab di wit ti turtosib otoro uge. ³⁰Deqa ningi uratib soqneb. Wit ti pilagin ti koba na oqsib geitelebqa e na ijo wau tamo nangi minjrjai, “Ningi pilagin otorosib ruwoelenosib namyuoq di koitiye. Ariya ningi wit osib ijo talq di ateleniye.” ”

Sis yago qa yawo anjam

³¹Yesus a na nangi yawo anjam degsi minjrjsiq koboonaqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a tamo ungasari nango Mandor Koba sosiq nangi taqatnjreqnu. Kumbra di tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagej dego kere. ³²Sis yago nangi tulan kiñilala qas yago bul. Ingi ingi qudei nango yago kokba yala. Sis yago nangi tulan kiñilala. Ariya tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagonaqa bunuqna a oqsik tulan kobaqujae. Osiqa nam qudei tulan bunjrjsiq dani kokba atelenej. Onaqa qebari nangi bosib aqa daniq dia simi atelenej.”

Bem tiyeqnu qaji sum qa yawo anjam

³³Osiqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a tamo ungasari nango Mandor Koba sosiq nangi taqatnjreqnu. Kumbra di bem tiyeqnu qaji sum bul. Unja bei a bem tiyeqnu qaji sum kiñala osiqa bem sum lanaj ti turtstiq web kobaqujaq dia bulyonaqa bem kalil tiyekritej.”

Yesus a na tamo ungasari nangi yawo anjam segi minjroqnej

³⁴Yesus a na tamo ungasari nangi yawo anjam gargekoba deqaji minjroqnej. A anjam bei minjrosaiqnej. Yawo anjam segi minjroqnej. ³⁵A

kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej,
 “E na ningi yawo anjam merngoqnqai.
 Tulaŋ nami yawo anjam di aqa damu uliesoqnej.
 Sosi sosisq agi bini uliejunu.
 Deqa yawo anjam aqa damu di e na boleq atsiy ningi saingwai.”

Pilagin qa yawo anjam aqa utru

³⁶Ariya Yesus a na tamo ungasari nangi uratnjrsiqa tal gogetsi sonaqa aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni na pilagin qa yawo anjam di utru geregere plaltsim merge.”

³⁷Onaqa Yesus na minjrej, “Tamo wit yagej qaji di agi e segi. E Tamo Angro. ³⁸Wit wau di agi mandam endi. Wit yago di agi tamo ungasari nangi Qotei na taqatnjreqnu qaji. Ariya pilagin yago di Satan aqa segi tamo ungasari nangi. ³⁹Jeu tamo pilagin yago breiyej qaji di Satan. Wit geiteleŋo bati di agi diŋo bati. Ariya wau tamo nangi wit otoreleŋeb qaji di agi laŋ angro nangi. ⁴⁰Deqa ningi quiye. Wau tamo nangi bosib pilagin otorosib ŋamyuoq di koiteleŋeb qaji nango utru endegsi merngwai. Diŋo batiamqa laŋ angro nangi degyqab. ⁴¹Bati di e Tamo Angro na ijo laŋ angro nangi qarinqnjritqa aisib ingi uge uge kalil tamo nango areqalo ugetetnjreqnub qaji nangi ti tamo kalil kumbra uge uge yeqnub qaji nangi ti pilagin bul breinjrqb. Deqa Qotei na nangi olo taqatnjrqasai. ⁴²Nangi breinjrrib ŋamyuo kobaq aisib dia akamkobayoqnsib pailoqnsib nango jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas. ⁴³Ariya bati deqa tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nango Abu Qotei na nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Deqa nangi seŋ bul tulaŋ suwanesqab. Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Silali osib subq di ulitqajqa yawo anjam

⁴⁴Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qotei laŋ qureq di unu qaji a tamo ungasari nango Mandor Koba sosisq nangi taqatnjreqnu. Kumbra di tamo qudei nangi na silali kobaquja osib ŋam moŋgum miligiq di atsib naŋu agu beiq di sub bogsib sub miligiq di uliteb dego kere. Onaqa tamo bei na bosiq ŋam moŋgum di itosisq tulaŋ areboleboleiyej. Deqa a ŋam moŋgum di olo subq di mororyosisq gilsiq aqa ingi ingi kalil qarinyosisq dena silali osiq naŋu agu di awaiyej.”

Kolilei qa yawo anjam

⁴⁵Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “E olo yawo anjam bei endegsi merngwai. Qotei laŋ qureq di unu qaji a tamo ungasari nango Mandor Koba sosisq nangi taqatnjreqnu. Kumbra di silali wauo qaji tamo bei a kolilei qa ŋamoqnej dego kere. ⁴⁶A gilsiq ŋamosiq kolilei tulaŋ

boledamu itosiq olo puluosi bosiq aqa ingi ingi kalil qarinyosiq dena silali osiq kolilei di awaiyej.”

Kakan waiyqa yawo anjam

⁴⁷Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “E olo yawo anjam bei mernjgwai. Qotei lan qureq di unu qaji a tamo ungasari nanjo Mandor Koba sosiq nangi taqatnjreqnu. Kumbra di tamo nangi yuwalq di kakan waiyosib qe gargekoba utru segi segi elenqab dego kere. ⁴⁸Kakan maqamqa tamo nangi na titosib bosib ululq di goge atsib awoosib qe kalil peginjraqab. Qe bole bole gumbaq di jigelenqab. Ariya qe uge uge uratosib qalaq di breinjraqab. ⁴⁹⁻⁵⁰Kumbra deqaji dijo bati qa brantqas. Lan angro nangi bosib tamo bole bole nanjo ambleq dena tamo uge uge nangi elenjosib breinjribqa njamyuoq aiqab. Njamyuo koba dia nangi akamkobayoqnsib pailoqnsib nanjo jaqatin qa qalagei anjam atonqas.”

⁵¹Yesus a na aqa angro nangi anjam degsi minjrej. Osiqa nenemnjrej, “Yawo anjam kalil merngonum qaji endi ningi utru poingwo e?” Onaqa nangi na minjeb, “Od.” ⁵²Onaqa Yesus na olo minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a tamo ungasari nanjo Mandor Koba sosiq nangi taqatnjreqnu. Anjam di dal anjam qalie tamo qudei nangi poinjreqnu. Poinjreqnu qaji nangi tal aqa abu bul unub. Deqa nangi nanjo talq dena ñoro bunuj ti ñoro namij ti elenjoqnsib oqeq ateqnub.”

Yesus aqa qure utru nangi aqa anjam quetosai

⁵³Yesus a yawo anjam di kalil marsiq koboonaqa a sawa di uratej. ⁵⁴Osiqa aqa segi qure utruq gilej. Gilsiq di sonaqa yori batiej. Deqa a Juda nanjo Qotei tal miligiq gilsika tamo ungasari gargekoba sonabqa tigelosika Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Minjreqnaqa tamo ungasari nangi aqa anjam qusibqa nangi tulan prugelejosib maroqneb, “Yesus a powo qabe na osika anjam singila endeqaji palontosiq mergeqnu? A kiersim manwa endeqaji babteleneqnu?” ⁵⁵Iga qalie, aqa siqali a lanja tal gereiyo qaji tamo. Aqa aniqali Maria. A Jems na Josep na Saimon na Judas na nanjo was. ⁵⁶Aqa nawi kalil nangi agi iga koba na endi unum. Deqa a kiersim manwa endeqaji babteleneqnu?” ⁵⁷Nangi degsib yomu anjam marsib Yesus qa ugeeb. Onaqa a na minjrej, “Qotei aqa medabu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnqas di nangi aqa anjam quetqa asginjqas. Deqa a ñam saiqoji sqas. Aqa segi talq dia dego a ñam saiqoji sqas. Ariya a qure bei beiq giloqnsim anjam minjroqnqas di nangi aqa anjam quetoqnsib aqa ñam soqtoqnqab.” ⁵⁸Yesus a na nangi degsi minjrej. Osiqa aqa segi qure utruq dia a manwa gargekoba yosai. Di kiyaya? Nangi a qa nanjo areqalo singilatosai deqa.

Herot a are qalej, “Yesus a Jon yansnjro qaji agi moisiq olo subq na tigeloq.”

14 ¹Bati deqa tamo ungasari nangi Yesus aqa kumbra qa saosib laq nabqa Mandor Koba Herot a quej. ²Qusiqa aqa wau tamo

nangi minjrej, “Tamo di Jon yansnjro qaji tamo de kio? A moisiq olo subq na tigelqo. Dena a singila osiqa manwa endeqaji babbeteleqnu.”

³⁻⁴ Herot a na nami aqa aube Filip aqa nauqali Herodias yayisiq ej. Deqa Jon na Herot minjoqnej, “Ni ino segi was aqa unja em di kumbra bolesai. Ni kumbra ugetonum.” Jon a na Herot degsi minjoqnej. Deqa Herot a Jon qa minjin oqetonaqa aqa qaja tamo qudei nangi qarinnjrnaqa gilsib Jon ojsib sil na qosisib tonto talq waiyeb. ⁵Jon a tonto talq di sonaqa Herot a endegsi are qaloqnej, “E na Jon qalit moiqa.” Ariya tamo ungasari kalil nangi maroqneb, “Jon a tamo bole. A Qotei aqa medabu o qaji tamo.” Nangi degsib maroqneb deqa Herot a nangi ulainjrnsiq Jon qalqa uratej.

⁶Ariya bati bei Herot aqa nambabo bationaqa Herot na maruro atsiqa tamo qudei nangi metnjrnaqa bosib aqa talq di koroeb. Koroosib inji uyeqnaqqa Herot aqa nauqali aqa asi a warum miligiq bosiqa nangi lou tuetnjroqnej. Onaqa Herot a di unsiqa tulan areboleboleiyej. ⁷Deqa a na angro sebin di minjej, “Ni ijo ingi kie oqajqa merbqam emqai.” Osiqa aqa anjam di singilatosiqa olo minjej, “Ijo anjam di e bole dauryqai. E uratqasai bolesai.” ⁸Onaqa angro sebin aqa aniqali na minjej, “Ni Jon aqa gate qa Herot minje.” Onaqa aqa asi na Herot minjej, “Ni Jon yansnjro qaji aqa gate tabirq di atsim ebe.”

⁹Onaqa Herot a angro sebin aqa anjam di qusiqa a Jon qalim moiqaqqa are sosai deqa a are tulan gulubekobaiyej. Aqa segi anjam tamo kalil nango ulatamuq dia marsiq singilatej qaji deqa ti are qalsiq are gulubekobaiyej. Aqa anjam di olo beltosim anjam bei marqas di a jemaqqas. ¹⁰Deqa a na aqa qaja tamo nangi qarinnjrnaqa gilsib tonto talq dia Jon aqa kakoro genteteb. ¹¹Osiq aqa gate tabirq di atsibqa osi bosib angro sebin di yonabqa a na osi gilsiq aqa aniqali yej. ¹²Onaqa Jon aqa angro nangi di qusibqa bosib Jon aqa qusa osi gilsib subq ateb. Osib Yesus aqa areq gilsib minjeb, “Herot na Jon qalqo moiqa.”

Yesus a na tamo 5,000 nangi inji anainjrej

¹³Onaqa Yesus a anjam di qusiqa a sawa di uratosiq qobun bei gogetosiqa wadau sawaq gilej. Aqa angro nangi ti gileb. A gileqnaqa tamo ungasari kalil nangi di qusibqa nango segi qure qureq dena tigelosibqa singa na gurgurosib Yesus namqajqa gileb. ¹⁴Deqa Yesus a qobun na gilsiq tiryosiqa nam atej tamo ungasari tulan gargekoba nami tiryqa sawaq dia tarinesonab unjrej. Unjrnsiq nangi qa are ugeiyej. Deqa a nango areq aisiqa nango ma tamo kalil boletnjroqnej.

¹⁵Ariya bilaq Yesus aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, endi wadau sawa. Sen aieqnu. Qoloqas. Deqa ni na tamo ungasari nangi minjrimqa mati qure qureq gilsib di inji awaisib uyqab.” ¹⁶Onaqa Yesus na minjrej, “Nangi kiyaqa qure qureq gilqab? Ningi segi na inji

anainjriye.” ¹⁷Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Iga ingi sai. Iga bem 5-pela qe aiyela segi unu.” ¹⁸Onaqa Yesus na minjrej, “Bem ti qe ti di ijoq osi boiye.”

¹⁹Onaqa nangi na bem ti qe ti di osi bosib Yesus yonabqa a na tamo ungasari kalil nangi minjrej, “Ningi kalil ñinq di awoelenjoie.” Onaqa nangi kalil awoonabqa Yesus na bem 5-pela ti qe aiyel ti di osiqa lan goge tarosiq Qotei pailyej. Pailyo koboonaqa bem ti qe ti gingeñyosiq aqa angro nangi enjrnaqa nangi na osi giloqnsibqa tamo ungasari nangi jeisib enjreqnab uyoqneb. ²⁰Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto uratelenjeb qaji di Yesus aqa angro nangi na koroiyosib gumba kokba 12-pelaq di jignab maqelenjeb. ²¹Tamo kalil bem ti qe ti uyeb qaji nangi sisiyeb 5,000. Ariya ungasari ti angro du du ti nangi sisiyosai.

Yesus a ya bangaq na walwelej

²²Onaqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi qobun gogetosib namoosib gilsib ya agu taqal beiq di tiryosib soqniye. E na tamo ungasari nangi minjritqa nango qure qureq jaraioqnib bqai.” ²³Onaqa Yesus aqa angro nangi namoosib gileqnabqa Yesus na tamo ungasari nangi minjrnaq jaraieqnabqa a segi Qotei pailyqa marsiq manaq oqej. Oqsii a segi mana goge di sonaqa bilaqtej. ²⁴Onaqa aqa angro nangi qobun suweiyosib isaq gilsib ya agu ambleq di gileqnabqa jagwa koba tigelosiq ya korkortosiq nangi pulutnjrej. ²⁵Nobqolo ambru Yesus a aqa angro nangi qa bosiq ya bangaq na walwelosiq nangi daurnjrsiq gilej. ²⁶Onaqa nangi ñam ateb Yesus a ya bangaq na walwelosiq nango areq beqnaqa unsib mareb, “Di buga beqnu.” Osib nangi tulan ulaugetosib lelenkobayeb. ²⁷Onaqa Yesus na minjrej, “Nungo are singilatiye. Endi e beqnum. Ulaaib.”

²⁸Onaqa Pita na minjej, “O Tamo Koba, ni kio beqnum? Ni amqa e odbimqa e kamba ya bangaq na walwelosiy ino areq bqai.” ²⁹Onaqa Yesus na Pita minjej, “Od. Endi e. Ni au.” Degsi minjnaqa Pita a qobun uratosiq ya bangaq na walwelosi gilsiq Yesus jojomyej. ³⁰Yesus jojomyosiq ñam atej jagwa unej. Unsiq ulaej. Ulaosiq deqa tuqoqnsiq maosiq Yesus minjej, “O Tamo Koba, e tuqeqnum. Deqa ni na aqaryaibe.”

³¹Onaqa Yesus na aqa ban waiysiq Pita ojsiq soqtej. Osiqa minjej, “Kiyaqa ni areqalo aiyeltonum? Ni e qa ino areqalo singilatqa yonum keresaiimqo deqa ni tuqonum.” ³²Degsi minjsiq nangi aiyel qobun gogetonabqa jagwa laej. ³³Onaqa tamo qobunq di soqneb qaji nangi Yesus aqa singila di unsibqa nangi aqa ñam soqtosib minjeb, “Bole, ni Qotei aqa ñjiri.”

Genesaret sawaq dia tamo ungasari nangi Yesus aqa gara mutu ojeqnab nango ma saieleñoqneq

³⁴Ariya Yesus aqa angro nangi koba na qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Genesaret sawaq di tiryeb. ³⁵Tiryonabqa qure deqaji

tamo ungasari nan̄gi Yesus unsibqa aqa ulatamu poinjrnaqa anjam qarinyonab qure qure kalil jojomq di soqneb qaji dia tamo ungasari nan̄gi quoqnsib nan̄go ma tamo nan̄gi joqsib Yesus aqa areq osi belenjoqneb. ³⁶Belenjoqnsib Yesus minjoqneb, “O Tamo Koba, nan̄gi ino gara mutu segi ojibqa nan̄go ma saioqnqas.” Onaqa Yesus na odnjrnaqa ma tamo kalil nan̄gi aqa areq boqnsib aqa gara mutu ojoqneb. Ojeqnab nan̄go ma kalil saielenjoqnej.

**Farisi nan̄gi Qotei aqa anjam gotran̄yoqnsibqa olo
nan̄go segi moma nan̄go dal anjam dauryoqneb**

15 ¹Onaqa bati deqa Farisi nan̄gi ti dal anjam qalie tamo qude ti nan̄gi Jerusalem dena bosibqa Yesus aqa areq di koroeb. Koroosib minjeb, ²“Ino angro nan̄gi kiyaaq gago moma nan̄go dal anjam gotran̄yeqneb? Agi nan̄gi ingi uyqa oqnsib mati ban̄ yansosaisosib lan̄a uyeqneb.”

³Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi kiyaaq Qotei aqa dal anjam gotran̄yoqnsibqa olo nungo segi kumbra dauryeqneb? ⁴Qotei a nami marej, ‘Ni ino ai wo abu wo nan̄go sorgomq di geregere sosimqa nan̄go anjam dauryoqne. Tamo bei na aqa ai wo abu wo nan̄gi misilijnrimqa a qalib moiem.’ Qotei a nami degsi marej. ⁵Ariya ningi mareqneb, ‘Tamo bei aqa ai kio aqa abu kio ingi qa truquamqa a na minjqas, “Ijo ingi ingi ejunum endi e ni emqa kere. Eo. E ni emqasai. E nami Qotei atraiyqa giltem deqa e ni aqaryaimqasai.”’ ⁶A degsi minjqas di ningi marqab, ‘A keretqo. A na aqa ai wo abu wo nan̄gi aqaryainjrai.’ Ningi degsib marqab. Nungo kumbra dena ningi Qotei aqa anjam gotran̄yoqnsibqa olo nungo segi moma nan̄go kumbra soqteqneb.

⁷“Ningi gisañ tamo. Agi Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a nami ningi qa keretsiqa anjam endegsi marej, ⁸“Tamo nan̄gi di nan̄go medabu na ijo ñam soqteqneb. Ariya nan̄go are miligi e qa sosai. Nan̄go areqalo isaq di unu. ⁹Nan̄gi mandam tamo nan̄go dal anjam palontoqnsib olo beltoqnsib mareqneb, “Gago anjam endi Qotei aqa anjam.” Deqa nan̄gi lan̄a baban̄ na e qa loueqneb.”

Kumbra kie na tamo jiga yeqnu?

¹⁰Yesus a Farisi nan̄gi anjam degsi minjr̄siqa olo tamo ungasari kalil nan̄gi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi ijo anjam endi qusib geregere are qaliye. ¹¹Tamo bei a ingi uyimqa aqa miligiq aiqas dena tamo jiga yqasai. Anjam kalil tamo aqa miligiq na oqsiq medabun̄ na branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu.”

¹²Yesus a na tamo ungasari nan̄gi anjam degsi minjr̄siq koboonaqa aqa angro nan̄gi aqa areq bosib minjeb, “Farisi nan̄gi ino anjam di qusib ni qa are ugeinjr̄qo. Di ni qalie e?”

¹³ Onaqa Yesus na minjrej, “Ijo Abu lanj qureq di unu qaji a ingi wau ejunu. Ŋam kalil a yagosai qaji di a na jirim qoji otorosim taqal breinjrqas. ¹⁴ Deqa ningi Farisi nangi qa are koba qalaib. Nangi tamo Ŋam qandimo bul. Deqa nangi na tamo nangi gam osornjrqa keresai. Tamo Ŋam qandimo bei na tamo Ŋam qandimo bei aqa banj ojsim ombla walwelqab ombla manǵalsib subq aiqab.”

¹⁵ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ingi jiga qa yawo anjam maronum di aqa utru geregere plaltosim mergim iga quqwom.” ¹⁶ Onaqa Yesus na kamba aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi dego ijo yawo anjam di aqa utru poingosai unu e? ¹⁷ Tamo nangi ingi uyeq nabqa aisiq meneq di unu. Meneq dena bi talq di waiyeq nub. Ningi di poingosai kio? ¹⁸ Ariya ingi ingi kalil tamo nango are miligiq na oqoqnsiq medabuq na branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu. ¹⁹ Ingi ingi tamo nango are miligiq na branteqnu qaji agi ubtsiy mernǵwai. Areqalo uge uge, tamo qaloqa, uŋa qa laoqa, was aqa ŋauŋ anjamyoqa, bajinoqa, was aqa jejamu laŋa gisanjoqa, was yomuiyoqa. ²⁰ Kumbra uge uge deqaji tamo nango are miligiq na brantoqnsiq dena tamo jiga yeqnu. Ariya tamo nangi banj yansosaisosib laŋa ingi uyqab dena nangi jiga yqasai.”

Kenan qaji uŋa a Yesus qa aqa areqalo tulaŋ singilatej deqa Yesus na aqa angro boletej

²¹ Onaqa Yesus a sawa di uratosiqa walwelosiq Tair qure ti Saidon qure ti nango sawaq gilej. ²² Gilsiq di sonaqa Kenan qaji uŋa bei a sawa dia soqnej. Sosiqa a Yesus aqa areq bosiq singila na pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, Devit aqa Ŋiri, ni e qa are ugeimeme. Mondor uge na ijo angro sebiŋ a tulaŋ ugeugeiyosiq jaqatiŋ koba yeqnu.” ²³ Onaqa Yesus a uŋa di aqa anjam qusiqa quosaibulosiq anjam bei kamba minjosai. A mequmej. Deqa aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, uŋa di a singila na iga pailgoqnsiqa daurgeqnu. Deqa ni na saidyimqa a puluosim ulaŋqas.”

²⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Israel nangi kaja bul mandor saiqoji. Deqa e nangi segi aqaryainjrqaqqa Qotei na qarinqbonaq bem.” ²⁵ Onaqa uŋa di a Yesus aqa areq di singa pulutosiqa pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, ni na e aqaryaibe.” ²⁶ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Iga angro du du nango ingi yainjrsim olo bauŋ nangi anainjrqom di kumbra bolesai.” ²⁷ Onaqa uŋa dena olo Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni kere maronum. Ariya e kamba anjam bei mermit ni que. Angro du du nangi ingi uyeq nabqa ingi ñengi ululoneqnaqa bauŋ nangi dego uyeq nub.” ²⁸ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa minjej, “O uŋa, ni e qa ino areqalo tulaŋ singilatonum deqa ni anjam degsi merbonum. Deqa ni gilime. Ino anjam di e na dauryosiy ino angro boletqai.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa mondor uge na aqa angro di uratonaqa a boleej.

Yesus na tamo ungasari gargekoba nangi boletnjroqnej

²⁹Onaqa Yesus a sawa di uratosiqa walwelosiqa Galili ya aguq di brantej. Brantosiqa dena manaq oqsiq dia awesoqnej. ³⁰Awesonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi na tamo singa qandamnjo qaji ti tamo nam qandimnjro qaji ti tamo jejamu lainjro qaji ti tamo menj singilainjro qaji ti tamo ma utru segi segi so qaji nangi ti joqsibqa Yesus aqa areq di atelejeq nabqa a na nangi kalil boletnjroqnej. ³¹Deqa tamo menj singilainjro qaji nangi olo anjam bole maroqneb. Tamo jejamu lainjro qaji nango jejamu olo singilaoqnej. Tamo singa qandamnjo qaji nangi olo tigelosib walweloqneb. Tamo nam qandimnjro qaji nangi olo nam poinjre naqa sawa unoqneb. Onaqa tamo ungasari kalil nangi di unsibqa nangi are koba qaloqnsib Israel nango Qotei aqa nam soqtoqneb.

Yesus na tamo 4,000 nangi ingi anainjrej

³²Onaqa Yesus na aqa angro nangi olo metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Tamo ungasari nangi bati qalub e koba na soqneb nangi ingi saiqoji. Deqa e nangi qa are ugeibqo. E nangi mam ti suweinjitqa gamq dia nangi mam na lao uge.” ³³Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Sawa endi wadau. Deqa iga ingi qabe na osimqa tamo ungasari gargekoba endego anainjronam kereqas?” ³⁴Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi bem gembub unu?” Onaqa minjeb, “Bem 7-pela unu. Qe kiñilala quja quja dego unu.”

³⁵Onaqa Yesus na tamo ungasari nangi minjrej, “Ningi kalil mandamq di awoelenoiye.” ³⁶Degsi minjrnaqa nangi kalil mandamq di awoonabqa Yesus na bem 7-pela ti qe ti di osiqa Qotei pailyosiqa bem ti qe ti gingejyosiqa aqa angro nangi enjre naqa nangi na osi giloqnsibqa tamo ungasari nangi enjre nab uyoqneb. ³⁷Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto uratelejeb qaji di Yesus aqa angro nangi na koroiyosib gumba kokba 7-pelaq di jignab maqelejeb. ³⁸Tamo kalil ingi uyeq qaji nangi sisiyeb 4,000. Ariya ungasari ti angro du du ti nangi sisiyosai. ³⁹Onaqa Yesus na tamo ungasari kalil nangi suweinjrnaqa nango qure qureq gileq nabqa a qobuj gogetosiqa Magadan sawaq gilej.

Yesus na Farisi nangi Qotei aqa manjwa bei osornjrqasai

16 ¹Onaqa Farisi nangi ti Sadyusi nangi ti Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib nangi a ojqaqqa deqa gisanjyosib minjeb, “Ni endego Qotei aqa manjwa bei babtinqa iga unsim dena poigwas, ni Qotei aqa wau ojeqnum.” ²Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Bilaqte naqa sen aieq naqa ningi lanj unoqnsib mareq nub, ‘Sen lentqo. Lanjbi usrinjo. Deqa sawa boleqas.’ ³Nobqolo lanjbi na sen getente naqa ambrueq naqa ningi mareq nub, ‘Lanjbi tuluqo. Sen lentqo. Deqa jagwa awa ti bqas.’

Od, ningi lan unoqnsib dena endegsi poingeqnu, ‘Sawa boleqas. Sawa ugeqas.’ Ariya Qotei aqa manwa bini branteqnaqa ningi di unoqnsib utru poingosaieqnu. ⁴Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nango kumbra tulan ugedamu. Nangi Qotei areiyosaieqnu. Nangi gaigai ijo manwa lanja unqajqa metbeqnu. Deqa e na ijo manwa bei nangi osornjrqasai. Qotei aqa medabu o tamo Jona nami soqnej qaji aqa manwa segi osornjritqa nangi unqab.” Yesus a nangi degsi minjrsiqa uratnjrsiq gilej.

Farisi ti Sadyusi ti nango anjam bem tiyeqnu qaji sum di bul

⁵Gilsika aqa angro nangi ti olo qobun gogetosibqa ya agu taqal beiq gileb. Aqa angro nangi bem oqajqa are walnjrej. ⁶Deqa Yesus a na nangi endegsi minjrej, “Ningi geregere nam atsib soqniye. Farisi ti Sadyusi ti nango bem tiyeqnu qaji sum dena bem tiyekritosim tulan kobaqujaqas. Deqa ningi geregere nam atsib soqniye.” ⁷Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Iga bem osai deqa kio mergwo?” ⁸Onaqa Yesus a nango anjam di qalieosiqa minjrej, “Nungo areqalo e qa singilatqa yonub tulan keresaingwo. Ningi kiyaqa bem osai deqa mareqnu? ⁹Ningi e qa poingosaiunu kio? E nami bem 5-pela gingenyosimqa tamo 5,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ningi ingi oto koroiyosib gumba kokba 12-pelaq di jignab maqelenej. Ningi deqa are walngwo kio? ¹⁰E bati bei bem 7-pela dego gingenyosimqa tamo 4,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ningi ingi oto koroiyosib gumba kokba 7-pelaq di jignab maqelenej. Ningi deqa are walngwo kio? ¹¹E ningi yawo anjam merngonum di e bem bole qa merngosai. Ningi kiyaqa deqa poingosai? Ningi quie. E olo merngwai. Farisi ti Sadyusi ti nango bem tiyeqnu qaji sum dena bem tiyekritosim tulan kobaqujaqas. Deqa ningi geregere nam atsib soqniye.”

¹²Yesus a na nangi degsi minjrnaqa nangi qusib poinjrej, “Bole, Yesus a bem bole tiyosim kobaqujaqas deqa iga nam atsim sqajqa mergosai. Farisi ti Sadyusi ti nango gisan anjam kobaqas deqa iga nam atsim sqajqa mergwo.”

Yesus a tamo yai? Pita a poiyoq ubtej

¹³Onaqa bati bei Yesus a na aqa angro nangi olo joqsiqa koba na walwelosib Sisaria Filipai qure nango sawaq di brantosib bati deqa Yesus na aqa angro nangi endegsi nenemnjrej, “Tamo ungasari nangi e Tamo Angro nuboqnsib nangi e yai qa mareqnu?” ¹⁴Onaqa nangi na minjeb, “Tamo qudei nangi mareqnu, ni Jon yansnjro qaji tamo. Tamo qudei nangi mareqnu, ni Elaija. Ariya qudei nangi mareqnu, ni Jeremaia kio Qotei aqa medabu o tamo nangi nami soqneb deqaji bei kio?” ¹⁵Onaqa Yesus a nangi olo nenemnjrej, “Ningi segi e nuboqnsib ningi e qa kiersib mareqnu?”

¹⁶Onaqa Saimon Pita na minjej, “Ni Kristus. Ni Qotei nǵabile gaigai unu qaji aqa segi Ɓiri qujai.”

¹⁷Pita na kamba Yesus degsi minjnaqa a na minjej, “O Saimon, Jona aqa Ɓiri, ni tulaƁ areboleboleimeme. Di kiyaa? Ino anjam merbonum di mandam tamo bei na babtosiƁ mermosai. Ijo Abu laƁ qureq di unu qaji a segi na anjam di babtosiƁ mermqo. ¹⁸Deqa e ni endegsi mermqai. Ni Pita. Ino ñam di aqa damu, ‘MeniƁ’. Ni e Qotei aqa Ɓiri qa merbonum. Ino anjam di meniƁ bul tulaƁ siƁgila koba. Deqa e na ijo segi tamo uƁgasari kalil naƁgi koroinjritqa naƁgi meniƁ quraq dia tigelesqab. Yimqa Moio aqa siƁgila na naƁgi ugetnjqra keresai. ¹⁹O Pita, e ni siƁgila emqai. Deqa ni mandamq endia tamo uƁgasari naƁgi getentnjqram di Qotei a dego laƁ qureq dia naƁgi getentnjqras. Osim deqa a naƁgo Mandor Koba sosim naƁgi taqatnjqrasai. Ariya ni mandamq endia tamo uƁgasari naƁgi gam waqtetnjqras di Qotei a dego laƁ qureq dia naƁgi gam waqtetnjqras. Yim deqa naƁgi laƁ qureq oqwab. Oqibqa a naƁgo Mandor Koba sosim naƁgi taqatnjqras.” ²⁰Osiqa aqa aƁgro naƁgi endegsi minjrej, “E Kristus. NiƁgi ijo ñam di ubtsib tamo qudeu minjraib.”

**Yesus a moisis olo subq na tigelqas. Anjam
deqa Yesus na aqa aƁgro naƁgi minjrej**

²¹Bati deqa Yesus na aqa aƁgro naƁgi endegsi minjrej, “E Jerusalem aieqnum. Dia Juda tamo kokba ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo naƁgi ti e jaqatiƁ koba ebsib lubsib moiottqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.” Yesus a anjam di ubtsiƁ minjrej.

²²Onaqa Pita a anjam di qusiqa Yesus osiqa qalaq gilsiq ƁiriƁtosiƁ minjej, “O Tamo Koba, kumbra di inoq di degsi brantqa maraim.” ²³Onaqa Yesus a bulosiqa Pita koqyosiqa ƁiriƁtosiƁ minjej, “Ni Satan bul. Deqa ni ijo qoreq gile. Ni ijo gam getentetbaim. Ni Qotei aqa areqalo dauryosai. Ni mandam tamo naƁgo areqalo dauryonum. Dauryosim agi ni na anjam di merbonum.”

²⁴Osiqa aqa aƁgro kalil naƁgi endegsi minjrej, “Tamo bei na e daurbqa osimqa aqa segi areqalo kalil uratekritisim di aqa segi nǵamburbas qoboiyosim e daurbem. ²⁵Di kiyaa? Tamo bei a aqa segi nǵabile qa areqalo kobaiyqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi nǵabile uratqas di a olo nǵabile bole oqas. ²⁶Tamo bei a mandam qa ñoro kalil koroiyqas di mondoƁ aqa segi qunuƁ padalqas. Yimqa ñoro dena a kiersim aqaryaiyqas? Di keresai. Aqa qunuƁ padalqas di a awai kie atsim dena aqa qunuƁ olo nǵabile sqas? Di keresai. ²⁷E Tamo AƁgro. MondoƁ e ijo Abu aqa rian ti sosiy aqa laƁ aƁgro naƁgi joqsiy bosiy tamo uƁgasari kalil naƁgo kumbra segi segi qa peginjrsiy naƁgo segi segi awai keretsiy enjqrai. ²⁸NiƁgi quie. E bole mernƁwai. Tamo qudeu ijo areq endia tigelejunub qaji naƁgi moreƁosaisoqniqbqa e Tamo AƁgro bosiy naƁgo Mandor Koba sosiy naƁgi taqatnjresoqnit naƁgi e nubqab.”

Yesus aqa jejamu bulyonaq nangi unobeiteb

17 ¹Yesus a na nangi anjam degsi minjrasiq koboonaqa bati 6-pela onaqa a tigelosiq Pita na Jems na aqa aube Jon na nangi qalub joqsisa koba na mana goge kobaq oqeb. Nangi segi qalub oqsib di soqneb. ²Sosib Yesus aqa jejamu bulyonaq nangi unobeiteb. Aqa ulatamu sen bul tulan suwanjoqnej. Aqa gara dego tulan pulonosiq qatekritej. ³Onaqa Moses wo Elaija wo brantosib Yesus ombla anjam maroqneb. ⁴Onaqa Pita a nangi aiyel unjrasiq Yesus minjej, “O Tamo Koba, Moses wo Elaija wo bosib iga koba na endi unum di bolequja. Deqa ni na e odbimqa e tal kiñilala qalub gereiyqai. Bei ino. Bei Moses aqa. Bei Elaija aqa.”

⁵Pita a degsi mareqnaqa lanbi tulan suwanjo aisiqa nangi kabutnjrej. Onaqa lanbi miligiq dena anjam bei endegsi brantonaq nangi queb, “Endi ijo Angro qujai e na tulan qalaqalaiyeqnum qaji. E a qa tulan areboleboleibeqnu. Deqa ningi aqa anjam quetoqniye.”

⁶Onaqa Yesus aqa angro nangi anjam di qusibqa nangi tulan ulaugeteb. Osib singa pulutosib mandamq di nam quosib ngerengeb. ⁷Onaqa Yesus a nango areq gilsiq nango gateq di aqa ban atsiqa minjrej, “Ningi tigeliye. Ningi ulaaib.” ⁸Onaqa nangi tigelosib nam ateb Yesus a segi nangi koba na sonab uneb. Nangi tamo bei unosai.

⁹Ariya nangi Yesus ombla manaq dena olo aioqnsibqa Yesus a singila na minjrej, “Kumbra ningi mana goge di unonub qaji di ubtsib tamo qudei minjraib. Bunuqna e Tamo Angro moisiy olo subq na tiglotqa bati deqa ningi na ubtsib minjroqnaqab.”

¹⁰Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusib kamba minjeb, “Dal anjam qalie tamo nangi mareqnu, ‘Elaija a namo bamqa Kristus a bunuqna bqas.’ Anjam di kiyaqa degsib mareqnu?”

¹¹Onaqa Yesus na minjrej, “Nango anjam di bole. Elaija a namo bosim tamo ungasari kalil nango areqalo gereiyetnjrsim soqnimqa bunuqna Kristus bqas. ¹²Ariya e ningi endegsi merngwai. Elaija agi bej. Bonaqa tamo nangi a qa poinjrosai. Deqa kumbra kalil nangi a qa yqajqa are soqnej qaji agi yeb. Ysibqa agi qaleb. E Tamo Angro dego degsib kumbra uge ebqab.” ¹³Yesus a nangi degsi minjrnaqa nangi qusib poinjrej, “Bole, Yesus a Elaija qa bole marosai. A Jon yansnjro qaji tamo qa marqa osiqa Elaija aqa ñam na yawo anjam marqo.”

Yesus na angro mel bei mondor uge ti soqnej qaji di boletej

¹⁴Ariya Yesus na aqa angro qalub nangi di joqsisa koba na manaq dena olo aisib tamo ungasari tulan gargekoba mana utruq dia tariñeqnaq itnjreb. Onaqa tamo bei a bosiq Yesus aqa areq di singa pulutosiqa minjej, ¹⁵“O Tamo Koba, ni ijo angro mel qa are ugeimimqa aqaryaiye. A bati gaigai nanarioqnsiqa dena aqa jejamu ugeteqnu. Bati gargekoba a

uloŋoqnsiqa ŋamyuoq o yaq aieqnu. ¹⁶Deqa e na a osim ino aŋgro naŋgi qa osi bonumqa naŋgi na boletqa yonub keresaiŋjrqo.”

¹⁷Onaqa Yesus a anjam di qusiqa endegsi marej, “Niŋgi tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nuŋgo areqalo e qa siŋgilatosai bolesai. Nuŋgo kumbra ti nuŋgo areqalo ti tulaŋ uge. Bati gembub e niŋgi koba na sosiyqa nuŋgo gulube di qoboioqnqai? Aŋgro mel di ijo areq osi boiye.”

¹⁸Onaqa osi bonabqa Yesus na mondor uge di ŋiriŋtosiq minjej, “Ni aŋgro di uratosim ulaŋ.” Degsi minjnaqa mondor uge na aŋgro di uratosiq ulaŋej. Onaqa bati qujai deqa aŋgro a boleej.

¹⁹Onaqa Yesus aqa aŋgro naŋgi aqa areq lumu bosib nenemyeb, “Iga kiyaqa mondor uge di wiyqa yonumqa keresaiŋgwo?”

²⁰Onaqa Yesus na minjrej, “Niŋgi e qa nuŋgo areqalo siŋgilatqa yonub niŋgi tulaŋ truquonub. Deqa niŋgi mondor uge di wiyqa yonub keresaiŋgwo. Niŋgi quiye. E bole merŋgwai. Nuŋgo areqalo e qa siŋgilatonub qaji di sis yago bul kiŋala sqas di kereqas. Degesqas di niŋgi mana kobaquja endi minjibqa a nuŋgo anjam dauryosim tigelosim sawa beiq gilqas. Nuŋgo areqalo e qa siŋgilatonub qaji degesqas di niŋgi kumbra kalil yqa kereiŋgwas. ²¹Deqa niŋgi mondor uge deqaji winjrqa osibqa Qotei pailyqa osib ya uratosib quriŋosib sosib pailyqab dena qujai niŋgi na mondor uge winjrib jaraiqab. Gam bei na sai.”

Yesus a moisim olo subq na tigelqas deqa aqa aŋgro naŋgi olo minjrej

²²Onaqa Yesus na aqa aŋgro naŋgi olo joqsiqa koba na sawa di uratosib Galili sawaq gilsib dia sosibqa Yesus na minjrej, “E Tamo Aŋgro. Deqa jeu tamo naŋgi na e ojsib qaja tamo nango baŋq di e atqab ²³Atib lubib moiqai. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.” Ariya Yesus aqa aŋgro naŋgi aqa anjam di qusib utru poinjrosai. Deqa naŋgi are tulaŋ gulubekobainjrej.

Yesus a atra tal qaji takis waiyej

²⁴Onaqa bati bei Yesus aqa aŋgro naŋgi koba na walwelosib Kaperneam qureq gileb. Gilsib di sonabqa atra tal qaji takis o tamo naŋgi Pita aqa areq bosib nenemyeb, “Nuŋgo Tamo Koba a atra tal qaji takis oqnsiq ateqnu e?” ²⁵Onaqa Pita na minjrej, “Od, a ateqnu.”

Osiqa tal gogetosiqa anjam di Yesus minjqa laqnaqa Yesus a nami qalieosiq deqa minjoqujatej, “O Saimon, ni kiersi are qalonum? Mandam endeqaji mandor kokba naŋgi yai nangoq dena takis eleŋeqnub? Nango segi aŋgro nangoq dena eqnub kio tamo laŋaj nangoq dena eqnub kio?”

²⁶Onaqa Pita na kamba minjej, “Tamo laŋaj nangoq dena eqnub. Nango segi aŋgro nangoq dena osaieqnub.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni kere maronum. Mandor kokba nango segi aŋgro naŋgi na takis atosaiqnub. Tamo laŋaj naŋgi na takis ateleŋeqnub. ²⁷Deqa e atra tal qaji takis atqa

uratqai di kere. Di kiyaya? E segi Qotei aqa Angro deqa. Ungum. Iga takis o qaji tamo nanqo are ugetetnrqasai. Deqa ni alile aisim yima waiysim qe namoqna oqam qaji di aqa medabu waqtosimqa aqa medabu miligiq di silali bei soqnim unqam. Unsim silali di osi gilsim gago aiyel qa takis atqa osimqa takis o qaji tamo nanqi enjre.” Onaqa Pita a Yesus aqa anjam di dauryosiq aisiq qe aqa medabu miligiq di silali itsiq osi gilsiq takis o qaji tamo nanqi enjrej.

Ninggi angro kiñala bulyibqa Qotei na ningi osim taqatngwas

18 ¹Bati deqa Yesus aqa angro nanqi aqa areq bosib nenemyeb, “O Tamo Koba, mondonj Qotei na aqa segi tamo unqasari nanqi taqatnrjsim nanqo Mandor Koba soqnimqa bati deqa tamo yai a segi qujai tamo kalil buñnrjsimqa tamo ñam ti tigelqas?”

²Onaqa Yesus a angro kiñala bei metonaq aqa areq bonaqa nanqo ambleq di tigeltosiq osornjrej. ³Osornjrsiq minjrej, “Ninggi quiye. E bole merngwai. Ningi are bulyosib angro kiñala endego bulqasai di Qotei a ningi osim taqatngwasai. Deqa a nunqo Mandor Koba sqasai dego. ⁴Tamo bei na aqa segi ñam aguq atsim angro kiñala endego bulqas di mondonj Qotei lanj qureq di unu qaji a na tamo di aqa ñam olo soqtetimqa a na tamo kalil nanqi buñnrjsim tamo ñam ti tigelqas.

⁵“Tamo bei a e qa are qalsimqa angro kiñala endego bei osim geregereiyqas di a e dego osim geregereibqas.”

Ninggi une torei uratiye

⁶Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Tamo bei na ijo angro kiñala endego bei e qa aqa areqalo singilatqo qaji di osim uneq waiyqas di uge. Tamo qudei nanqi na tamo di ojsib meniñ kobaquja osib sil na aqa kakoroq di tontosib waiyib ya robuq aisim moiqa di kere.

⁷“Mandamq endia tamo qudei nanqi na tamo qudei nanqi kumbra ugeq breinjreqnub. Bole, kumbra di gaigai brantoqnqas. Ariya tamo nanqi kumbra di yeqnub qaji nanqi tulanj padalougetqab. ⁸Ino banj na kio ino singa na kio ni titmosim uneq waimqa laqnmq di gentosim waiy. Ni banj geño sosimqa ino banj na une bei yqasai di kere. Ni singa geño sosimqa ino singa na une bei yqasai di kere. Di ni ñambile gaigai sqam. Ariya ni banj aiyel ti sosimqa ino banj na une yqam di keresai. Di Qotei na ni ñamyuoq waimqas. Ni singa aiyel ti sosimqa ino singa na une yqam di dego keresai. Di Qotei na ni ñamyuoq waimqas. Ñamyuo di gaigai yuoqnsim sqas. ⁹Ino ñamdamu na ni titmosim uneq waimqa laqnmq ñamdamu di otorosim waiy. Ni ñamdamu qujai ti sosimqa ino ñamdamu na une bei yqasai di kere. Di ni ñambile gaigai sqam. Ariya ni ñamdamu aiyel ti sosimqa ino ñamdamu na une yqam di keresai. Di Qotei na ni ñamyuoq waimqas.

¹⁰ “Deqa ningi angro kiñilala e qa nanjo areqalo singilateqñub qaji nanji qa ugeaib. E ningi endegsi merngwai. Nanjo lan angro nanji na nanji taqatñjroqñsibqa ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa ulatamu bati gaigai unoqñsib nanji qa pailyeqñub. ¹¹ E segi Tamo Angro. E na tamo ungasari padalejunub qaji nanji oqajqa deqa marsim mandamq aiem.

Kaja du alelqo qaji aqa yawo anjam

¹² “Ningi kiersib are qalonub? Tamo bei aqa kaja du du 100 unub. Ariya qujai bei alelamqa a kierqas? E merngwai. A na kaja du du 99 nanji manaq dia uratñjrsimqa qujai alelqo qaji di ñamosim gilsim itqas. ¹³ Ningi quie. E bole merngwai. A na kaja du qujai di itosim tulan areboleboleiyqas. Kaja du du 99 alelosai qaji nanji qa tulan areboleboleiyqasai. Ariya qujai alelqo qaji a qa tulan areboleboleiyqas. ¹⁴ Dego kere angro kiñala endego bei a padalqas di nunjo Abu lan qureq di unu qaji a deqa areboleboleiyqasai. A are ugeiyqas.”

Ningi nunjo was aqa une olo gereiye

¹⁵ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ino was bei na ni une bei emimqa ningi segi aiye omba awoosib aqa une ni emqo qaji di minje. Minjimqa a ino anjam qusim are bulqas di ni na ino was olo onum. ¹⁶ Ariya a ino anjam quetmosaiamqa ni tamo qujai kio tamo aiye kio joqsim gilimqa nanji na ni taqmosib ino was aqa une di olo minjqab. ¹⁷ Ariya a nanjo anjam dego quetñjrosaiamqa ni na Yesus aqa tamo ungasari kalil nanji metñjrim koroosib ni taqmosib ino was aqa une di olo minjqab. Ariya a nanjo anjam dego quetñjrosaiamqa ni na a qoreiye. Une tamo ti takis o qaji tamo ti nanji qoreinjqreñub dego kere ni na ino was di qoreiye.

¹⁸ “Ningi quie. E bole merngwai. Ningi mandamq endia tamo ungasari nanji getentñjqab di Qotei a dego lan qureq dia nanji getentñjqas. Ariya ningi mandamq endia tamo ungasari nanji gam waqtetñjqab di Qotei a dego lan qureq dia nanji gam waqtetñjqas.

¹⁹ “Ningi quie. E bole merngwai. Mandamq endia nunjo ambleq di tamo aiye nanji ingi bei oqa marsibqa nanji omba na areqalo qujaitosib ijo Abu lan qureq di unu qaji a pailqab di a na nanji ingi di enjqas. ²⁰ Tamo aiye kio tamo qalub kio ijo ñam qa are qalsib koroqab di e nanjo ambleq di sqai.”

Nunjo was aqa une kobotqajqa yawo anjam

²¹ Onaqa bati deqa Pita a Yesus aqa areq bosiq nenemyej, “O Tamo Koba, ijo was bei na e une gombub ebimqa e aqa une di moiotqai? A na une 7-pela ebimqa aqa une di moiotqai. Ariya olo une bei ebimqa e aqa une di moiotqasai. Deyqai kio?”

²² Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ino was bei na ni une 7-pela emimqa aqa une di segi moiotqam di keresai. A na une gargekoba emoqnsim soqnmqa ni aqa une kalil di moiotqne. A ni une 7-pela emoqnm une di moiotqne. Olo une 7-pela emoqnm moiotqne. Degsim giloqnm.

²³ “Ningi quie. Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosisq nangi taqatnjreqnu. Qotei aqa kumbra di mandor koba bei aqa kangal tamo qudei nangi na silali nami yaiyeb qaji di kamba olo yqajqa minjrej dego kere.

²⁴ Aqa kangal tamo bei nami 10 milion kina yaiyej qaji di nangi na osib aqa ulatamuq dia tigelteb. ²⁵ Tigeltonabqa a na silali di kamba olo yqajqa keresaiyej. Deqa mandor koba a na minjej, ‘Ni silali di kamba olo ebqa keresaimqo deqa e ni ti ino njanj ti ino angro nangi ti osiy tamo bei aqa banq di uratnjitqa tamo dena silali ebimqa ningi a lanja wauetoqnqab. Ino ingi ingi kalil dego e ni yaimosiy tamo qudei nangi enjritqa nangi na kamba silali ebqab. Gam dena ni silali nami yaibem qaji di kobotqam.’ ²⁶ Degsi minjnaq qusiqa aqa areq di singa pulutosiqa pailiyosiq minjej, ‘O Tamo Koba, ni e kumbra degbaim. Ni e qa are ugeimimqa mati e qa tarinoqnime. E silali nami yaimem qaji di kalil itosiy e kamba emekritqai.’ ²⁷ Onaqa aqa kangal tamo aqa anjam di qusiqa a qa are ugeiyej. Deqa silali kalil nami yaiyej qaji di lanja kobotetej. Osiqa aqa kangal tamo di uratonaq gilej.

²⁸ “Ariya kangal tamo di a gilsiq kangal tamo bei ombla wauo qaji a itosiqa ojsiq kakoro apiyetosiq minjej, ‘Ni nami 10 kina yaibem qaji di kamba olo ebe.’

²⁹ “Degsi minjnaq qusiqa aqa areq di singa pulutosiqa pailiyosiq minjej, ‘Ni e qa are ugeimimqa mati e qa tarinoqnime. E silali 10 kina nami yaimem qaji di itosiy e kamba emekritqai.’ ³⁰ Degsi minjnaqa aqa anjam di quetqa uratosiqa a osi gilsiq tonto talq waiyosiq minjej, ‘Ni tonto talq di soqne. Bunuqna ni silali 10 kina nami yaibem qaji di kamba ebekritimqa di e ni olo uratmit oqedqam.’

³¹ “A kumbra degyonaqa aqa wau qujai nangi unsibqa are ugeinjrnaqa gilsib nango tamo kobaquja deqa saiyosib minjeb. ³² Minjnab qusiqa kangal tamo di metonaq bonaqa minjej, ‘Ni kangal tamo uge. Ni e pailbonumqa silali ni nami yaibem qaji di e na kobotonum. ³³ E ni qa are ugeibqoqa silali di kobotonum. Ariya kiyaga ni olo gilsim ino wau qujai a qa are ugeimosaiqoqa silali a na nami yaimej qaji di ni kobotosai?’ ³⁴ Degsi minjsiqa aqa tulan minjin oqetonaqa osiq qaja tamo nango banq di atsiqa minjrej, ‘Ningi a wau koba yibqa a jaqatinj ti wauosim gilsim gilsim silali kalil nami yaibej qaji di kamba ebekritimqa ningi a olo uratib gilqas.’

³⁵ “Dego kere ningi nungo was nango une kobotetnjrqasai di ijo Abu lan qureq di unu qaji a dego nungo une kobotetngwasai.”

Tamo bei aqa unja uratqajqa anjam deqa Yesus a marej

19 ¹ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa a Galili sawa uratosiqa Judia sawaq gilsiq Jordan ya taqal beiq di soqnej. ² A di

sonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi a dauryosib aqa areq di koroonabqa a na nango ma tamo kalil nangi boletnjroqnej.

³Onaqa Farisi nangi olo Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib nangi a ojqaqqa deqa laja gisanjosib endegsib nenemyeb, “Tamo bei aqa nauj aqa jejamuq di une kiñala bei soqnmqa a na uratqa kere e? Gago dal anjamq di degsi unu e?”

⁴Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami nengrenyeb qaji di ningi sisiyosai kio? Anjam endegsi unu, “Tulan nami Qotei a mandam ti ingi ingi kalil ti gereiyosiq bati deqa a tamo wo uña wo dego gereinjurej. ⁵Osiqa marej, “Tamo bei na aqa ai wo abu wo nangi uratnjrsimqa aqa nauqali wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.” ⁶Qotei a nami degsi marej. Deqa nangi olo jejamu aiyel sqasai. Nangi jejamu qujai sqab. Qotei na nangi aiyel turtnjrco deqa tamo bei na olo potnjrai.”

⁷Onaqa Farisi nangi na kamba Yesus minjeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa Moses a kiyaca nami dal anjam endegsi marej, “Tamo bei na aqa uña uratqa osimqa pepa bei nengrenjosim yosim di aqa uña uratqas?”

⁸Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi Qotei aqa anjam gotranyo qaji tamo deqa Moses a ningi uña uratqa merngej. Ariya tulan nami kumbra degsi sosai. ⁹E ningi endegsi merngwai. Tamo bei aqa uña tamo bei ombla une atosai. Aqa gumbulun na laja uratosiq a gilsiq olo uña bei oqo. Deqa a kumbra uge yqo.”

¹⁰Yesus a Farisi nangi anjam degsi minjrnaqa Yesus aqa angro nangi anjam di qusib minjeb, “Tamo nangi kumbra degsib dauryosib uña ti sqab deqa ungum. Nangi uña aib. Nangi laja soqneb.”

¹¹Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Nungo anjam di tamo kalil nangi dauryqa keresai. Tamo qudei Qotei na singila enjrco qaji nangi segi anjam di dauryqa kere. ¹²Ariya ningi quie. Tamo qudei nango jejamu bolesai. Nangi degsib ai miligiq na nambabeb. Deqa nangi uña oqa keresai. Tamo qudei nangi tamo qudei na welum etnjreb deqa nangi angrotqa keresai. Deqa nangi dego uña oqa keresai. Nangi laja unub. Ariya tamo qudei nangi segi Qotei aqa wau ojqa marsibqa uña oqa urateqnub. Tamo qudei nangi kumbra di dauryqa kere deqa nangi kumbra degyeqnub.”

Tamo ungasari qudei nangi na nango angro du du nangi Yesus aqa areq joqsib beb

¹³Onaqa tamo ungasari qudei nango angro du du nangi Yesus na aqa ban nango gateq di atetnjrsim nangi qa Qotei pailyqajqa marsibqa joqsib Yesus aqa areq beb. Beqnabqa Yesus aqa angro nangi na saidnjrsib minjreb, “Nungo angro du du joqsib endeq baib.” ¹⁴Degsib saidnjreb deqa Yesus na aqa angro nangi minjrej, “Angro du du nangi metnjribqa ijo

areq bebe. Nangi saidnjraib. Di kiyaga? Tamo ungasari nangi angro du du dego bul sqab di Qotei a nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas.”
 15 Yesus a na aqa angro nangi anjam degsi minjrsiq a angro du du nango gateq di aqa ban atetnjrej. Osiqa sawa di uratosiq gilej.

Ñoro tamo bei a Yesus ombla na anjam mareb

16 Onaqa tamo bei a Yesus aqa areq bosiqa nenemyej, “O Qalie Tamo Koba, e kumbra bole kie dauryosiy dena e ñambile gaigai sqai?”

17 Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni kiyaga e kumbra bole qa nenembonum? Qotei a segi qujai tamo bole. Ariya ni que. Ni ñambile gaigai sqa osimqa ni Qotei aqa dal anjam daurye.”

18 Onaqa tamo dena olo Yesus nenemyej, “E dal anjam kie dauryeqai?” Onaqa Yesus na minjej, “Ni dal anjam endeqaji daurye. ‘Ni tamo bei qalsim moiotaime. Ni tamo bei aqa uña jejamu ojetaim. Ni bajinaim. Ni tamo bei aqa jejamu laña gisanayaim. 19 Ni ino ai wo abu wo nango sorgomq di geregere sosimqa nango anjam dauryoqne. Ni ino segi jejamu gereieyqnum dego kere ni ino was nangi dego degsim geregereinjoqne.”

20 Onaqa angro wala dena olo minjej, “E dal anjam di kalil nami dauryosim boqnem agi bini degsi unum. E Qotei aqa kumbra kie keretosaiunum?”

21 Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni Qotei aqa kumbra keretqa osimqa endegye. Ni gilsim ino ingi ingi kalil qarinyosim silali osim tamo ingi ingi saiqoji unub qaji nangi jeisi enjre. Degsim enjrsim bosim e daurbe. Osim bunuqna ni lañ qureq dia awai bole itqam.” 22 Yesus a na tamo di degsi minjnaq qusiqa aqa ingi ingi kalil qa are tulañ gulubeiyej. A ingi ingi koba ti soqnej deqa ulatamu ugeiyonaqa ulañej.

23 Onaqa Yesus na aqa angro nangi minjrej, “Ningi quiye. E bole merñgwai. Tamo ungasari ingi ingi koba ti unub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqa marsibqa lañ qureq oqwajqa bangi koba. 24 E ningi olo merñgwai. Kamel a yumba miligiq gilqajqa tulañ bangi koba. Dego kere tamo ungasari ingi ingi koba ti unub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqa marsibqa lañ qureq oqwajqa tulañ bangi koba.”

25 Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa anjam di qusibqa nangi tulañ prugeleñsib minjeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa tamo yai nangi ñambile gaigai sqa kere?”

26 Onaqa Yesus a nangi koqnjrsiq minjrej, “Tamo nangi segi ñambile sqa keresai. Ariya Qotei a kumbra kalil yqa kere.”

27 Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni une. Iga gago ingi ingi kalil uratosimqa ni daurmonum. Deqa iga awai kie oqom?”

28 Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi quiye. E bole merñgwai. Mondon Qotei a lañ bunuj ti mandam bunuj ti atimqa bati deqa e Tamo Angro

ñam kobaquja osiy ijo segi awo jaram kobaq di awesqai. Sosiyya ningi tamo ungasari e daurbeqnub qaji metnġitqa ningi dego awo jaram kokba 12-pelaq di awoelenqab. Awoelenosib Israel nango moma 12-pela nango len kalil nangi taqatnjroqnqab. ²⁹Deqa tamo ungasari nangi ijo ñam qa are qaloqnsib nango segi tal uratosib nango was nangi, nango jaja nangi, nango ai wo abu wo nangi, nango angro nangi ti nango wau kalil dego uratnjrsib e daurbqab tamo ungasari nangi di Qotei na ingi bole bole tulan gargekoba olo enjrqas. Yimqa mondon nangi ġambile gaigai sqab. ³⁰Ariya tamo gargekoba bini ñam koba ti unub qaji nangi mondon ñam saiqoji sqab. Ariya tamo gargekoba bini ñam saiqoji unub qaji nangi mondon ñam koba ti tigelqab.”

Wau tamo nangi ingi wauq di wauqajqa yawo anjam

20 ¹Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a tamo ungasari nango Mandor Koba sosisq nangi taqatnjreqnu. Kumbra di wau lanja a nobqolo tigelosiq gilsiq tamo qudei nangi aqa ingi wauq di wauetqajqa minjrej dego kere. ²A na nangi endegsi minjrej, ‘Ningi ijo ingi wauq di wauoqnib wau qa bati koboamqa e na silali quruŋo quja quja engwai.’ Degsi minjrsiq qarinqjrnaqa nangi gilsib aqa ingi wauq di wauoqneb. ³Sen kiñala goge oqnaqa wau lanja a koro sawaq gilsiq dia tamo qudei nangi lanja tigelesonab unjrsiq minjrej, ⁴‘Ningi dego gilsib ijo wauq di wauoiye. Wauab kere dego awai engwai.’ ⁵Degsi minjrnaqa nangi gilsib aqa ingi wauq di wauoqneb. Qanam jige tamo qudei nangi dego lanja tigelesonab unjrsiq minjrej, ‘Ningi dego gilsib ijo wauq di wauoiye. Wauab kere dego awai engwai.’ Degsi minjrnaqa nangi gilsib aqa wauq di wauoqneb. Sen kelintonaq olo tamo qudei dego degsi minjrnaqa nangi gilsib wauoqneb.

⁶“Sen bilaqtonaq wau lanja a gilsiq gamq dia tamo qudei nangi lanja tigelesonab unjrsiq nenemnrej, ‘Ningi kiyaaq lanja tigelesonab sen bilaqto?’ ⁷Onaq nangi na minjeb, ‘Tamo bei na iga wau egosai deqa iga lanja tigelejunum.’ Onaq wau lanja na minjrej, ‘Ningi dego gilsib ijo ingi wauq di wauoiye.’

⁸“Ariya wau qa bati koboonaqa wau lanja na aqa wau taqato tamo bei qarinyosiq minjej, ‘Ni gilsim ijo wau tamo nangi metnjrim ino areq di koroabqa nango awai enjre. Enjrqa osimqa tamo nangi bilaq bosib wauonub qaji nango awai namo enjrsimqa ariya tamo nangi nobqolo bosib wauosib bilaqtonub qaji nango awai bunuqna enjre.’ ⁹Degsi minjnaq qusiqa tamo nangi bilaq bosib waueb qaji nangi namo metnjrnaq aqa areq bonabqa silali quruŋo quja quja enjrej. ¹⁰Onaq tamo nangi nobqolo bosib wauosib bilaqteb qaji nangi degsi unsibqa are qaleb, ‘Iga nobqolo bosim wauosim bilaqtonum. Deqa iga silali kobaquja oqom.’ Degsi are qalnabqa wau taqato tamo na nangi metnjrnaq aqa areq

bonabqa nanggi dego silali quruŋo quja quja enjrej. ¹¹Onaqa nanggi degsi unsibqa nanggi wau lanja ɲirɪntosib minjeb, ¹²‘Tamo nanggi di bilaq bosib waukiñalayonubqa silali iga egonum qaji dego kere nanggi enjronum. Iga nobqolo wau eqnam seɲ oqsiq gago jejamu tulaɲ kaŋkañeqnaqa bilaqtqo. Iga silali koba osai.’

¹³“Onaqa wau lanja a naŋgo anjam di qusiqa bei endegsi minjej, ‘O was, e ni kumbra uge emosai. Aqo ombla bini nobqolo anjam keretosimqa e ni silali quruŋo qujai emqa mermonum. ¹⁴Deqa ni ino silali quruŋo qujai osim gile. E ni silali quruŋo qujai emonum dego kere tamo nanggi bunuqna bosib wauonub qaji nanggi dego silali quruŋo quja quja enjronum di ijo segi areqalo na degyonum. ¹⁵Silali di ijo segi silali. Deqa e ijo segi areqalo dauryosiy ijo silali jeiqa kere. E na tamo nanggi bunu bonub qaji nanggi kumbra bole enjrqa areibqas enjrqai. Deqa ni kiyaa e qa are ugeimqo?’”

¹⁶Yesus a yawo anjam degsi marsiqa olo marej, “Dego kere tamo bini ñam koba ti unub qaji nanggi mondoɲ ñam saiqoji sqab. Ariya tamo bini ñam saiqoji unub qaji nanggi mondoɲ ñam koba ti tigelqab.”

**Yesus a na aqa aŋgro nanggi olo endegsi minjrej,
“E moisiy olo subq na tigelqai.”**

¹⁷Osiqa Yesus a na aqa aŋgro 12-pela nanggi joqsiqa koba na walwelosib Jerusalem qureq aioqneb. Aioqnsibqa Yesus a na aqa aŋgro 12-pela nanggi segitnɲrsiqa endegsi minjrej, ¹⁸“Ningi quiye. Iga Jerusalem aieqnum. E Tamo Aŋgro deqa Jerusalem dia jeu tamo nanggi na e osib atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo ti naŋgo baŋq di e atqab. Yimqa nanggi na e ojsib ijo jejamu laɲa gisaɲyosib merbqab, ‘Ni une ti. Deqa ni moiqam.’ ¹⁹Nangi na e degsib gisaɲbosib e ojsib tamo nanggi Qotei aqa ñam qaliesai qaji naŋgo baŋq di e atqab. Yimqa nanggi na e ojsib misiliɲboqnsib bu toqoɲ na kumbaɲboqnsib ɲamburbasq di lubsib moiottqab. Ariya bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

Jems wo Jon wo nanggi aiyel tamo kokba sqajqa mareb

²⁰Onaqa Sebedi aqa ɲiri aiyel nango aniqali omba na Yesus aqa areq bosibqa nango aniqali a siŋga pulutosiqa Yesus minjej, “O Tamo Koba, e ni anjam bei mermitqa ni ijo anjam dauryqa kere kio?” ²¹Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni iŋgi kie qa merbqam?” Onaqa a na Yesus minjej, “Mondoɲ ni gago Mandor Koba sosimqa bati deqa ni marimqa ijo aŋgro aiyel endi nanggi ino baɲ woq di ino baɲ qonaŋq di awoqab.”

²²Onaqa Yesus na kamba nanggi aiyel minjrej, “Anjam ningi merbonub di aqa utru ningi geregere poingosai. E jaqatiɲ koba oqai. Jaqatiɲ di ya uge uyo bul. Jaqatiɲ e oqai di ningi aiyel dego oqa kere e?” Onaqa nanggi na minjeb, “Od, aqo aiyel oqa kere.” ²³Onaqa Yesus na olo nanggi aiyel

minjrej, “Bole, jaqatin e oqai di ningi dego oqab. Ariya tamo yai nangi ijo ban woq di ijo ban qonanj di awoqab di e na marqa keresai. Di ijo wau sai. Tamo nangi ijo Abu na giltnejrej qaji nangi segi ijo ban woq di ijo ban qonanj di awoqab.”

²⁴ Yesus aqa angro 10-pela nango namgalaq dia nangi aiyel aube wo na anjam di Yesus minjeb deqa nangi qusib nangi aiyel qa njirineb. ²⁵ Onaqa Yesus na aqa angro 10-pela nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi qalie, mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nangi minjin na tamo ungasari nangi taqatnjroqnsibqa singila na anjam minjreqnub. ²⁶ Ariya kumbra di nungoq di saiq. Nungo ambleq di angro bei a nam ti tigelqa marsimqa a mati nungo wau tamo soqnem. Osim a nam ti tigelqas. ²⁷ Nungo ambleq di angro bei a tamo kobaquja sqa marsimqa a mati nungo wau tamo sosimqa ningi kangalngoqnem. Osimqa a tamo kobaqujaqas. ²⁸ E Tamo Angro. Ningi ijo kumbra qalieosib degsib dauryoqniye. Tamo nangi na e aqaryaibosib wauetbqajqa e deqa bosai. E na tamo nangi wauetnjrqqa bem. E na tamo ungasari gargekoba nangi aqaryainjrsiy ijo segi nambile uratosiy nangi elejqai. E deqa bem.”

Tamo aiyel namdamu getenjnro qaji nangi Yesus na boletnjrej

²⁹ Yesus a na aqa angro nangi anjam degsi minjrsiq koboonaqa nangi joqsiqu koba na walwelosib aisib Jeriko qureq di branteb. Brantosib Jeriko qure ambleq na walwelosib olo Jeriko qure uratosib aieqnabqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi koba na Yesus dauryosib aioqneb.

³⁰ Aieqnabqa tamo aiyel namdamu getenjnro qaji nangi gam qalaq di awesosibqa anjam endegsib queb, “Yesus a beqnu.” Nangi degsib qusibqa tulan koba lelenosib mareb, “O Tamo Koba, Devit aqa Ijiri, ni aqo aiyel qa are ugeimeme.” ³¹ Onaqa tamo ungasari gargekoba Yesus dauryosib aioqneb qaji nangi na nangi aiyel njirintjrsib minjreb, “Ningi lelenkobaaib. Kirioiye.” Degsib minjrnabqa nangi aiyel kiriosai. Nangi olo tulan koba lelenosib Yesus minjoqneb, “O Tamo Koba, Devit aqa Ijiri, ni aqo aiyel qa are ugeimeme.”

³² Onaqa Yesus a tigelosiqu nangi aiyel metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “E ningi aiyel kierngwajqa deqa ningi e qa lelenoqnab?” ³³ Onaqa nangi aiyel na minjeb, “O Tamo Koba, aqo aiyel olo nam poigim sawa unqajqa deqa iga ni qa lelenoqnam.” ³⁴ Onaqa Yesus a nangi aiyel qa are ugeiyonaqa aqa ban waiysiq nango namdamu oje. Ojnaqa nangi aiyel nam poinjrnqa sawa unsibqa tigelosib Yesus dauryosib aieb.

Yesus a donki aqa quraq di awoosiq Jerusalem qureq gilej

21 ¹ Ariya Yesus aqa angro nangi koba na walwelosib aisib Jerusalem qure jojomysib Betfage qureq di branteb. Betfage qure agi Oliv mana utruq di unu. Di brantosib Yesus na aqa angro aiyel

qariɲnjrsiqa minjrej, ²“Ningi aisib qure bei agi jojomq di unu di brantosib donki bei aqa du wo tontɲronub unub di unjrqab. Unjrsib sil palontosib titnjrsib joqsib boiye. ³Ningi sil palontoqnibqa tamo bei na nenemɲgwas, ‘Ningi kiyaa donki aiyeɲ nango sil palonteqnub?’ Degsi nenemɲgimqa ningi na endegsib minjiye, ‘Tamo Koba a wau ti deqa iga donki aiyeɲ nango sil palontsim joqsim gilqom. Yaintim aqa wau koboamqa a na olo qariɲnjrim bqaq.’”

⁴Yesus a kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, ⁵“Ningi na nungo medabu waqtosib Saion qure qaji nangi endegsib minjriye, ‘Ningi uniye. Nungo Mandor Koba a nungoq beqnu. A are lawo na beqnu. A areqalo minjiɲ saiyoji. Deqa a donki du quraq di awoosiq beqnu.’”

⁶Onaqa Yesus aqa angro aiyeɲ nangi di aisib anjam Yesus na minjrej qaji di dauryeb. ⁷Osib nangi donki aqa du wo unjrsib palontosib Yesus aqa areq joqsib beb. Bosib nango segi gara jugo piqtosib donki aiyeɲ nango quraq di tunabqa Yesus a segi donki gogetosiq quraq di awoej. ⁸Awoonaqa donki aiyeɲ nangi walwelosib aieqnabqa tamo ungasari tulaɲ gargekoba nangi beleɲosib nango segi gara jugo piqtelenosib gamq dia tueleɲoqneb. Tamo qudei nangi naɲuq dena tuwom banga giɲgeɲyosibqa osi bosib di dego gamq dia tueleɲoqneb. ⁹Onaqa Yesus a donki quraq di awoosiq walweleqnaqa tamo ungasari namooqneb qaji nangi ti bunuoqneb qaji nangi ti tulaɲ koba leleɲoqnsibqa maroqneb, “O Devit aqa ɲiri, iga ni qa tulaɲ areboleboleigwo. Ni Tamo Koba Qotei aqa ñam na bonum deqa a na ni tulaɲ geregereimoqnqas. Deqa iga Qotei laɲ goge di unu qaji aqa ñam soqtoqnqom.” Tamo ungasari nangi degoqnsib leleɲ ti Yesus dauryoqneb.

¹⁰Onaqa Yesus a walwelosi aisiq Jerusalem qureq di brantonaqa tamo ungasari kalil nangi a unsibqa nangi tulaɲ prugelenosib segi segi maroqneb, “Tamo endi yaieyo?” ¹¹Degsib mareqnabqa tamo ungasari qudei Yesus dauryosib aioqneb qaji nangi na kamba minjreb, “Tamo endi Yesus. A Qotei aqa medabu o qaji tamo bole. Aqa qure utru Nasaret. Nasaret qure agi Galili sawaq di unu.”

Yesus a na tamo iɲgi iɲgi qariɲyelenoqneb qaji nangi atra talq dena winjrej

¹²Onaqa Yesus a walwelosi aisiqa atra tal koba miligiq gilsiq aɲam atej tamo ungasari gargekoba nangi iɲgi iɲgi qariɲyelenoqnsibqa dena silali eqnab unjrsiqa nangi winjraq jaraieb. Tamo ungasari silali piloqneb qaji nangi ti tamo ungasari binon qariɲysib dena silali oqneb qaji nangi ti nango jar ti jaram ti bilbelyosiq nangi dego winjraq jaraieb. ¹³Ariya nangi kalil jaraieqnabqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeɲ unu, ‘ɲjo tal endi pailyqajqa tal.’ Qotei aqa anjam

degsi unu. Ariya ningi olo tal endi ugetonubqa a bajin tamo nango tal bulqo.”

¹⁴Yesus a atra tal miligiq di sonaqa tamo nam qandimnjro qaji ti tamo singa qandamnjro qaji ti nangi aqa areq beq nabqa a na nangi kalil boletnjroqnej. ¹⁵Onaqa angro du du atra tal miligiq di soqneb qaji nangi Yesus aqa manwa di unsibqa nangi tulan koba lelejoqnsib minjoqneb, “O Devit aqa Ijiri, iga ni qa tulan areboleboleigwo.” Onaqa dal anjam qalie tamo nangi ti atra tamo kokba ti nangi angro du du nango anjam di qusibqa nangi Yesus qa are ugeinjurej. ¹⁶Osib Yesus minjeb, “Angro du du nangi lelejoqnsib anjam mareqnub di ni queqnum e?” Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Od, e nango anjam queqnum. Deqa e ningi merngwai. Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘O Abu, angro du du nangi na ino nam soqteqnub.’ Anjam di ningi nami sisiyosai kio?” ¹⁷Yesus a nangi degsi minjrsiq koboonaqa a tigelosiq Jerusalem qure uratosiq Betani qureq aiej. Ainaq dia qoloonaq nejie.”

Yesus a na qura anjam minjnaq a laosiq moiej

¹⁸Nebeonaqa Yesus a olo tigelosiq Jerusalem qureq giloqnsiq gamq dia a mamyej. ¹⁹Mamyonaqa nam atsiqa qura banga ti gam qalaq di tigelesonaq unsiq aqa gei unqajqa utruq gilej. Gilsiq unej qura gei bei saiqoji. Banga segi sonab unej. Unsiqa qura di minjrej, “Ni olo bunu geitqasai.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa qura di utru ti kalil laosiq moiej.

²⁰Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa kumbra di unsibqa nangi tulan prugelejosib Yesus nenemyeb, “Qura di kiersi urur laosiq moiqo?”

²¹Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi quie. E bole merngwai. Ningi Qotei qa nungo areqalo singilatosib nungo areqalo aiyeltqasai di ningi dego qura minjibqa a laosim moiqas. Qura segi sai. Ningi mana kobaquja endi dego minjqab, ‘Ni tigelosim yuwalq aie.’ Minjibqa a nungo anjam di dauryosim tigelosim yuwalq aiqas. ²²Deqa ningi Qotei qa nungo areqalo singilatosib ingi bei qa pailyqab ningi ingi di oqab.”

Atra tamo kokba nangi na Yesus nenemyeb, “Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum?”

²³Yesus a na aqa angro nangi anjam degsi minjrsiq koboonaqa a olo atra tal miligiq gilsiq dia Qotei aqa anjam palontosiq tamo ungasari nangi minjroqnej. Onaqa atra tamo kokba ti Israel nango tamo bole bole ti nangi na aqa areq bosib nenemyeb, “Ni iga merge. Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum? Yai na ni qarinmej deqa ni bosim wau endi yeqnum?” ²⁴Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E kamba anjam bei ningi nenemgwai. Nenemgitqa ningi e merbibqa e yai na qarinbonaq bosim wau endi yeqnum di ubtsiy merngwai. ²⁵Ningi na merbiye. Yai na Jon

qarin̄yonaqa bosiqa tamo ungasari nan̄gi yansnjroqnej? Qotei na kio? Tamo bei na kio?”

Onaqa nan̄gi Yesus aqa anjam di qusibqa nan̄gi segi segi qairosib maroqneb, “Iga Yesus minjqom, ‘Qotei na Jon qarin̄yej,’ degsi minjqom di a iga mergwas, ‘Kiyaqa nin̄gi Jon aqa anjam quetosai?’” ²⁶Ariya iga minjqom, “Tamo bei na Jon qarin̄yej,” degsi minjqom di tamo ungasari nan̄gi njirin̄osib bosib iga lugwab. Di kiyaqa? Nan̄gi mareqnub, ‘Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’” ²⁷Nan̄gi degsib marsib deqa olo Yesus minjeb, “Yai na kio Jon qarin̄yej di iga qaliesai.” Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Nin̄gi degsi merbonub deqa e dego yai na qarin̄bonaq bosim wau endi yeqnum di nin̄gi mern̄gwasai.”

**Tamo bei aqa njiri aiyel soqneb. Yawo anjam deqa
Yesus na atra tamo kokba nan̄gi minjrej**

²⁸Yesus a na atra tamo kokba ti Israel nango tamo bole bole ti nan̄gi degsi minjrsiq koboonaqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Nin̄gi kiersib are qalonub? Tamo bei aqa njiri aiyel soqneb. Bati bei a gilsiq aqa njiri matu minjej, ‘O ijo angro, ni gilsim ijo in̄gi wauq di wauame.’” ²⁹Onaqa aqa njiri matu na minjej, ‘Sai. E wauqa uratonum.’ Degsi aqa abu saidyosiq a areqalo bei osiq a gilsiq wauetej. ³⁰Onaqa siqali a olo gilsiq aqa njiri yala minjej, ‘O ijo angro, ni gilsim ijo in̄gi wauq di wauame.’ Onaqa aqa njiri yala na minjej, ‘Od, Abu, e wauqai.’ Degsi aqa abu odyosiq a wauosai. A lan̄ja talq di soqnej. ³¹Deqa nin̄gi na merbiye. Angro yai na aqa siqali aqa anjam dauryej?” Onaqa nan̄gi na kamba Yesus minjeb, “Njiri matu a na aqa siqali aqa anjam dauryej.”

Nan̄gi degsib Yesus minjnabqa a na olo minjrej, “Nin̄gi quie. E bole mern̄gwai. Takis o qaji tamo ti gam qaji un̄ja ti nan̄gi na nin̄gi bun̄gosib namoosib Qotei aqa ban̄q oqibqa a nango Mandor Koba sosim nan̄gi taqatnjrqas. ³²Di kiyaqa? Jon yansnjro qaji tamo a nun̄goq bosiqa Qotei aqa kumbra bole nin̄gi osorn̄gonaga nin̄gi Jon aqa anjam quetosai. Ariya takis o qaji tamo ti gam qaji un̄ja ti nan̄gi Jon aqa anjam geregere queteb. Nan̄gi quetonabqa nin̄gi unsibqa ariya nin̄gi olo are bulyosai. Osib nin̄gi Jon aqa anjam quetosai dego.”

Wain wau qa yawo anjam

³³Yesus a na nan̄gi degsi minjrsiq olo endegsi minjrej, “E nin̄gi yawo anjam bei mern̄gitqa nin̄gi quie. Tamo bei a tigelosiq aqa wauq gilej. Gilsiq wain sil yageler̄osiq a jen̄ qosej. Qoso koboonaqa men̄i qura gogeq di tabir kuru bul gereiyej. Wain sil geitimqa wain gei koroiyosib paraparayosib aqa ya di bilentqajqa deqa gereiyej. Osiqa wauq di tal atsiqa wau taqato tamo qudei nango ban̄q di aqa wau uratetnjrsiq sawa isaq gilsiq di soqnej. ³⁴Sonaqa wain gei melionaqa wau lan̄ja na aqa kan̄gal tamo qudei nan̄gi qarin̄jn̄rnaqa

wau taqato tamo nanjoq aisib minjreb, 'Wau lanja a na iga qaringwo bonum. Deqa ningi wain gei egibqa iga na osi gilqom.' ³⁵ Degsi minjrnabqa nangi na nangi ojelejosib bei qalougeteb. Bei qalnab moiej. Bei meniñ na qalnab moiej. ³⁶ Onaqa wau lanja a di qusiqa olo aqa kangal tamo gargekoba nangi qarinjroqnej. Qarinjreqlaqa gileqnaq nangi dego ñumoqneb.

³⁷ Onaqa wau lanja a endegsi are qalej, 'Ijo segi angro qujai qarinyit aiqas di nangi a qalqasai. Nangi aqa anjam quetqab.' Degsi are qalsiqa aqa segi ñiri qarinyonaq aiej. ³⁸ Aieqnaqa wau taqato tamo nangi a unsibqa nangi segi segi qairosib mareb, 'Tamo a bqo endi wau lanja aqa segi ñiri. A na aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. Deqa iga a qalsim moitosimqa wau endi iga na oqom.' ³⁹ Degsib marsibqa wau lanja aqa ñiri ojsib wau qalaq di qalnab moiej. ⁴⁰ Deqa ningi kiersib are qalonub? Wau lanja a bosimqa wau taqato tamo uge nangi di kiernjrqas? Ningi na merbiye."

⁴¹ Onaqa nangi na minjeb, "Wau lanja a bosimqa tamo uge nangi di tulan ugeugeinjsim padaltnjrougetqas. Osim aqa wau di olo yainjrsim tamo qudei nanjo banq di uratetnjrimqa nangi na wau taqatosib wain gei melioqnmqa koroioqnsibqa wau lanja yoqnaq."

⁴² Nangi degsib Yesus minjrnabqa a na olo minjrej, "Qotei aqa anjam bei unu. Ningi anjam di nami sisiyosai kio? Agi anjam nami endegsib nengrenyeb unu, 'Tal gereiyo qaji tamo nangi na tal aqa ai arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb.

Onaqa tal aqa ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu.

Tal aqa ai di tal singilatqajqa deqa tigeltej unu.

Tamo Koba Qotei a segi na tal aqa ai di tigeltej deqa iga unsim mareqnum,

"Tal aqa ai di tulan bolequja." '

⁴³ Deqa e ningi endegsi merngwai. Qotei a nanjo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa uratosim ningi taqalq breingwas. Osimqa olo tamo ungasari qudei gei bole ateqnub qaji nangi elejosim nanjo Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas. ⁴⁴ Tamo bei a ulojosim tal aqa ai di aqa quraq aiimqa tal aqa ai dena aqa tanu gingenyqas. Ariya tal aqa ai di ulojosimqa tamo bei aqaq aisim aqa jejamu ti tanu ti torei paraparayqas."

⁴⁵ Yesus a na atra tamo kokba ti Farisi nangi ti yawo anjam degsi minjrnabqa nangi qusib endegsib qalieeb, "Yesus a yawo anjam dena gago jejamu qametgwo." ⁴⁶ Nangi degsib qalieosib deqa nangi Yesus ojqa mareb. Ariya tamo ungasari kalil nangi maroqneb, "Yesus a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole." Deqa nangi tamo ungasari nangi ulainjsib Yesus ojqa urateb.

**Tamo kobaquja bei aqa ñiri unja ban ojqa bationaqa
maruro atej. Yesus a deqa yawo anjam marej**

22 ¹ Onaqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, ² "Qotei lan qureq di unu qaji a tamo ungasari nanjo Mandor Koba

sosiq nan̄gi taqatnjrejunu. Kumbra di mandor koba bei aqa njiri uña ban̄ ojqa batonaqa maruro atej dego kere. ³A maruro atsiqa aqa kan̄gal tamo qudei qarinjnrnaqa nan̄gi tigelosib tamo nan̄gi nami aqa maruro unqajqa min̄rej qaji nan̄gi qa gilsib metnjreb, ‘Ningi boiye.’ Onaqa nan̄gi bqa asgin̄rej. ⁴Onaqa a di qusiqa aqa kan̄gal tamo qudei nan̄gi olo qarinjnr̄siqa min̄rej, ‘Ningi gilsib tamo nan̄gi di endegsib min̄jriye, “Ningi quiye. In̄gi in̄gi kalil gereiysim atonum unu. Bulmakau ti wagme namur bole bole ñumsimqa goinum. Deqa n̄ngi asginḡaiq. N̄ngi bosib ijo maruro uniye.” N̄ngi gilsib nan̄gi degsib min̄jriye.’

⁵“Onaqa nan̄gi gilsib tamo nan̄gi di min̄rej, ‘Ningi boiye.’ Min̄jnabqa nan̄gi kalil bqa asgin̄rej. Asgin̄rej deqa bei a ulan̄osiqa aqa in̄gi wauq gilej. Bei a ulan̄osiqa aqa silali wauq gilej. ⁶Onaqa nan̄gi qudei na kan̄gal tamo nan̄gi di ojeleñosib ugeugein̄reb. Osib kan̄gal tamo qudei nan̄gi ñumnab moreñeb. ⁷Onaqa mandor koba a di qusiqa min̄jin̄ oqetonaqa aqa qaja tamo qudei nan̄gi qarinjnrnaqa gilsib tamo nan̄gi kan̄gal tamo ñumeb qaji nan̄gi kamba ñumekriteb. Osib nan̄go tal in̄gi in̄gi kalil qatrentonab yuekriteb.

⁸“Onaqa mandor koba a na olo aqa kan̄gal tamo qudei nan̄gi qarinjnr̄siqa min̄rej, ‘Ijo angro aqa uña ban̄ ojqa bati kereqo deqa e na maruro atonum unu. Ariya tamo nan̄gi ijo maruro unqajqa nami min̄jrem qaji nan̄gi bqa asgin̄r̄qo. Nan̄gi tamo bolesai deqa nan̄gi ijo maruro unqa keresai. ⁹Deqa n̄ngi olo gilsib gamq dia tamo lan̄a lan̄aj nan̄gi turosib metnjrib ijo maruro unqa beb.’ ¹⁰Onaqa nan̄gi gilsib gamq dia tamo bole ti tamo uge ti nan̄gi turosib metnjrnabqa nan̄gi kalil maruro unqajqa bosib koroonabqa tal tamo na maqej.

¹¹“Onaqa mandor koba a na tamo ungasari nan̄gi unjrqa marsiqa tal miligiq gilej. Gilsiq ñam atej tamo bei a maruro qa gara wala jugosai di unsiq min̄ej, ¹²‘O was, ni kiyaka maruro qa gara wala jugosai? Ni degsim maruro unqa baim.’ Degsi min̄jnaqa tamo di a na kamba olo anjam bei min̄ja keresaiiyonaqa lan̄a kiriesoqnej. ¹³Onaqa mandor koba a na aqa kan̄gal tamo nan̄gi min̄rej, ‘Tamo di singa ti ban̄ ti tontetosib oqeq waiyibqa sawa ambruq di soqnem. Sawa dia tamo nan̄gi akamkobayoqnsib pailoqnsib nan̄go jaqatin̄ qa qalagei anjam ateqnu.’

¹⁴“N̄ngi quiye. Qotei a na tamo tulan̄ gargekoba nan̄gi metnjroqnsiqa ariya a na tamo quja quja segi gilt̄njroqnsiqa eleñeqnu.”

“Iga Sisar takis yqom e?” Farisi nan̄gi degsib Yesus nenemyeb.

¹⁵Onaqa Farisi nan̄gi jaraiosib nan̄gi anjam kie Yesus nenemyibqa a anjam grotimqa qusib nan̄gi a ojqaqqa deqa qairoqneb. ¹⁶Qairosib anjam kereonaq nan̄go angro qudei Herot aqa wau tamo qudei ti qarinjnr̄nab Yesus aqa areq bosib gisan̄yosib min̄jeb, “O Qalie Tamo Koba, iga qalie, ni anjam bole maro qaji tamo. Ni anjam bole segi tamo ungasari

nan̄gi minjroqnsim Qotei aqa kumbra osornjreqnum. Ni tamo bei ulaiyosaieqnum. Ni tamo ñam ti nan̄gi anjam bei minjroqnsim olo tamo ñam saiqoji nan̄gi anjam bei minjrosaieqnum. Ni anjam qujai tamo kalil nan̄gi minjreqnum. ¹⁷Deqa ni iga merge. Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e? Ni kiersi are qalonum?”

¹⁸Onaqa Yesus a nan̄go areqalo uge di poiyoṇaqa minjrej, “Nin̄gi gisaṇ tamo. Kiyaqa nin̄gi e anjam bei grotitqa qusib nin̄gi e ojqaṇqa deqa gisaṇbeqṇub? ¹⁹Meniṇ silali bei osi boiye. Osbab e unqai.” Degsi minjṇaqa nan̄gi meniṇ silali bei osi bosib osoryonab unsiqṇa minjrej, ²⁰“Meniṇ silali quraq di tamo yai aqa ulatamu ti ñam ti unu? Nin̄gi merbiye.” ²¹Onaqa nan̄gi na minjeb, “Di Sisar aqa ulatamu.” Onaqa a na minjrej, “Deqa Sisar aqa in̄gi in̄gi a qa olo yiye. Ariya Qotei aqa in̄gi in̄gi a qa olo yiye.”

²²Onaqa nan̄gi Yesus aqa anjam di qusibqa nan̄gi tulaṇ prugelen̄eb. Osib nan̄gi Yesus uratosib jaraieb.

Sadyusi tamo qudei nan̄gi bosib tamo moreṇo qaji olo subq na tigelqajqa deqa Yesus nenemyeb

²³Onaqa bati qujai deqa Sadyusi tamo qudei nan̄gi Yesus a nenemyqa beb. Sadyusi nan̄gi mareqṇub, “Tamo moreṇo qaji nan̄gi olo subq na tigelqasai.” Deqa nan̄gi bosib Yesus endegsib nenemyeb, ²⁴“O Qalie Tamo Koba, ni que. Moses a nami endegsi marej, ‘Tamo bei a moiimqa aqa ṇauqali an̄gro saiqoji soqṇimqa aqa was bei na olo uṇa qobul di osimqa aqa was moiej qaji aqa an̄gro ṇambabtetqas.’ Moses a nami degsi marej. ²⁵Deqa ni que. Was 7-pela nan̄gi soqṇeb. Nan̄go was matu a uṇa osiqṇa moiej. A an̄gro saiqoji. Onaqa aqa aube yala na olo uṇa qujai di ej. ²⁶Osiqa a dego moiej. A an̄gro saiqoji. Onaqa aqa aube yala na olo uṇa di ej. Osiqa a dego moiej. A an̄gro saiqoji. Degsib gilsib was 7-pela kalil nan̄gi uṇa qujai di osib moreṇeb. Nan̄gi an̄gro saiqoji. ²⁷Nan̄gi kalil moreṇonabqa ariya bunuqṇa uṇa di a dego moiej. ²⁸Ni iga merge. Mondon̄ subq na tigelo batiamqa tamo kalil nan̄gi subq na tigelabqa uṇa di a yai aqa ṇauṇ tṇiṇ sqas? Ni qalie, nan̄gi kalil uṇa qujai di eb.”

²⁹Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam nami nengren̄yeb qaji di aqa damu nin̄gi poiṇgosai. Qotei aqa siṇgila dego nin̄gi poiṇgosai. Deqa nin̄gi anjam grotonub. Grotosib agi nenembonub. ³⁰Mondon̄ tamo nan̄gi subq na tigelosibqa nan̄gi un̄atqasai. Nan̄gi tamotqasai. Nan̄gi laṇ an̄gro bul laṇa sqab.

³¹“Ariya tamo nan̄gi moisib olo subq na tigelqab deqa e nin̄gi endegsi nenemṇwai. Qotei a nami nin̄gi anjam bei mern̄gej di nin̄gi sisiyosai kio? Agi Qotei a endegsi marej, ³²‘E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.’ Qotei a degsi marej. Qotei a tamo moreṇo qaji nan̄go Qotei sai. A tamo ṇambile so qaji nan̄go Qotei.” ³³Onaqa tamo un̄gasari kalil nan̄gi Yesus aqa anjam di qusibqa nan̄gi tulaṇ prugelen̄eb.

Qotei aqa dal anjam kie a segi qujai tulan bolequja?

³⁴ Yesus a Sadyusi nangi anjam degsi minjrnaqa nangi na kamba olo anjam bei minjqa keresaiinjnaqa Farisi nangi di qusib olo Yesus aqa areq beb. ³⁵ Bosib nanngo ambleq dena dal anjam qalie tamo bei a tigelosiq Yesus gisanysiq nenemyej, ³⁶ “O Qalie Tamo Koba, ni mare. Qotei aqa dal anjam kie a segi qujai tulan bolequja? Dal anjam kie na dal anjam kalil bunjrejunu?”

³⁷ Onaqa Yesus na minjej, “Dal anjam tulan bolequja agi merngwai. ‘Ningi gago Tamo Koba Qotei tulan qalaqalaiyiye. Qalaqalaiyosib nungo are miligi ti nungo qunun ti nungo areqalo ti kalil Qotei yekritiye.’ ³⁸ Dal anjam di a segi qujai tulan bolequja. A na dal anjam kalil bunjrejunu. ³⁹ Ariya dal anjam deqaji bei dego mermqai. ‘Ni ino segi jejamu gereieyqnum dego kere ino was nangi dego degsim geregereinjroqnime.’ Dal anjam boledamu aiyel agi mermonum. ⁴⁰ Ni dal anjam aiyel di dauryqam di ni Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam ti kalil keretsim dauryqam.”

Yesus a kamba Farisi nangi anjam bei nenemnjrej

⁴¹ Ariya Farisi nangi olo Yesus aqa areq di koroesonabqa a na nenemnjrej, ⁴² “Ningi Kristus qa kiersib are qalonub? A yai aqa njiri?” Onaqa nangi na kamba minjeb, “Kristus a Devit aqa njiri.”

⁴³ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Devit a segi nami marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Agi Qotei aqa Mondor na Devit areqalo yonaqa endegsi marej,

⁴⁴ ‘Tamo Koba Qotei a na ijo Tamo Koba minjej,
“Ni ijo ban woq endi awo.

Awesoqnimqa e na ino jeu tamo kalil nangi elejosiy ino sorgomq di atitqa ni na nangi taqatnjroqnqam.” ’

⁴⁵ Ningi uniye. Devit a segi marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Deqa Kristus a kiersi Devit aqa njiri dego sqas?”

⁴⁶ Yesus a nangi anjam degsi minjrnaqa nangi na kamba olo anjam bei minjqa keresaiinjrej. Deqa nangi olo bunuqna anjam bei Yesus nenemyqajqa ulaeb.

Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti kumbra uge yoqneb

23 ¹ Onaqa Yesus a na olo tamo unggasari nangi ti aqa segi angro ti nangi koroinjrnsiq Qotei aqa anjam palontosiq endegsi minjrej, ² “Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti dal anjam plaltoqnsib ningi merngeqnub. Agi Moses a nami dal anjam plaltoqnej dego kere. ³ Deqa dal anjam kalil nangi na ningi merngeqnub qaji di ningi qusib dauryoqniye. Ariya kumbra nangi yeqnub qaji di ningi unsib dauryaib. Di

kiyaqa? Nan̄gi anjam koba mareq̄nub ariya nan̄gi segi dauryosaieq̄nub. ⁴Nan̄gi na tamo nan̄gi gulube kokba enjrēq̄nab qobōiysi unub. Ariya nan̄gi segi olo tamo nan̄gi gulube kokba di yala qobōiyet̄njrōsaieq̄nub. ⁵Kumbra kalil Farisi nan̄gi yeq̄nub qaji di tamo nan̄gi unoq̄nsib nan̄go ñam soqtoq̄nqajqa deqa yeq̄nub. Deqa nan̄gi Qotei aqa dal anjam mutu qudei pepa kiñilalaq dia nengren̄yoq̄nsibqa lopo miligiq di jigelen̄oq̄nsib nan̄go lan̄jaq dia gara ñengi na qosisib laq̄nub. Nan̄go gara jugo mutuq dia dego nan̄gi gara burbur nengren̄ ti wala bole bole tontoq̄nsib walweleq̄nub. ⁶Nan̄gi goio kokba bati qa giloq̄nsibqa tamo ñam ti nan̄go awo jaramq dia awoq̄nibqa tamo un̄gasari nan̄gi na nan̄gi un̄jrsib nan̄go ñam soqtet̄njrqajqa deqa nan̄gi arebolebolēinjrēq̄nu. Qotei tal miligiq dia dego nan̄gi tamo ñam ti nan̄go awo jaramq dia awoq̄nibqa tamo un̄gasari nan̄gi na nan̄gi un̄jrsib biñ̄injrqajqa deqa nan̄gi arebolebolēinjrēq̄nu. ⁷Nan̄gi koro sawaq dia dego tamo un̄gasari nan̄gi na un̄jroq̄nsib nan̄go ñam soqtoq̄nsib ‘O Qalie Tamo’ degsib min̄jroq̄nsib bañ ojet̄njroq̄nqajqa deqa nan̄gi arebolebolēinjrēq̄nu.

⁸Ariya tamo qudei nan̄gi na n̄ngi endegsib mer̄ngaib, ‘O Qalie Tamo.’ Tamo qujai a segi nun̄go qalie tamo. N̄ngi kalil was qu. ⁹Deqa n̄ngi mandam endia tamo bei ‘O gago Abu’ degsib min̄jaib. Tamo qujai a segi nun̄go Abu. Agi a lan̄ qureq di unu. ¹⁰Tamo qudei nan̄gi na nun̄go ñam soqtet̄ngwa osib ‘O Qalie Tamo Kokba’ degsib mer̄ngibqa n̄ngi na said̄njrsib min̄jriye, ‘E Qalie Tamo Koba qa merbaib.’ N̄ngi degsib said̄njriye. Di kiyaga? Tamo qujai a segi nun̄go Qalie Tamo Koba. Agi e Kristus. ¹¹Nun̄go ambleq di angro bei a ñam ti tigelqa marsimqa a mati nun̄go wau tamo soq̄nem. Osimqa a ñam ti tigelqas. ¹²Tamo nan̄gi nan̄go segi ñam soqteq̄nub qaji nan̄go ñam Qotei na aguq atet̄njrqas. Ariya tamo nan̄gi nan̄go segi ñam soqtosaieq̄nub qaji Qotei na olo ñam kobaquja en̄jqas.”

Yesus a na Farisi nan̄gi ti dal anjam qalie tamo nan̄gi ti nan̄go kumbra uge qa anjam min̄jrej

¹³Osiqa Yesus a olo anjam endegsi min̄jrej, “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti n̄ngi ñam at̄iye. N̄ngi anjam maro aiyelteq̄nub qaji tamo. Deqa tamo un̄gasari nan̄gi lan̄ qureq oqwajqa gam itqa mareq̄nabqa n̄ngi na gam getet̄et̄njrēq̄nub. N̄ngi segi na lan̄ qureq oqwajqa gam itqa keresai. Deqa tamo un̄gasari nan̄gi dego lan̄ qureq oqwajqa gam itqa yeq̄nab n̄ngi na gam getet̄et̄njrēq̄nub. Nun̄go une deqa n̄ngi tulan̄ padalougetqab. ¹⁴O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti n̄ngi ñam at̄iye. N̄ngi anjam maro aiyelteq̄nub qaji tamo. Deqa n̄ngi un̄a qobul nan̄gi gisañ̄jroq̄nsibqa nan̄go tal ti ingi ingi ti lan̄a yain̄jrēq̄nub. N̄ngi qure ambleq dia tigelq̄nsibqa pail olekokba yeq̄nub. Di gisañ̄ koba. Deqa mondon̄ une pegiyo bati qa Qotei a na n̄ngi gulube tulan̄ kobaquja engwas.

¹⁵“O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti ningi nam atiyē. Ningi anjam maro aiyelteqñub qaji tamo. Deqa ningi sawa sawa kalil keretoqñsibqa tamo qujai segi nungo anjam dauryqa osib anjam mare mare laqñub. Yuwal dego ningi qobun na keretoqñsibqa anjam mare mare laqñub. Ariya tamo qujai a nungo anjam qusim nungo kumbra dauryqas di a na ningi bungosim tamo tulan ugedamu sqas. Deqa a ningi qa namoosim namyuoq aiqas. Nungo kumbra deqa ningi tulan padalougetqab.

¹⁶“Ningi tamo nam qandimo bul. Deqa ningi na tamo nangi gam osornjrqa keresai. Agi ningi endegsib mareqñub, ‘Tamo bei a anjam bei singilatqa osimqa atra tal aqa nam na singilatqas di aqa anjam singilaqasai. Deqa a na aqa anjam di dauryqa uratqas di kere. Uratem. Ariya a gol atra tal miligiq di unu qaji di aqa nam na anjam singilatqas di aqa anjam bole singilaqas. Deqa a na anjam di dauryosim yem. A urataiq.’ Ningi degsib mareqñub di gisan koba. Nungo kumbra deqa ningi tulan padalougetqab. ¹⁷Ningi tamo nam qandimo bul. Ningi tulan nanari. Ningi na merbiye. Ingi kie a Qotei aqa namgalaq di tulan bole? Atra tal a segi bole kio atra tal aqa gol a segi bole kio? Ningi qalie, gol a atra tal miligiq di unu deqa a dego boleqas. ¹⁸Ningi endegsib mareqñub, ‘Tamo bei a anjam bei singilatqa osimqa atra bijal aqa nam na singilatqas di aqa anjam singilaqasai. Deqa a na aqa anjam di dauryqa uratqas di kere. Uratem. Ariya a atraiyo ingi ingi atra bijal gogeq di unub qaji nango nam na anjam singilatqas di aqa anjam bole singilaqas. Deqa a na anjam di dauryosim yem. A urataiq.’ Ningi degsib mareqñub di gisan koba. ¹⁹Ningi tamo nam qandimo bul. Ningi na merbiye. Ingi kie a Qotei aqa namgalaq di tulan bole? Atra bijal a segi bole kio atraiyo ingi ingi atra bijal gogeq di unub qaji nangi segi bole kio? Ningi qalie, atraiyo ingi ingi nangi atra bijal gogeq di unub deqa nangi dego boleqab. ²⁰Deqa tamo bei a atra bijal aqa nam na anjam singilatqas di atra bijal ti ingi ingi kalil atra bijal gogeq di unub qaji nangi ti nango nam na dego anjam singilatqas. ²¹Tamo bei a atra tal aqa nam na anjam singilatqas di Qotei agi atra tal miligiq di unu qaji aqa nam na dego anjam singilatqas. ²²Tamo bei a lan qure aqa nam na anjam singilatqas di Qotei ti aqa awo jaram ti nango nam na dego anjam singilatqas.

²³“O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti ningi nam atiyē. Ningi anjam maro aiyelteqñub qaji tamo. Deqa ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqñub. Agi ningi lei ti lombo ti saga ti oqñsib poto 10-pelatoqñsib oto qujai Qotei atraiyeqñub. Ariya ningi Qotei aqa dal anjam kokba dauryqajqa urateqñub. Agi ningi tamo ungasari nangi gereinjrosaieqñub. Ningi tamo nangi qa duloaieqñub. Ningi Qotei qa nungo areqalo singilatosaieqñub. Ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqñub. Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi are buliyē. Osib dal anjam kokba dego dauryosib laqñiye. Ariya dal anjam kiñilala dauryqajqa urataib. ²⁴Ningi

tamo nam qandimo bul. Deqa ningi na tamo nangi gam osornjrqa keresai. Agi ningi qui uyqa oqnsib aninigi kinala quiq di sonaqa unoqnsib taqal ateqnub. Ariya kamel a quiq di sonaqa ningi unosaieqnub. Qoji uyeqnub.

²⁵“O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti ningi nam atiyе. Ningi anjam maro aiyelteqnub qaji tamo. Deqa ningi kap ti tabir ti qore segi yanseqnub. Ningi miligi yansosaieqnub. Dego kere ningi baban na tamo bole. Ariya nungo are miligi bajin kumbra ti nungo segi jejamu qa are qalqajqa kumbra ti dena maqejunu. Nungo kumbra uge dena ningi tulan padalougetqab. ²⁶O Farisi ningi tamo nam qandimo bul. Deqa ningi mati kap ti tabir ti miligi yansib milalamqa qore dego milalqas.

²⁷“O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti ningi nam atiyе. Ningi anjam maro aiyelteqnub qaji tamo. Deqa ningi tamo moio qaji sub bul. Sub gogeq di wala boledamu. Nam qaq qat na liyeb. Ariya sub miligiq dia tamo aqa qusa ti tanu ti dena maqejunu. ²⁸Ningi sub di bul. Deqa tamo ungasari nangi na ningi nungoqnsib mareqnub, ‘Nangi tamo bole.’ Ariya nungo are miligi gisan kumbra ti dal anjam gotranjqajqa kumbra ti dena maqejunu. Deqa ningi tulan padalougetqab.”

²⁹Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti ningi nam atiyе. Ningi anjam maro aiyelteqnub qaji tamo. Deqa ningi Qotei aqa medabu o qaji tamo nango sub gereieyeqnub. Osib ningi na tamo ungasari nami Qotei aqa kumbra bole bole yoqneb qaji nango sub walateqnub. ³⁰Osib ningi endegsib mareqnub, ‘Iga nami so qamu iga gago moma nangi ti beterosim Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi numosai qamu.’ Di gisan koba. Ningi nungo moma nangi ti areqalo qujai. ³¹Nungo gisan anjam dena ningi segi qa ubtosib endegsib marobuleqnub, ‘Gago moma nangi nami Qotei aqa medabu o tamo nangi numoqneb qaji nango len deqaji agi iga.’ ³²Ningi degsib marobuleqnub. Deqa ungum. Nungo moma nango kumbra uge di ningi na olo keretosib yoqniye. ³³Ningi amal uge bul. Deqa mondon Qotei a nungo une qa merngsim ningi namyuoq breingwas. Yimqa ningi kiersib olo bole sqab? Keresai.

³⁴“Deqa ningi quiyе. E na Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi ti Qotei aqa powo tamo ti Qotei aqa dal anjam qalie tamo nangi ti qarinnjroqnit nungoq boqnqab. Nungoq boqnibqa ningi na nangi qudei numoqnsib moiotnjroqnqab. Osib nangi qudei hamburbasq di gaintnjrqab. Osib nangi qudei ojelenosib nungo Qotei tal miligiq dia kumbainjroqnqab. Osib nangi qudei teteinjribqa nangi jaraiosib qure bei beiq giloqnqab. ³⁵Ningi na nangi kumbra degnjroqnqab. Deqa tamo kalil nami Qotei aqa tamo bole bole nangi numoqneb qaji nango une di Qotei na osim nungo jejamuq di atelenqas. Nango une di agi nangi nami utru atsib Kein na Abel qalnaq moiej. Dena bosi bosib Berekia aqa niri Sekaraia atra bijal ti atra tal ti ambleq di qalnab moiej. Une kalil di Qotei na osim nungo

jejamuq di atelenqas. ³⁶Ningi quiye. E bole merngwai. Une kalil di aqa awai uge Qotei na osim tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngi enjrqas.”

Yesus a Jerusalem qure qa are ugeiyej

³⁷Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “O Jerusalem qure, O Jerusalem qure, ni na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi ñumsim moiottnjreqnum. Osim tamo nanngi Qotei na ni qa qariñnjreqnu qaji nanngi meniñ na ñumeqnaq moreñeqnub. Bati gargekoba e na ino angro nanngi tuwe du du bul koroinjrqajqa yeqnam ningi urateqnub. ³⁸Deqa ningi quiye. Qotei a nungo atra tal kobaquja uratetngimqa a lanja sqas. ³⁹Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi e olo nubqasai. Degsim gilsim gilsim mondoñ e olo lan qureq na boqnitqa ningi e nubsibqa marqab, “Tamo a bqo di Tamo Koba Qotei aqa ñam na bqo. Deqa Qotei na a tulan qalaqalaiqqas.”

Mondoñ jeu tamo nanngi na atra tal niñaqyqab

24 ¹Yesus a na nanngi anjam degsi minjrseq koboonaqa atra tal koba uratosiq gileqnaqa aqa angro nanngi na aqa areq bosib osoryeb. ²Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi quiye. E bole merngwai. Atra tal ningi unonub endi bunuqna jeu tamo nanngi na bosib tulan niñaqyosib aqa meniñ kalil paraparainjsibqa taqal breinjqab. Yimqa meniñ bei meniñ bei aqa quraq di sqasai. Meniñ kalil segi segiqab.”

Diño batiamqa gulube kokba brantelenqas. Yesus a deqa anjam marej

³Yesus a na nanngi degsi minjrseq Oliv manaq oqsq goge di awesonaqa aqa angro nanngi aqa areq bosibqa lumu nenemyeb, “Ni iga merge. Bati gembu jeu tamo nanngi bosib atra tal niñaqyqab? Mandam endi kobaqa laqnim ni olo mandamq aioqnm kumbra kie namoqna bamqa iga unsim poigwas?”

⁴Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi geregere ñam atsib soqniye. Tamo qudei nanngi na ningi gisango uge. ⁵Bunuqna gisa gisañ tamo gargekoba nanngi ijo ñam na boqnsib tamo ungasari nanngi minjroqnqab, ‘E Kristus.’ Degsib tamo ungasari tulan gargekoba nanngi gisañjroqnqab. ⁶Ariya diño bati jojomoqnmqa ningi anjam endegsib quoqnqab, ‘Sawa bei beiq dia nanngi an na qotokobaiyeqnub.’ Ariya ningi anjam di qusibqa ningi deqa tulan prugaib. Qotei a nami marej, ‘Kumbra di brantqas.’ Deqa branteme. Ariya kumbra di brantimqa diño bati urur brantqasai. Soboleiyosim brantqas. ⁷Bati deqa sawa bei ti sawa bei ti qoto tigeloqnsibqa segi segi qoto itnjroqnqab. Mandor kokba qudei nanngi dego qoto tigeloqnsibqa mandor kokba qudei nanngi qoto itnjroqnqab. Sawa bei beiq dia mimiñ kokba ti mam ti ingi saio bati dego brantelenqas. ⁸Kumbra kalil di uña angrotqa osiqa mati jaqatiñ kiñala eqnu dego kere.

⁹“Bati deqa nangi na ningi ojsib jaqatin ti gulube ti engwab. Osib ningi lungsis moiotngwab. Ningi ijo ñam ejunub deqa tamo ungasari kalil nangi ningi qa are tulan ugeinjroqnqas. ¹⁰Bati deqa tamo ungasari gargekoba e qa nango areqalo singilato qaji nangi ijo ñam ulontosib nangi segi segi jeu sosibqa nango segi was nangi ojelenoqnsib tamo uge nango banq di atoqnqab. ¹¹Gisanj tamo tulan gargekoba nangi dego boqnsib tamo ungasari nangi endegsis minjroqnqab, ‘E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Degsis nangi gisanjroqnqab. ¹²Kumbra uge deqaji tulan kobaoqnimqa tamo gargekoba nangi qalaqalaiyo kumbra uratqab. ¹³Ariya tamo ungasari nangi ijo ñam singila na ojsib gilsil gilsib diño bati itqab di Qotei a nangi oqas. ¹⁴Yim nangi sawa sawa kalil keretoqnsib Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosiq nangi taqatnjreqnu anjam bole di mare mare laqnib tamo ungasari kalil nangi quoqnqab. Ariya bunuqna diño bati brantqas.”

Gulube tulan kokba brantelenqas

¹⁵Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ingi tulan ugedamu Qotei aqa medabu o qaji tamo Daniel a nami deqa marej qaji di ningi unqab. Ingi ugedamu di a Qotei aqa getento tal miligiq di tigelqas.” E Matyu. Tamo a ijo anjam endi sisiyeqnu qaji a geregere sisiyosim poiye. ¹⁶“Ningi ingi ugedamu di unsibqa bati deqa tamo ungasari Judia sawaq di unub qaji nangi jaraiosib manaq oqoqujatebe. ¹⁷Tamo nangi tal meq di unub qaji nangi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo warum miligiq gilaib. Nangi jaraiqujatebe. ¹⁸Tamo nangi wauq di unub qaji nangi jaraiqa oqnsib nango gara jugo oqa osibqa olo puluosib qureq baib. Nangi dena torei jaraiqujatebe. ¹⁹Bati deqa uña gumañ ti unub qaji nangi jaraio bangioqnsib gulube koba oqab. Uña angro mom ti nangi dego jaraio bangioqnsib gulube koba oqab. ²⁰Deqa ningi endegsis Qotei pailyoqniye, ‘Gulube di awa bati qa brantaiq. Yori bati qa dego brantaiq.’ ²¹Bati deqa tamo ungasari nangi gulube tulan kobaquja oqab. Gulube deqaji nami brantosaioqnej. Qotei na mandam atej bati deqa gulube deqaji brantosai dena bosiq agi bini unum. Bunuqna laña ambleq di dego brantqasai. Agi bati qujai deqa brantqas. ²²Gulube di aqa bati Qotei a na truqtqas. A na truqtqasai di tamo ungasari kalil nangi padalekritqab. Aqa segi tamo ungasari nami giltjrej qaji nangi padalaib deqa a na gulube di aqa bati truqtqas.

²³“Bati deqa tamo bei na ningi gisanjosim merngwas, ‘Ningi uniye. Kristus bqo agiende,’ o ‘Kristus bqo agide.’ Degsim merngimqa ningi aqa anjam quetaib. ²⁴Di kiyaya? Tamo qudei nangi bosib gisanjosib marqab, ‘E Kristus.’ Qudei nangi marqab, ‘E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Degsis maroqnsib manwa kokba gargekoba babtoqnqab. Nango manwa dena nangi na tamo ungasari kalil nangi ugeugeinjrqaqqa deqa

wauoqnqab. Osib Qotei aqa segi tamo ungasari nami giltnejrej qaji nanği dego ugeugeinjrqaqqa wauoqnqab.

²⁵ “Ningği quiye. Kumbra kalil di brantosaisonaqa agi e namoqna merņgonum. ²⁶ Deqa tamo qudei nanği na ningği endegsib merņgwab, ‘Ningği uniye. Kristus bqo agi wadau sawaq di unu.’ Degsib merņgibqa ningği nanço anjam di dauryosib wadau sawaq gilaib. Ariya tamo qudei nanği na ningği merņgwab, ‘Kristus bqo agi talq di unu.’ Degsib merņgibqa ningği nanço anjam quetnejraib. ²⁷ Ningği qalie, kola minjaleqnaqa lan kalil suwanęqnu. Dego kere e Tamo Angro lan qureq dena boqnitqa tamo ungasari kalil nanği e nubqab.

²⁸ “Tamo nanği qusaonub qaji sawa dia qal nanği koroqab.”

Tamo Angro a singila ti rian ti mandamq aiqas

²⁹ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Gulube kalil di nanço bati koboamqa seņ ambruqas. Bai dego suwanęasai. Bongar nanği lan goge dena ululonęosib mandamq aiqab. Lan goge dia ingi ingi kalil reņęinyelenqab. ³⁰ Bati deqa e Tamo Angro bqai. Ijo toqor a lan goge dia brantimqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanği e qa akamuęetqab. E Tamo Angro singila ti rian ti lanbiq na boqnit tamo ungasari kalil nanği e nubqab. ³¹ Yimqa e singila na gul anjamosiy ijo lan angro nanği qarınjritqa nanği sawa sawa kalil keretosib Qotei aqa segi tamo ungasari nami giltnejrej qaji nanği lan utru utruq dena koroinjrqaq.”

Qayu qa yawo anjam dena ningği poingwas, diņo bati jojomqo

³² Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “E na qayu qa yawo anjam ningği merņgitqa dena poingwas. Qayu banga qalsim olo ñalguyoqnimqa ningği unsib qalieqab, seņ aqa bati jojomqo. ³³ Dego kere kumbra kalil e na merņgonum qaji endi brantimqa ningği unsibqa endegsib qalieoie, ‘Bole, Kristus bqajqa bati jojomqo. A siranmeq di tigelejunu.’ ³⁴ Ningği quiye. E bole merņgwai. Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanği kalil moreņosaisoqņibqa kumbra kalil e na merņgonum qaji endi brantelenęas. ³⁵ Lan ti mandam ti koboqab. Ariya ijo anjam koboqa keresai.”

Yesus aqa bqajqa bati tamo qujai bei qaliesai

³⁶ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Ijo bqajqa bati tamo qujai bei qaliesai. Lan angro nanği qaliesai. E Qotei aqa ĩiri e segi dego qaliesai. Ijo Abu a segi qalie. ³⁷ Noa aqa bati qa tamo ungasari nanği kumbra yoqneb dego kere e Tamo Angro bqajqa bati qa nanği kumbra degyoqnqab. ³⁸ Agi Noa aqa bati qa mandam ya maqosaisonaqa tamo nanği ingi uyoqnsib ya uyoqnsib uņa ban ojeleņoqnsib sonabqa Noa a qobuņ miligiq gilej. ³⁹ Mandam ya maqosim nanği padaltnjrqaqqa di nanği qaliesai. Nanği lanā nanari sonabqa mandam ya maqosiq nanği kalil

padaltnjrej. Dego kere e Tamo Angro bqajqa bati qa tamo ungasari nangi nanari degsib sqab. ⁴⁰Tamo aiyel wau qujaiq dia ingi yagoqnbqqa Qotei na bei lan qureq osi oqsimqa bei uratim sqas. ⁴¹Una aiyel tal qujaiq dia saplan gereiyonibqqa Qotei na bei lan qureq osi oqsimqa bei uratim sqas. Deqa ningi geregere nam atie. ⁴²E nungo Tamo Koba. E bati gembu bqajqa di ningi qaliesai. ⁴³Ningi are qaliye. Bati gembu bajin tamo bosim tal paratqas di tal lanja a qalieqasai. A nami qalieosiq qamu a nam atsiq sonaq qamu bajin tamo bosiq tal paratqa yonaq unsiq wiyej qamu. ⁴⁴Dego kere e Tamo Angro ijo bqajqa bati ningi qaliesai. E bosiy ningi prutngaim deqa ningi geregere nam atsib e qa tarijosib soqniye.”

**Wau tamo bole ti wau tamo uge ti nangi
deqa Yesus a yawo anjam marej**

⁴⁵Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Wau tamo yai a areqalo bole ti sosisqa gaigai wau bole yeqnu? Wau tamo di tal lanja a na endegsi minjqas, ‘Ni na ijo wau tamo kalil nangi geregere taqatnjroqnsimqa nangi ingi uyqajqa batioqnmqa ingi anainjroqnsim soqne.’ ⁴⁶Tamo di a wau tamo bole. Deqa tal lanja na a degsi minjsimqa sawa beiq gilsim di sqas. Olo puluosim bosim wau kalil a na aqa wau tamo nami yej qaji di kalil keretsi soqnmqa a bosi unimqa wau tamo di a tulan areboleboleiyqas. ⁴⁷Deqa ningi quie. E bole merngwai. Wau tamo di a wau bole yej deqa tal lanja na aqa ingi ingi kalil osim aqa banq di atim a na taqatoqnqas. ⁴⁸Ariya wau tamo di a tamo uge qamu a endegsi are qalqas, ‘Ijo tamo koba a urur bqasai.’ ⁴⁹Degsi are qalsimqa tamo nangi koba na wauo qaji nangi lanja lanja kumbainjroqnqas. Osim wain uyo tamo qudei nangi joqsim koba na ingi ti wain ti uyoqnsibqa nanarioqnqab. ⁵⁰Aqa tamo koba bqajqa bati a qaliesai. Deqa a kumbra degsim soqnmqa aqa tamo koba brantoqujatosim unimqa a tulan prugugetqas. ⁵¹Deqa aqa tamo koba a na wau tamo di ugeugeiyosim qalsim gisan tamo nangi so sawaq waiyim aiqas. Sawe dia tamo nangi tulan akamkobayoqnsib pailoqnsib nangi jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.”

Dungenge 10-pela nangi yawo anjam

25 ¹Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej, “Qotei a tamo ungasari nangi Mandor Koba sosisqa nangi taqatnjreqnu kumbra di dungenge 10-pela nangi anjam sa dego bul. E deqa ningi saingwai. Tamo bei a una ban oje. A una ban ojqa sawaq gilqa laqnaqa dungenge 10-pela nangi di a ombla gilqa marsib nangi segi segi lam osib walwelosi aisib gamq dia a qa tarijoqneb. ²Dungenge 5-pela nangi nanari. Dungenge 5-pela nangi powo ti. ³Dungenge nanari nangi lam miligiq dia ya kiñala segi soqnej. Deqa lam puloneqnaqa osi aieb. Nangi lam ya bei o ti aiosai. ⁴Ariya dungenge 5-pela nangi powo ti deqa nangi nangi

lam osibqa lam ya dego jaliŋaq di qamsib osi aieb. ⁵Ariya tamo a uŋa baŋ ojqa sawaq urur gilosai. Deqa dungenge 10-pela naŋgi a qa gamq dia tariŋosib sonabqa urnamjrnqa ŋereŋeb.

⁶“ŋereŋesonabqa qolo jige tamo qudei naŋgi maosib mareb, ‘Tamo uŋa baŋ ojqa qaji agi gileqnu. Deqa niŋgi tigelosib walwelosib gamq dia a turoiye.’ ⁷Onaqa dungenge 10-pela naŋgi tigelosib nango lam gereiye. ⁸Gereiyoqnsibqa dungenge nanari naŋgo lam unnabqa pulorŋkiŋalaej. Deqa naŋgi na dungenge powo ti naŋgi minjreb, ‘Niŋgi lam ya kiŋala egiye. Gago lam ya saiqa deqa mosoqa laqnu.’ ⁹Onaqa dungenge powo ti naŋgi na kamba minjreb, ‘Lam ya endi gago segi qa kere. Iga ti niŋgi qa ti keresai. Deqa niŋgi olo sumsib nungo segi lam ya awaiyiye.’ ¹⁰Onaqa dungenge nanari 5-pela naŋgi tigelosib lam ya awaiyqajqa sumeqnabqa tamo di a uŋa baŋ ojqa sawaq giloqnej. Gileqnaqa dungenge powo ti naŋgi nami naŋgo lam gereiysib soqneb deqa naŋgi na tamo di dauryosib uŋa baŋ ojqa sawaq gileb. Gilsib tal miligiq gilekrisib siran kabuteb.

¹¹“Sokiŋalaynaq dungenge nanari 5-pela naŋgi tal meq di brantosib maosib tamo di minjeb, ‘O Tamo Koba, iga bonum. Ni na siranme waqtetgime.’ ¹²Onaqa a na kamba minjrej, ‘Niŋgi quiye. E bole merŋgwai. E niŋgi qaliesai.’”

¹³Yesus a na aqa angro naŋgi yawo anjam degsi minjrsiqa olo minjrej, “Dego kere niŋgi geregere ŋam atsib soqniye. Di kiyaga? Ijo bqajqa bati niŋgi qaliesai deqa.”

Tamo kobaquja aqa kaŋgal tamo naŋgi aqa silali taqatqajqa yawo anjam

¹⁴Osiqa Yesus a olo anjam endegsi minjrej “Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosiq naŋgi taqatnjreqnu. Kumbra di tamo kobaquja bei a sawa isaq gilsiq di soqnej dego kere. A gilqa osiqa aqa kaŋgal tamo naŋgi koroinjrsiqa aqa silali naŋgi na taqatqajqa deqa naŋgo baŋq di uratetnjrej. ¹⁵Aqa kaŋgal tamo naŋgi wau yqa kere dego silali pupoiyosiqqa segi segi enjrej. Bei 5,000 kina yej. Bei 2,000 kina yej. Bei 1,000 kina yej. Osiqa a sawa isaq gilsiq di soqnej. ¹⁶Sonaqa kaŋgal tamo 5,000 kina ej qaji a silali dena wauosiqqa olo 5,000 kina bei ej. ¹⁷Kaŋgal tamo 2,000 kina ej qaji a dego silali dena wauosiqqa olo 2,000 kina bei ej. ¹⁸Ariya kaŋgal tamo 1,000 kina ej qaji a silali dena wauosai. A silali di osi gilsiqqa mandamq di sub bogsiqa sub miligiq di ulitonaq soqnej.

¹⁹“Bati olekoba yala koboonaqa tamo koba di a olo puluosi bosiqqa aqa kaŋgal tamo naŋgi wauqa silali enjrej qaji naŋgi metnjrej. Metnjrnqa naŋgi aqa areq bonabqa a na minjrej, ‘E nami silali engem qaji dena waueb olo silali di osorbiye.’ ²⁰Onaqa kaŋgal tamo 5,000 kina ej qaji a na 5,000 kina bei olo osi bosiqqa aqa tamo koba minjej, ‘O Tamo Koba, ni unime. Ino 5,000 kina nami ebem qaji dena wauonamqa olo 5,000 kina

bei brantej agiende.’ ²¹ Onaqa aqa tamo koba na minjej, ‘Ni kanġal tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e na wau gargekoba olo ino banq di uratitqa ni na taqatoqnqam. Deqa ni bosim e ombla areboleboleigim sqom.’

²² “Onaqa kanġal tamo 2,000 kina ej qaji a bosiq aqa tamo koba minjej, ‘O Tamo Koba, ni unime. Ino 2,000 kina ebem qaji dena wauonamqa olo 2,000 kina bei brantej agiende.’ ²³ Onaqa aqa tamo koba na minjej, ‘Ni dego kanġal tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e na wau gargekoba olo ino banq di uratitqa ni na taqatoqnqam. Deqa ni bosim e ombla areboleboleigim sqom.’

²⁴ “Onaqa kanġal tamo 1,000 kina ej qaji a bosiq aqa tamo koba minjej, ‘O Tamo Koba, ni que. E nami qalieem, ni tamo ġirinj ani. Tamo qudei nanġi inġi yageqnab melieqnaqa ni segi na otorosim uyeqnum. Tamo qudei nanġi saga yago breiyeqnab boleeqnaq ni segi na gei koroiyosim uyeqnum. ²⁵ Deqa e ni qa ulaosim ino 1,000 kina ebem qaji di osi gilsimqa mandamq di sub bogsim sub miligiq di ulitonam soqnej agiende.’

²⁶ “Onaqa aqa tamo koba na minjej, ‘Ni wau tamo uge. Ni lola ani. Ni nami qalieem, tamo qudei nanġi inġi yageqnab melieqnaqa e segi na otorosim uyeqnum. Tamo qudei nanġi saga yago breiyeqnab boleeqnaq e segi na gei koroiyosim uyeqnum. Ni nami e qa degsim qalieem. ²⁷ Deqa ni kiyafa ijo silali di osi gilsim silali talq di atosai? Ni di atem qamu e bosimqa silali talq dena ijo silali aqa oto kobaqo qamu turtsim onum qamu.’ ²⁸ Degsi minjsiqa aqa kanġal tamo qudei nanġi minjrej, ‘Niġi 1,000 kina di yayiosibqa kanġal tamo nami wauosiqa 10,000 kina ejunu qaji di olo yiye. ²⁹ Niġi degyiye. Di kiyafa? Tamo a wau geregere taqatoqnqas di Qotei na wau gargekoba olo yimqa a na taqatoqnqas. Ariya tamo a wau geregere taqatqasai di wau kiñala a na taqatejunu qaji di Qotei na olo yayimqa a laña sqas. A olo wau bei taqatqasai. ³⁰ Deqa niġi na kanġal tamo uge di qalaq di waiyibqa sawa ambruoq di soqnem. Sawa dia nanġi akamkobayoqnsib pailoqnsib nango jaqatinq qa qalagei anjam atoqnqas.’ Tamo koba dena aqa kanġal tamo nanġi degsi minjrej.”

Mondon Tamo Anġro a bosim tamo unġasari kalil nanġi peginjrqas

³¹ Yesus a na aqa anġro nanġi yawo anjam degsi minjrsiq koboonaqa olo anjam bei endegsi minjrej, “Mondon e Tamo Anġro ñam kobaquja oqai. Osiy Qotei aqa lañ anġro kalil nanġi joqsiy olo mandamq aisiy ijo segi awo jaram kobaq di awesqai. ³²⁻³³ Awesosiy lañ anġro nanġi di qarinqritqa nanġi sawa sawa kalilq giloqnsib tamo unġasari kalil nanġi elenqosib joqnsib bosib ijo ulatamuq dia koroinjrqab. Yimqa e na tamo unġasari nanġi di peginjrsiy tamo bole nanġi ijo ban woq di atelenqsiy tamo uge nanġi ijo ban qonanq di atelenqai. Kaja nango mandor na kaja ti meme ti nanġi peginjreanu dego

kere. ³⁴Osiyqa tamo bole ijo ban woq di unub qaji nangi endegsi minjrqai, 'Ijo Abu a ningi qa tulan areboleboleiyqo. Nami a mandam atej bati deqa a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa marej. Deqa ningi ijoq boiye. Babqa ijo Abu a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwas. ³⁵Di kiyaqa? E mambonaqa ningi na e ingi anaibeb. E ya qarbonaqa ningi na e ya anaibeb. E yaun tamo sonamqa ningi na e osib nungo talq di geregereibeb. ³⁶E gara saiqoji sonamqa ningi na gara tigetbeb. E maibonaqa ningi na e taqatbeb. E tonto talq di sonamqa ningi na bosib e gereibeb.'

³⁷"E na tamo bole ijo ban woq di unub qaji nangi degsi minjrqai. Minjritqa nangi na kamba nenembqab, 'O Tamo Koba, bati gembu ni mammonaqa iga na ni ingi anaimem? Bati gembu ni ya qarmonaqa iga na ni ya anaimem? ³⁸Bati gembu ni yaun tamo sonamqa iga na ni osim gago talq di geregereimem? Bati gembu ni gara saiqoji sonamqa iga na gara tigetmem? ³⁹Bati gembu ni maimonaqa iga na ni taqatmem? Bati gembu ni tonto talq di sonamqa iga na bosim ni gereimem?'

⁴⁰"Nangi na e degsib nenembibqa e na kamba minjrqai, 'Ningi quiye. E bole merngwai. Nangi na ijo was nangi sougetejunub qaji geregereinjqoneb di agi ningi e dego gereiboqneb.'

⁴¹"Ariya tamo uge ijo ban qonanq di unub qaji nangi endegsi minjrqai, 'Ningi tamo tulan ugedamu. Deqa ningi jaraiye. Jaraioisib aisib namyuo gaigai yuejunu qaji dia soqniye. Satan aqa lan angro nangi ti dia sqab. Nangi dia sqajqa deqa Qotei a nami namyuo di gereiyej. ⁴²Deqa ningi namyuo deq aiiye. Di kiyaqa? E mambonaqa ningi na e ingi anaibosai. E ya qarbonaqa ningi na e ya anaibosai. ⁴³E yaun tamo sonamqa ningi na e osib nungo talq di geregereibosai. E gara saiqoji sonamqa ningi na gara tigetbosai. E maibonaqa ningi na e taqatbosai. E tonto talq di sonamqa ningi na bosib e gereibosai.'

⁴⁴"E na tamo uge ijo ban qonanq di unub qaji nangi degsi minjritqa nangi na kamba nenembqab, 'O Tamo Koba, bati gembu ni mammej? Bati gembu ni ya qarmej? Bati gembu ni yaun tamo soqnem? Bati gembu ni gara saiqoji soqnem? Bati gembu ni maimej? Bati gembu ni tonto talq di soqnem? O Tamo Koba, bati gembu ni degsi sonamqa iga ni numsim gereimosai?'

⁴⁵"Nangi na e degsib nenembibqa e na kamba minjrqai, 'Ningi quiye. E bole merngwai. Nangi na ijo was nangi sougetejunub qaji geregereinjqoneb di agi ningi e dego gereibosai qoneb.' ⁴⁶E na tamo uge ijo ban qonanq di unub qaji nangi degsi minjrsiyqa nango awai uge enjrsiy breinjrit namyuoq aiqab. Dia nangi bati gaigai jaqatin oqnsib sqab. Ariya tamo bole ijo ban woq di unub qaji nangi nambile gaigai sqab."

Atra tamo kokba ti Juda gate kokba ti nangi koroosib

Yesus ojsib qalib moiqajqa deqa qairoqneb

26 ¹Yesus a na aqa angro nangi anjam degsi minjrsiy koboonaqa olo anjam bei endegsi minjrej, ²"Ningi qalie, Juda nango yori bati

koba jojomqo. Bati aiyel unu. Qotei a nami Israel nangi Isip sawaq dia padalqa laqnabqa elenqosiq aqaryainjrej. Iga deqa olo are qalqajqa bati agi jojomqo. Deqa yori bati di brantimqa Juda gate kokba nangi na e Tamo Angro ojsib jeu tamo nango banq di e atibqa nangi na e namburbasq di lubib moiqai.” Yesus a na aqa angro nangi degsi minjrej.

³Yori bati koba di jojomej deqa atra tamo kokba ti Juda gate kokba ti nangi gilsib atra tamo gate aqa ñam Kaiafas aqa talq di koroeb. ⁴Koroosib nangi gisañ anjam bei Yesus aqa jejamuq di qametqa maroqneb. Yim nangi a ojsib qalib moiqajqa deqa. ⁵Ariya nangi endegsib maroqneb, “Iga yori bati qa Yesus ojqsai. Ojqom di tamo ungasari nangi iga nugsib niringosib qoto tigelo uge.”

Uña bei a goreñ quleq boledamu Yesus aqa gateq di bilentej

⁶Onaqa Yesus a Betani qureq gilsiqua tamo bei nami jejamu yu na ugetej qaji aqa ñam Saimon aqa talq di soqnej. ⁷Sosiqua ingi uyeqnaqa uña bei a goreñ quleq tulañ boledamu silali kobaquja na awaiyej qaji di jaliñaq jigsiqua osi bosiqua Yesus aqa gateq di bilentej. ⁸Onaqa Yesus aqa angro nangi uña di aqa kumbra unsibqa nangi niringosib segi segi maroqneb, “Uña di a kiyaa goreñ di laña ñanguyqo? ⁹A goreñ di osim tamo qudei enjrco qamu silali kobaquja yonub qamu gilsim tamo ingi ingi saiqoji unub qaji nangi jeisi enjrco qamu di kere.”

¹⁰Onaqa Yesus a nango areqalo di qalieosiqua minjrej, “Ningi uña di gulube yaib. A kumbra bole ebqo. ¹¹Tamo ingi ingi saiqoji unub qaji nangi bati gaigai ningi ti sqab. Ariya e bati gaigai ningi ti sqasai. ¹²E moiqai. Moitqa e subq atqab. Uña a deqa are qalsiqua namoqna ijo jejamuq di goreñ bilentsiq dena ijo jejamu subq atqa gereiyetbqo. ¹³Ningi quie. E bole merngwai. Bunuqna ijo anjam maro tamo nangi sawa sawa kalilq dia ijo anjam bole mare mare laqnsibqa uña endi ijo jejamuq di goreñ bilentqo qaji a qa are qaloqnsib maroqnqab.”

Judas a Yesus osim atra tamo kokba nango banq di atqajqa anjam qosej

¹⁴Onaqa Judas Iskariot a tigelosiqua atra tamo kokba nangoq gilej. Judas a Yesus aqa angro 12-pela nangi deqaji bei. ¹⁵A nangoq gilsiqua minjrej, “Ningi na awai kie ebibqa e Yesus osiy nungo banq di atqai?” Onaqa nangi na meniñ silali 30 yeb. ¹⁶Yonab a gilsiqua a Yesus osim nango banq di atqajqa gam namoqnej.

Yesus aqa angro nangi koba na yori bati aqa ingi uyeb

¹⁷Ariya Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati brantonaqa Yesus aqa angro nangi na aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga merge. Iga aisim tal qabia yori bati aqa ingi ingi gereiyetmonamqa ni ingi uyqam?”

¹⁸Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi aisib qure ambleq dia tamo bei

itqab. Itosib minjiye, “Tamo Koba a marqo, “Ijo bati jojomqo. Deqa e ijo angro nangi koba na ino talq di awoosim yori bati aqa ingi uyqom.” ”

¹⁹Onaqa Yesus aqa angro nangi qure miligiq aisib anjam kalil Yesus na minjrej qaji degsi brantonab dauryosib ingi ingi kalil gereiyeleñeb.

²⁰⁻²¹Onaqa bilaqtonaqa Yesus aqa angro 12-pela nangi koba na aisib tal miligiq gilsib awoosib ingi uyoqnsibqa Yesus a nangi endegsi minjrej, “Ningi quiye. E bole merngwai. Ningi ijo angro 12-pela. Nungo ambleq dena ijo angro bei tigelosimqa e ojsim jeu tamo nango banq di e atqas.”

²²Degsi minjrnaq qusibqa nangi are tulan gulubeinjrnaqa segi segi Yesus nenemyoqneb, “O Tamo Koba, ni e qa kio maronum?” ²³Onaqa minjrej,

“Angro aqo ombla endego tabir qujaiq dia bem quiq di tuqtoqnsim uyeqnum angro dena e ojsim jeu tamo nango banq di atqas. ²⁴Ningi quiye. E Tamo Angro moiqa. Nami Qotei aqa anjam degsib nengrenyeb unu. Deqa ungum. E anjam di dauryosiy moiqa. Ariya tamo e ojsim jeu tamo nango banq di atqas qaji a tulan padalougetqas. A nami ñambabosai qamu di kere.” ²⁵Onaqa Judas a segi na Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, ni e qa kio ubtsim maronum?” Onaqa Yesus na kamba minjej, “Od. Anjam agi ni na maronum.”

Yesus na aqa angro nangi bem ti wain ti enjrej

²⁶Osiqa aqa angro nangi koba na ingi uyoqnsibqa a Qotei pailyosiqqa bem bei osiq gingenyosiqqa aqa angro nangi enjrsiqa endegsi minjrej, “Endi ijo jejamu. Osib uyiye.” ²⁷Osiqa wain osiq gambanq di bilentosiqqa Qotei pailyosiqqa aqa angro nangi enjrsiqa minjrej, “Ningi kalil wain endi uyiye. ²⁸Endi ijo leñ. Tamo ungasari gargekoba nango une kobotetnrqajqa deqa ijo leñ aisim Qotei aqa anjam bunuj nami gereiyej qaji di singilatqas. ²⁹Ariya ningi quiye. E wain endi olo uyqasai. Degsi gilsiy gilsiy mondon diño bati qa ijo Abu a nungo Mandor Koba soqnmqqa e ningi koba na awoosiy olo wain bunuj uyqai.”

³⁰Yesus a na aqa angro nangi anjam degsi minjrsiqa nangi koba na louosib koboonaqa tal uratosib Oliv manaq oqeb.

Yesus na aqa angro nangi minjrej, “Ningi kalil e uratbosib jaraiqab.”

³¹Nangi manaq oqoqnsibqa Yesus na minjrej, “Qolo qujai endeqa ningi kalil ijo ñam ulontosib e uratbosib jaraiqab. Nungo kumbra deqa Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘E na kaja nango mandor qalitqa kaja nangi segi segi jaraiqab.’ Qotei aqa anjam nami degsib nengrenyeb. ³²Ariya bati qalub koboamqa e olo subq na tigelosiy ningi qa namoosiy Galili sawaq gilitqa ningi bunuqna e daurbosib dia e itqab.”

³³Onaqa Pita na minjej, “Angro kalil nangi ino ñam ulontosib jaraiqab e segi ino ñam ulontqasai.” ³⁴Onaqa Yesus na minjej, “Ni que. E bole mermqai. Qolo qujai endeqa tuwe anjamosaisoqnmqqa ni gisañoqalubtsim

marqam, ‘E Yesus qaliesai.’” ³⁵ Onaqa Pita a tulanj saidosiq minjej, “Sai. E ni ombla moiqa marimqa ungum e ino ñam ulitqasai bolesai.” Onaqa Yesus aqa angro kalil nangi anjam qujai di minjoqneb.

Yesus a nañu agu Getsemane dia aqa Abu pailyej

³⁶ Ariya nangi koba na walwelosib manaq oqsib nañu agu beiq di branteb. Nañu agu di aqa ñam Getsemane. Dia brantosib Yesus na aqa angro nangi minjrej, “Ningi endia awesoqniye. E kiñala sasalosiy ijo Abu pailyosiy bqai.” ³⁷ Degsi minjrsiqa aqa angro qalub agi Sebedi aqa ñiri aiyel nangi Pita koba na joqsiqa pailyqajqa sasalej. Sasalosiqa pailyoqnsiqa a are tulanj gulubekobaiey. ³⁸ Osiqa aqa angro qalub nangi minjrej, “E are tulanj gulubekobaibqo. Gulube dena e moiepratonum. Deqa ningi e ombla endia sosimqa ñam atoqniye.” ³⁹ Degsi minjrsiqa olo kiñala sasalosiqa mandamq di ñam quosiqa Qotei pailyosiq minjej, “O ijo Abu, gam bei soqnimqa ni na marimqa gulube endi e qa baiq.” Degsi pailyosiqa olo urur are qalsiq endegsi pailyej, “Ungum, ni ijo areqalo dauryaim. Ni ino segi areqalo dauryosim ye.”

⁴⁰ Yesus a degsi Qotei pailyosiqa olo tigelosiqa aqa angro nango areq aisiq unjrej nangi are gulube na ñereñesoqneb. Deqa Yesus na Pita minjej, “Ningi e ombla na ñam sokiñalayqa keresai e?” ⁴¹ Ningi ñereñab. Ningi ñam sosib pailyoqniye. Amqa gulube bei nungoq bqas dena ningi uneq wainjwasai. Bole, nungo areqalo kalil e daurbqajqa unu. Ariya ningi segi gulube di oqajqa singila saiqoji.”

⁴² Degsi minjrsiqa olo puluosi sasalosiq endegsi Qotei pailyej, “O ijo Abu, e na gulube endi uratqa gam bei saiamqa ungum ni ino segi areqalo dauryosim marimqa e gulube endi oqai.” ⁴³ Degsi pailyosiq bosiqa aqa angro qalub nangi urnamnjrnaqa ñereñesonab unjrej. ⁴⁴ Unjrsiqa olo nangi uratnjrsiq puluosi gilsiq aqa anjam nami pailyej qaji degsi olo pailyej.

⁴⁵ Ariya Yesus a pailyo koboonaqa a olo tigelosiqa aqa angro nango areq aisiq minjrej, “Ningi aqaratosib geregere ñereñejunub e? Ungum. Bati koboqo. Ningi ñam atsib uniye. E Tamo Angro ojsib une tamo nango banq di atqajqa bati agi bqo. ⁴⁶ Ningi tigelab gilqom. Tamo e ojsim jeu tamo nango banq di atqajqa agi brantqo.”

Judas na Yesus osiq jeu tamo nango banq di ateq

⁴⁷ Onaqa Yesus aqa angro 12-pela nangi deqaji bei agi Judas a na qaja tamo gargakoba nangi sebru ti torom ti eleñonab joqsiqa Yesus aqa areq di branteb. Atra tamo kokba ti Juda gate kokba ti nangi na nangi qarinnjrnab Yesus ojqa beb. ⁴⁸ Tamo Yesus ojsim jeu tamo nango banq di atqas qaji a nami nangi ti anjam gereiyosib minjrej, “E na tamo kundoqyqai agide. A ojsib osib giliye.” ⁴⁹ Onaqa Judas a Yesus

aq a areq bosiq minjej, “O Tamo Koba, kaiye.” Degsi minjsiq kundoqyej.
⁵⁰Kundoqyonaqa Yesus na minjej, “O was, ni kiyaqa bonum?” Degsi minjnaqa qaja tamo nan̄gi brantosib ban̄ waiyosib Yesus ojeb.

⁵¹Onaqa Yesus aqa angro bei na aqa sebru osiqa atra tamo gate aqa kan̄gal tamo bei gateq di qalqajqa waiyej grotosiq a dabkala segi gentetej. ⁵²Onaqa Yesus na aqa angro di minjej, “Ino sebru olo ate. Tamo bei na tamo bei sebru na qalqas di a kamba sebru na qalib moiqa. ⁵³E na ijo Abu minjitqa a na lan̄ angro 72,000 nan̄gi qarin̄njrimqa bosib e aqaryaibqa kere. Ni deqa qaliesai kio? ⁵⁴Ariya e degsi ijo Abu minjqasai. Deqa aqa anjam bei nami nengren̄yeb qaji di aqa damu brantqas. Agi nami endegsib nengren̄yeb, ‘Kristus a moiqa.’”

⁵⁵Yesus a na aqa angro di degsi minjsiq olo qaja tamo nan̄gi minjrej, “E leŋ ojo tamo deqa kio ningi sebru ti torom ti elen̄osib e ojqa bonub? E bati gaigai atra tal miligiq dia ningi koba na sosimqa tamo un̄gasari nan̄gi Qotei aqa anjam minjroqnem bati deqa ningi yala ban̄ waiysib e ojosai. ⁵⁶Ningi kumbra di yeb deqa Qotei aqa medabu o tamo nango anjam nami nengren̄yelen̄eb qaji di aqa damu agi brantqo.” Yesus a nan̄gi degsi minjrn̄aqa aqa angro kalil nan̄gi a uratosib jaraieb.

Atra tamo kokba ti Juda gate kokba ti nan̄gi Yesus aqa jejamuq di anjam qamqajqa deqa koroeb

⁵⁷Onaqa qaja tamo nan̄gi na Yesus osib atra tamo gate aqa ñam Kaiafas aqa talq osi gileb. Osi gilsib Juda gate kokba ti dal anjam qalie tamo nan̄gi ti kalil koroesonab nango ulatamuq dia tigelteb. ⁵⁸Ariya nan̄gi Yesus osi gileq nabqa Pita a kiñala isa isaq na Yesus dauryosiq uli uliosiq gilsiq torei atra tamo gate aqa tal meq di brantej. Brantosiq nan̄gi Yesus kieryib un̄qajqa deqa qaja tamo qudei nango ambleq di awesoqnej.

⁵⁹Onaqa atra tamo kokba ti Juda gate kokba ti nan̄gi kalil koroosibqa Yesus aqa jejamuq di anjam kie qamsib dena a qalib moiqajqa deqa qairoqneb. ⁶⁰Anjam ñamonab ñamonab ugein̄jrej. Nan̄gi Yesus aqa une bei itosai. Deqa nan̄gi na tamo gargekoba metn̄jrnab bosib gisa gisan̄ anjam Yesus aqa jejamuq di qamelen̄oqneb. Ariya nan̄gi degyeq nabqa nango ambleq dena tamo aiyel tigelosibqa Yesus aqa jejamu lan̄a gisan̄yosib mareb, ⁶¹“Yesus a endegsi marnaq iga quem, ‘E Qotei aqa atra tal kobaquja endi kon̄grontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqa kere.’”

⁶²Onaqa atra tamo gate a nango anjam di qusiqa a tigelosiq Yesus aqa areq bosiq nenemyej, “Tamo nan̄gi di anjam gargekoba ni qa mareq nub. Di ni kamba anjam bei marqasai e?” ⁶³Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei yala marosai. Deqa atra tamo gate na olo nenemyej, “Qotei ñambile gaigai unu qaji aqa ñam na e ni nenemm̄qai, ni Kristus e? Ni Qotei aqa Ijiri e? Ni e merbe.”

⁶⁴Onaqa Yesus na minjej, “Od. Anjam agi ni na maronum di kere. Ni que. E ni merm̄qai. Bunuqna e Tamo Angro lan̄ qureq oqsij Qotei singila

koba ti unu qaji aqa ban woq di awesosiy olo lanbiq na boqnit ningi e nubqab.” ⁶⁵Onaqa atra tamo gate a Yesus aqa anjam di qusiqa a tulan minjin oqetonaqa aqa segi gara jugo bumbranjosia marej, “Aqa une agi a segi babtqo iga quonum. Deqa kiyaga tamo bei olo metonam bosim aqa une marqas? Aqa misilin anjam agi ningi quonub. ⁶⁶Deqa ningi kiersib marqab?” Onaqa nanji kalil mareb, “A bole une ti. Deqa qalib moiem.”

⁶⁷⁻⁶⁸Nanji kalil degsib marnabqa nanjo ambleq dena tamo qudei nanji tigelosib Yesus aqa ulatamuq di miselyoqnsib ban na qaloqneb. Osib aqa namdamu gara na qosetosib ula ponjoqnsib minjoqneb, “Ni Kristus amqa ni ubtsim mare, yai na ni lumqo?”

Pita a gisaŋoqalubtosiq marej, “E Yesus qaliesai.”

⁶⁹Ariya Pita a tal meq di awesonaqa kanŋal uŋa bei na aqa areq bosia minjej, “Ni dego Yesus Galili qaji aqa anŋro bei. Ni nami a dauryasi laqnem.” ⁷⁰Onaqa Pita a tamo kalil nanjo namgalaq dia tulan saidosiq uŋa di minjej, “Ni anjam merbonum di e qaliesai.” ⁷¹Degsi minjsiaq tigelosiq tal qala beiq gilsiq di soqnej. Sonaqa kanŋal uŋa bei na olo Pita unsiaqa tamo nanji Pita aqa areq di tigelesoqneb qaji nanji minjrej, “Tamo di a dego Yesus Nasaret qaji aqa anŋro bei. A nami Yesus dauryasi laqnej.” ⁷²Onaqa Pita a olo tulan saidosiq marej, “E tamo di qaliesai bolesai. E bole maronum.” ⁷³Olo kiŋala soboleiyonaq tamo qudei jojom di tigelesoqneb qaji nanji Pita aqa areq bosib minjeb, “Iga ino anjam maro na qalieonum, ni Galili qaji tamo. Dena iga poigwo, ni Yesus aqa anŋro bei.” ⁷⁴Onaqa Pita a olo tulan singila na saidosiq marej, “E tamo di qaliesai bolesai. E bole maronum. E gisaŋot Qotei na e lubem.” A degsi marnaqa tuwe anjamej. ⁷⁵Tuwe anjamonaqa Pita a qusiqa anjam nami Yesus na minjej qaji, “Tuwe anjamosaisoqnimqa ni gisaŋoqalubtsim marqam, ‘E Yesus qaliesai,’” anjam deqa olo are qalsiaq poiyoŋaqa oqedosiaq tulan akamugetej.

Nanji Yesus osib Pailat aqa banq di ateb

27 ¹⁻²Onaqa nobqolo malu qameqnaq atra tamo kokba ti Juda gate kokba ti nanji kalil koroesosibqa Yesus qalib moiqaqqa anjam keretoqneb. Anjam kereonaq nanji Yesus aqa ban tontetosib osi gilsib Rom nanjo Tamo Koba Pailat aqa banq di ateb.

Judas a aqa segi jejamu qalsiq moi

³⁻⁴Ariya atra tamo kokba ti Juda gate kokba ti nanji anjam keretosib Yesus qalqajqa marnabqa Judas a qusiqa olo areqalo bei osiaq nanjo areq bosiq minjrej, “E une kobaquja yonum. Tamo e nunjo banq di atonum qaji di a une saiqoji. Ningi a lanja qalsib moiqtqab. Deqa meniŋ silali 30 ningi na ebeb qaji endi olo oiye.” Degsi minjrnaqa nanji na kamba

minjeb, “Di ino segi une. Silali di olo iga egaim. Di ni ame.” ⁵Onaqa Judas a silali di olo osi gilsiq a tra tal meq di breiyosiq aisiq a segi na aqa kakoroq di sil waiysiq gainosiq moiej.

⁶Onaqa a tra tamo kokba nangi a tra tal meq gilsib silali Judas na breiyej qaji di unsib mareb, “Silali endi tamo qalim moiqajqa aqa awai. Deqa iga silali endi a tra tal aqa silali ti turtqasai.” ⁷Nangi degsib marsibqa silali di olo osib web gereiyo qaji tamo bei aqa mandam taqal bei awaiyeb. Yauŋ tamo nangi moreŋoqniqbqa mandam dia subq atelenoqnqajqa deqa awaiyeb. ⁸Silali dena mandam taqal di awaiyeb deqa aqa ñam “Leŋ Aio Qaji Mandam” degsib ñam waiyeb. Bini tamo nangi ñam degsib mareqnub. ⁹⁻¹⁰Nangi degyeb deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Jeremaia a nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Israel tamo ungasari nangi Kristus aqa jejamu qalib moiqajqa aqa awai meniŋ silali 30 atqab. Amqa silali di osib web gereiyo qaji tamo bei aqa mandam taqal bei awaiyqab. Tamo Koba Qotei a na anjam degsi merbqo.” Jeremaia a nami degsi marej.

Pailat a na Yesus nenemyej, “Ni Juda nango Mandor Koba e?”

¹¹Onaqa nangi Yesus osib Pailat aqa ulatamuq dia tigeltonabqa Pailat na nenemyej, “Ni Juda nango Mandor Koba e?” Onaqa Yesus na minjej, “Od. Anjam agi ni na maronum di kere.” ¹²Onaqa a tra tamo kokba ti Juda gate kokba ti nangi Yesus aqa anjam di qusib nangi minjiŋ oqetnjrnaqa Yesus gisanjoqnsib aqa jejamuq di anjam gargekoba qamelenjoqneb. Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei kamba yala marosai. ¹³Deqa Pailat na olo Yesus nenemyej, “Nangi anjam gargekoba ino jejamuq di qamelenjoqneb. Di ni queqnum e?” ¹⁴Onaqa Yesus a kamba anjam bei marosai. Deqa Pailat a tulaŋ prugugetej.

Pailat a nangi Yesus namburbasq di qamqajqa minjrej

¹⁵Pailat aqa kumbra agiende. Wausau gaigai Juda nango yori bati koba brantoqnimqa Juda tamo qudei nangi tonto talq di soqniqbqa Juda nangi na bei aqa ñam maroqniqbqa Pailat na uratoqnim giloqnqas. ¹⁶Ariya bati di Juda tamo bei aqa ñam Barabas a tonto talq di atnab soqnej. A leŋ ojo tamo. ¹⁷Deqa tamo ungasari kalil nangi Pailat aqa areq di koroonaqba a na nenemnjrej, “E Juda tamo yai tonto talq dena uratsiy engwai? E Barabas uratsiy engwai kio Yesus agi ningi Kristus qa mareqnub qaji a uratsiy engwai kio? Ningi na merbiye.” ¹⁸Pailat a nangi degsi minjrej. Di kiyaya? A qalieej, a tra tamo kokba nangi Yesus qa are tulaŋ minjiŋ oqetnjrnaqa deqa ojsib Pailat aqa baŋq di ateb. ¹⁹Ariya Pailat a une pegiyo qaji awo jaramq di awesonaqa aqa ŋauqali na anjam bei pepa mutu kiŋalaq di nengrenyosiq Pailat aqaq qarinyej. A endegsi nengrenyey, “Yesus aqa jejamuq di une bei saiqoji. Deqa ni a kumbra uge bei yaim. Qolo e ŋeibilqeiosim Yesus unonum. Deqa e are tulaŋ gulubekobaibqo.”

²⁰ Ariya atra tamo kokba ti Juda gate kokba ti nangi na tamo ungasari kalil nango areqalo tigeltetnjreb. Nangi na Pailat minjibqa a na Barabas uratsim enjrsim Yesus osim qalim moiqaqqa deqa nango areqalo tigeltetnjreb. ²¹ Onaqa Pailat na olo tamo ungasari nangi nenemnjrej, “Juda tamo aiyel tonto talq di unub. E tamo yai uratsiy engwai? Ningi na merbiye.” Onaqa nangi na kamba minjeb, “Ni Barabas uratsi ege.” ²² Onaqa Pailat na olo minjrej, “E na ningi Barabas engwajqa merbonub. Deqa e Yesus kieryqai? Agi ningi a qa mareqnub. ‘A Kristus.’” Onaqa nangi kalil murqumyosib minjeb, “Ni Yesus osim namburbasq di qame.” ²³ Onaqa minjrej, “Kiyaqa Yesus qalit moiqa? A une kie yqo deqa a namburbasq di qamqai?” Degsi minjrnaqa nangi olo tulan koba murqumyoqnsib waiñoqnsib minjoqneb, “Ni a namburbasq di qame.”

²⁴ Nangi Pailat degsib waiñyosib minjnabqa a qusiqa endegsi poiyej, “Tamo ungasari nangi ijo anjam quetbqasai. E nangi saidnjrqai di nangi njirinosib qoto tigelqab.” Pailat a degsi poiyej deqa a tamo ungasari nango ulatamuq dia ya bei tabirq di qamsiqa ya dena aqa ban yansosiqa minjrej, “Yesus a moiqa di nungo une. Ijo une sai.” ²⁵ Onaqa tamo ungasari nangi na minjeb, “Di kere. Ungum. Yesus a moiqa di gago une na moiqa. Gago angro nangi dego une di o ti sqab.” ²⁶ Nangi Pailat degsib minjnabqa a nango anjam di dauryosiqa Barabas tonto talq dena oqeq atsiqa nangi enjrej. Osiqa olo Yesus osiq qaja tamo nango banq di atsiqa minjrej, “Ningi Yesus bu toqon na kumbainyiye.” Degsi minjrnaqa nangi na Yesus osib kumbainyeb. Kumbainysib koboonaqa Pailat na olo minjrej, “Ningi na Yesus namburbasq di qamqajqa osib giliye.”

Qaja tamo nangi na Yesus misilinyosib gisan na binjiyoqneb

²⁷ Osiqa nangi qarijnjrnaqa nangi Yesus osib Rom nango tal kobaqujaq osi gileb. Osi gilsib qaja tamo kalil nangi metnjrnab bosib tal dia koroeb. ²⁸ Koroosib Yesus aqa gara jugo qaji di piqtetosib gara jugo olekoba lent mandor kokba nangi gaigai jigeqnub deqaji bei osib Yesus jigeteb. ²⁹ Osib sil luwit osib lulumosib sil dena mandor kokba nango gate tatal bul gereisyib aqa gateq di atetosib singila na teqiyeb. Osib bu toqon kanenjo osib aqa ban woq di yonab a mandor koba bul ojsiq tigelesoqnej. Yesus a segi qa mandor koba maroqnej deqa nangi na kumbra degyeb. Osib aqa areq di singa pulutosib a misilinyosib gisan na binjiyosib minjoqneb, “O Juda nango Mandor Koba, kaiye.” ³⁰ Degsib Yesus minjoqnsib bu toqon esoqnej qaji di tatruisyib dena aqa gateq di qaloqnsib miselyoqneb. ³¹ Nangi degsib Yesus misilinyosib koboonaqa gara lent di piqtetosib aqa segi gara jugo qaji di olo jigetosib aqa qawarq di aqa segi namburbas atetosib a ban ojsib qamqajqa osi gileb.

Nangi Yesus osi gilsib namburbasq di qameb

³² A osi giloqnsibqa gamq dia tamo bei walwelosiq aieqnaqa a turosib ojsib Yesus aqa qawarq dena namburbas yaiyosib tamo di yonabqa a

kamba qoboiyosiq Yesus gam na dauryosiq giloqnej. Tamo di aqa ñam Saimon. A Sairini qure qaji. ³³Nangi Yesus osi gilsib sawa agu kiñala aqa ñam Golgota di branteb. Ñam di aqa damu, “Tamo gate tanu.” ³⁴Di brantosib qaja tamo nangi na wain ya ti kial aqa ya isa koba de ti bulyosib Yesus anaiyonab uyo oneiyonaq ugeiyonaq uratej. ³⁵Onaqa qaja tamo nangi na Yesus osib ñamburbasq di qameb. Qamsib Yesus aqa gara elenqa marsib giltelengeb. Giltelenosib meniñ silali alañeb. Tamo yai aqa meniñ na buñjrqas a na gara oqas. Degsib marsib meniñ silali alañosib gara elengeb. ³⁶Ariya Yesus a ñamburbas goge di gaignesonaqa qaja tamo nangi ñamburbas utruq dia awoosib Yesus taqatesoqneb. ³⁷Osib ñam sarqei bei osib quraq di anjam endegsib nenngrenyeb, “Tamo endi Yesus. A Juda nango Mandor Koba.” Degsib nenngrenyosib ñam sarqei di osib Yesus aqa ñamburbas mutu gogeq di qameb. Osib mareb, “Yesus aqa une agi a marqo, ‘E Juda nango Mandor Koba.’ A degsi marqo deqa anjam di agi ñamburbas mutu gogeq di qamonum.”

³⁸Bati deqa bajin tamo aiyel dego ñamburbasq di gaintnjrsib ñumeb. Bei Yesus aqa bañ woq di qameb. Bei Yesus aqa bañ qonanj di qameb. ³⁹Ariya Yesus a ñamburbas goge di gaignesonaqa tamo ungasari nangi aqa ulatamuq dena walwelosib gile beoqnsib a misilinyoqnsibqa gate gainyoqnsib minjoqneb, ⁴⁰“Ni nami marem, ‘E atra tal koba kongrontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqai.’ Ni degsi marem. Deqa ni ino segi jejamu aqaryaiye. Ni Qotei aqa ñiri boleamqa ni ino segi jejamu aqaryaiyosim ñamburbas uratosim mandamq aie.” ⁴¹⁻⁴²Atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti Juda gate kokba ti nangi dego Yesus degsib misilinyoqneb. Osib segi segi maroqneb, “A na tamo ungasari gargekoba aqaryainjroqnej. Ariya a na aqa segi jejamu aqaryaiyqa keresai. A Israel nango Mandor Koba boleamqa a na aqa segi jejamu aqaryaiyosim ñamburbas uratosim mandamq aiimqa iga unsim marqom, ‘Bole.’ ⁴³A segi mareqnu, ‘E Qotei qa ijo areqalo singilatejunum. E segi Qotei aqa ñiri.’ Aqa anjam di boleamqa Qotei na a aqaryaiyim ñamburbas uratosim mandamq aiem.” ⁴⁴Onaqa bajin tamo aiyel Yesus aqa areq di gaintnjreb qaji nangi dego Yesus degsib misilin anjam minjoqneb.

Yesus a moiej

⁴⁵Ariya qanam jige sen bati 12 onaqa sawa kalil tulan ambruosi sonaq gilsiq sen bati 3 onaq bilaqtej. ⁴⁶Onaqa Yesus a tulan koba lelenosiq marej, “Eloi, Eloi, lema sabaktani?” Di Hibru anjam. Anjam di aqa damu, “O ijo Qotei, O ijo Qotei. Ni kiyaqa e qoreibonum?” ⁴⁷Onaqa tamo qudei Yesus aqa areq di tigelesoqneb qaji nangi aqa anjam di qusib mareb, “Ñingi quie. A Elaija meteqnu.” ⁴⁸Degsi marnabqa tamo bei a urur ti gilsiq gara ñengi bei osiq wain isa kobaq di tuqtosiq soruq di qosisiqa

osi bosiqa Yesus anaiyqajqa soqtosiqa aqa medabuw di atej. ⁴⁹Onaqa tamo qudei nangi mareb, “Iga mati tariñosim koqyesqom. Elaija a bosim Yesus namburbasq dena osim mandamq atqas kio?” ⁵⁰Nangi degsib marsib tariñosi sonabqa Yesus a olo tulan koba lelenosiqa mondor titosiqa aqa nambile uratosiq moiej.

⁵¹Onaqa bati qujai deqa gara kobaquja atra tal miligiq di gainesoqnej qaji a goge na branosiqa aisiq poaiyelej. Onaqa mimin kobaquja dego dosiq mandam renginyonaqa menin kokba paraparaeleheb. ⁵²⁻⁵³Onaqa bati deqa Qotei aqa segi tamo ungasari gargekoba nami moreheb qaji nango sub waqelenonabqa nangi olo subq na tigeleb. Ariya bunuqna Yesus a dego subq na tigelonaqa tamo ungasari nangi di Qotei aqa qure koba miligiq gilnabqa tamo ungasari gargekoba nangi na unjreb. ⁵⁴Ariya qaja tamo nangi namburbasq dia Yesus taqatesoqneb qaji nango gate koba ombla na mimin dosiq mandam renginyonaq menin kokba paraparaelehonab unsibqa nangi tulan ulaugetosib mareb, “Bole. Tamo endi a Qotei aqa Jiri.”

⁵⁵⁻⁵⁶Ariya Yesus a namburbasq di moinaqa ungasari qudei nangi isaq di tigelesosib Yesus koqyesoqneb. Bei Maria Makdala qure qaji. Maria bei agi Jems wo Josep wo nango ani. Ariya unja bei Sebedi aqa jiri aiyei nango ani. Yesus a nami Galili sawaq di sonaqa ungasari nangi di a daurysib laqnsib kangalyoqneb. Bunuqna Yesus a Galili sawa uratosiqa a na nangi joqsiqa koba na Jerusalem beleheb.

Josep a bosiq Yesus aqa jejamu osi gilsiq subq atej

⁵⁷⁻⁵⁸Onaqa bilaqtonaqa ñoro tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsiqa Pailat a nenemyqa gilej. Josep a Arimatea qure qaji. A dego Yesus daurysi laqnej qaji. Deqa a Pailat aqa talq gilsiq a nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?” Onaqa Pailat na odyosiqa aqa qaja tamo qudei nangi minjrej, “Ninji Yesus aqa jejamu osib Josep yiye.” ⁵⁹⁻⁶⁰Onaqa qaja tamo nangi di Yesus aqa jejamu namburbasq dena osib Josep yonabqa a na osi gilsiq gara qat omu na dalaosiq aqa segi sub bunuj nami menin miligiq di gereiyej qaji dia atej. Atsiqa menin kobaquja belbeltosiq sub me getentosiq olo aiej. ⁶¹Onaqa Maria Makdala qure qaji nangi Maria bei wo bosib Josep na Yesus atej qaji sub areq dia awoosib taqatesoqneb.

Qaja tamo nangi sub me taqatesoqneb

⁶²Ariya Juda nango yori bati brantqa laqnaqa yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyosib atnab soqnej. Deqa atra tamo kokba ti Farisi nangi ti Pailat aqa talq gilsib minjeb, ⁶³“O Tamo Koba, Yesus a gisan tamo. Deqa a moiosaisosiqa endegsi marnaq iga quem, ‘Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.’ A degsi marnaq quem. ⁶⁴Deqa ni na ino qaja tamo qudei qarijnjrimqa nangi

gilsib sub me geregere getentosib taqatesoqnebqa bati qalub koboqas. Ni degye. Ni degyqasai di Yesus aqa angro nangi gilsib aqa jejamu bajinosib gisanosib tamo ungasari nangi minjraqab, 'Yesus a subq na tigelqo.' Yimqa nanngo gisan anjam di tulan kobaosim Yesus aqa gisan anjam nami marej qaji di tulan bunyqas." ⁶⁵Onaqa Pailat na minjrej, "Di kere. Ningi segi na qaja tamo qudei joqsib gilibqa nangi na sub me geregere getentosib taqatesqab." ⁶⁶Pailat a nangi degsi minjrnaqa nangi na qaja tamo qudei nangi joqsib gilsib minjreb, "Ningi na sub me geregere taqatesoqniye." Degsib minjrsib menin kobaquja nami sub me getentesoqnej qaji di olo geregere singilatosib sub meq di saga waiyeb. Tamo qudei nangi na Yesus aqa jejamu bajinqa bosib saga taqal atibqa nangi bunuqna bosib saga unqab. Dena nangi poinjrqas, nangi Yesus bajinonub. Deqa osib saga waiyeb.

Yesus a olo subq na tigelej

28 ¹Yori bati koboonaqa nebeonaq nobqolo ambru Maria Makdala qure qaji nangi Maria bei wo tigelosib Yesus aqa sub unqajqa gileb. ²Nangi gileqnaqqa Tamo Koba Qotei aqa lan angro bei lan goge dena aisiqa menin kobaquja sub me getentesoqnej qaji di belbeltosiq qalaq di atsiqa menin quraq di awesoqnej. Awesonaqa mimin kobaquja dej. ³Lan angro di aqa ulatamu kola minjal bul tulan minjalo. Aqa gara lanbi bul tulan qat. ⁴Onaqa qaja tamo nangi sub me taqatesoqneb qaji nangi na lan angro di unsibqa nangi tulan ulaugetosib gindagindanosib mandamq di ululogosib tamo moreno bul tindanesoqneb.

⁵Ariya unja aiyel nangi gilsib subq di brantosib lan angro di itonabqa a na minjrej, "Ningi ulaaib. E qalie, ningi Yesus namburbasq di qameb qaji a qa ngameqnub. ⁶A endi sosai. A subq na tigelqo. Agi a nami ningi endegsi merengej, 'E subq na tigelqai.' Deqa ningi aiyel bosib sub miligi uniye. A nejoteb qaji lume agi unu. ⁷Ningi unsibqa olo puluosib gurgur ti aisib Yesus aqa angro nangi endegsib minjriye, 'Yesus a subq na tigelqo. Tigelosiq ningi qa namoosiq Galili sawaq gilqo. Ningi dego Galili sawaq gilsib dia a itqab.' O unja aiyel, e ningi anjam di merngwa bonum." Lan angro na unja aiyel di nangi degsi minjrej.

⁸Onaqa unja aiyel nangi di tulan ulaugeteb. Osib nangi olo areboleboleinjrej. Deqa nangi subq dena olo puluosib gurgur ti aisib lan angro na anjam minjrej qaji di Yesus aqa angro nangi minjraqajqa aieb. ⁹Nangi aiyel aieqnaqqa gamq dia Yesus a segi nangi aiyel turosiqa minjrej, "O kaiye." Degsi minjrnaqa nangi aiyel aqa areq bosibqa aqa singa ojsib a biniyeb. ¹⁰Onaqa Yesus na minjrej, "Ningi ulaaib. Ningi aisib ijo was nangi endegsib minjriye, 'Ningi Galili sawaq giliye. Gilsib dia ningi Yesus itqab.'"

Qaja tamo nanngo gisan anjam

¹¹Ariya unja aiyel aieqnaqqa qaja tamo sub taqatesoqneb qaji nangi tigelosib qure miligiq aieb. Aisib kumbra kalil subq di brantonaq uneb

qaji di atra tamo kokba nangi sainjreb. ¹²Sainjrnab qusibqa Juda gate kokba kalil nangi metnjrnab bosib koroeb. Koroosib qaja tamo nangi di silali kobaquja enjrsib anjam endegsib keretosib minjreb, ¹³“Ninggi na tamo ungasari nangi anjam endegsib minjroqniye, ‘Iga sub taqatsim ɲereɲesonamqa Yesus aqa angro nangi qolo bosib subq dena Yesus aqa jejamu bajɲosib jaraieb.’ Ninggi na anjam degsib tamo ungasari nangi minjroqniye. ¹⁴Pailat a nungo anjam di qusim ninggi qa ɲirinamqa iga na aqa are olo latetosim anjam gereiynamqa a ninggi gulube bei engwasai.” ¹⁵Onaqa qaja tamo nangi silali di osib atra tamo kokba nango anjam di dauryosib Yesus aqa angro nangi na aqa jejamu subq dena bajineb anjam di mare mare laqnabqa anjam di tulaɲ kobaonaqa Juda tamo ungasari tulaɲ gargekoba nangi quelenosib maroqneb agi bini maroqnsib unub.

**Yesus na aqa angro nangi aqa anjam osib tamo ungasari
nangi minjroqnsib laqajqa deqa wau enjrej**

¹⁶Onaqa Yesus aqa angro 11-pela nangi Galili sawaq gilsib mana bei Yesus a nami nangi deq oqwajqa minjrej qaji deq oqeb. ¹⁷Oqsib dia Yesus itosib a biɲiyosib aqa ñam soqteb. Ariya nangi qudei areqalo aiyeltosib mareb, “Di Yesus bole kio sai kio?” ¹⁸Ariya Yesus a nango areq gilsiq a minjrej, “E na mandam ti laɲ ti taqatqajqa deqa ijo Abu na singila kalil ijo baɲq di atqo. ¹⁹Deqa ninggi walwelosib sawa sawa kalil keretoqnsibqa tamo ungasari kalil nangi ijo anjam minjroqnsib laqniye. Minjroqnsibqa nangi ijo anjam quoqnsib dauryoqnsibqa ijo segi angro bole sqab. Deqa ninggi na ijo Abu aqa ñam na ti e Qotei aqa ɲiri ijo segi ñam na ti Qotei aqa Mondor Bole aqa ñam na ti nangi yansnjroqniye. ²⁰O ijo angro, anjam kalil e nami nangi merngoqnm qaji di ninggi walwelosib tamo ungasari nangi minjroqnsib laqniye. Laqnibqa nangi quoqnsib dauryoqnqab. Ninggi segi sosib wauoqnqab edegaib. E bati gaigai ninggi koba na wauoqnsiy sqai. Degsim soqnm soqnm diɲo bati brantqas.”